68
6 D
27

R. II ed. To. II p. 27 - n. 19

5-10 A. 21

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

AD PIVM IIII. PONT. MAX.

IN LIB. COMMENTARIORVM

IN C. IVLI CAESARIS NVMISMATA

AENEAE VICI

PRAEFATIO.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

VETERVM maiorum noſtrorum Beatiſs. Pater, Pie Pont. Max. eximium conſilium, prope diuina prudentia fuit. hoc cum ex alijs rebus multis aperte perſpici poteſt, in quibus cum magna hominum vtilitate ſuæ illi magnitudinem ſapientiæ declararunt, tum vero ex eo præcipue, quòd ad inflãmandos honeſtatis ſtudio mortalium animos tam multa & tam præclara pepererunt, vt ea in hunc vſque diem ad ſimilem laudem noſtras facile excitare mentes poſsint. Quo in genere non ſolum ſtatuæ, obeliſci, columnæ, ſepulchra, & cetera eiuſmodi fuerunt, quæ ad famam virtutis eorum, qui generi humano iuſtitia, ac fortitudine ſua viuentes conſuluiſſent, poſt mortem propagandam eſſe comparata cernimus; ſed etiam ærei, argentei, atque aurei nũmi. in quibus

partim eminentem eius, quem ſibi honore illo afficiendum ſuſcepiſſent, effigiem expreſſerunt, partim etiam hiſtoriam aliquam ad eiuſdem res geſtas, moresq́; pertinentem, quibuſdam obſcurioribus, quaſi Aegyptiorum hieroglyphicis, effinxerunt. Quo genere honoris primum apud Romanos C. Cæſarem Dictatorem, atque inde alios eius exemplo imperatores conſtat eſſe ornatos. Me autem, cum ab ineunte ætate ueteri Romanorum memoriæ deditus eſſem, in primis hæc doctrinæ ratio delectauit, vt obſcuram præ ceteris, ac uariam nũmorum ueterum interpretationem, quoad poſſem memoria, ác notitia comprehenderem. Itaque cum infinitum prope eorum numerum ex omnibus Europæ partibus mihi paraſſem, atque in hac cognitione multorum annorum ætatem atq; operã conſumpſiſſem, nihil tandẽ me ab hominũ utilitate, cuius optimus quisq; maxime rationẽ habere debet alienũ, facturum ſum arbitratus, ſi, doctorum hominum exemplo, quorum hac ætate ad Romanarum rerum memoriam renouandam uidebam ingenia exarſiſſe, Cæſarum unius, & quinquaginta nummis exponẽdis illorum temporum hiſtoriam in tres, ac uiginti libros incluſam, in uulgus ederem. Ex ijs primus eſt, quo C. Cæſaris Dictatoris nummos, quos uiderim, omnes ſum complexus, ut non eos ſolum mea interpretatione planiores fecerim, ſed etiam mea manu è ueteribus nummis expreſſerim. Nam cum ego in omni antiquitatis genere, ubicunq; pictura ad referenda imagines requiritur, multa quotidie inſciẽter & abſurde cõ-

mitti

mitti animaduerterē, quia non,cuius ingenio rerum antiquarum imagines exponerentur, eiuſdem quoq; manu pingerentur, ac ſæpe incidere,ut longe aliter, ac res eſſet,imitatione rudis artifex redderet, neceſſarium eſſe duxi,ut ipſe omnes nummos mea manu, (neq; enim in hoc munere mediocriter ſum uerſatus) deſcriberem, atque ita artificis opus ad interpretis conſilium accommodarē. Reliqui deinceps ſuis quisq; temporibus apparebunt.eſt enim res nō ſummi ſolum ſtudij, ſed ſumptus etiam, quod ipſe cum aliqua rei familiaris meæ iactura ſum expertus,prope infiniti. Hunc autem,qui nūc editur,de C.Cæſare librum ego in tuæ potiſsimū Sanctitatis nomine apparere cenſui oportere ob eam ſimilitudinem,quā in præſtantia magnarū virtutum inter Sanctitatem tuam, & C. ipſum Cæſarem intercedere intellexi. Nam cum mente,ac ratione complector,Cæſarem inuenio non ſolum ceteris omnibus ſacerdotijs, ſed etiam Pontificatu maximo præditum,Romanæ urbis Imperatorem,præterea Patrem patriæ appellatum, eundē piū,clementem, iuſtum liberalemq;, fuiſſe. Quæ quin eadem in tuæ Sāctitatis moribus,ac uita eluceāt omnia, neminem iam eſſe puto,qui dubitet.ea enim Pontificatum maximum gerit,ea imperium Romæ, atq; adeo in uniuerſa terra chriſtianis conſentientibus obtinet.ea Parens eſt reip.Chriſtianæ,in qua adminiſtranda non ſolū nomine,ſed etiam re omnem pietatem, clementiam, ac iuſtitiam exprimit. &, quod cauſam noſtrā propius attingit,eadem litterarum cognitione non modo eſt affa-

tim inſtructa, ſed ingenijs quoq; eorum, qui litteris dediti ſunt, mirifice fauet. huc accedit incredibilis familiæ tuæ ſplendor, cui me, in primisque Coſmo, Florentiæ Duci II. domino meo perpetuo, eidemq; Sanctitati tuæ cariſsimo, omnia iampridem obſeruantiæ, ac pietatis officia debere multis de cauſsis intelligo. Accipiat igitur hunc librum libẽti animo Sanctitas tua, exiguum animi mei incredibilis erga ipſam teſtimonium, eumque, cum grauioribus à muneribus uacabit, legat. interea dabo operã, ut auguſtam eius ſpeciem oris, ad æternam virtutum, ac Pontificatus eiuſdem memoriam ex ære omni mea induſtria, atq; artificio, quám proxime ad ueritatem licet expreſſam, breui ad eam mittam.

C. IVLI CAESARIS DICTATORIS VITAE EPITOMA,

Ab Aenea Vico Parmenſe ſcripta.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTOR

C. Ivlivs Cæſar, gentis patriciæ, natus eſt Romæ, patre C. Cæſare, viro clariſſimo, auo item C. Cæſare, matre vero Aurelia, ſpectatæ pudicitiæ femina, C. Mario VI. & L. Valerio Flacco Cos. Quinctili menſe, anno vrbis DCLIII. is, ante annum patre amiſſo, annum agens XVII. Flamen Dialis, qui ſummos inter Flamines honor fuit, deſtinatus eſt. Affinitate cum Cinna quater Conſule contracta, cum eius filiam Corneliam vxorem duxiſſet, à Dictatore Sylla, quòd affinitate Mario erat coniunctus, (amita enim Cæſaris Iulia Marij iunioris mater fuerat) dote vxoris, hereditatibus gentilicijs, ac Flaminio multatus, vrbe aufugit; poſteaq; in Sabinis à militibus Syllanis deprehenſus, duobus ſe talentis, Cornelio eorum duci traditis, redemit. mox, propinquorum, ac Veſtalium interceſſione impetrata venia, patriæ reſtituitur. Prima militia, quæ fuit ei in M. Thermi Prætoris contubernio, bello Mithridatico, in Mitylenarum expugnatione ciuicam coronam accepit: deinde à Nicomede, Bithyniæ rege, diſcedens, ad quem cum claſſe miſſus fuerat, à Ciliciæ piratis captus, quinquaginta talenta pro redemptione ſoluit. hos ſtatim abeuntes perſecutus, captos patibulo affecit: quod illis inter iocum ſæpe minatus erat. Annum ætatis agens XXI. Conſulibus P. Seruilio Iſaurico, Ap. Claudio Pulchro, Syllæ morte audita, propere Romam reuerſus, Tribunatus militum honorem, eum,

qui ſuffragio populi mandabatur, (nam & Tribuni mil. præterea erant, Rufuli dicti, quos creabant Conſules) obtinuit. Quæſtor Iuliam amitam, vxoremq; Corneliam mortuas, laudauit: moxq; duxit Pompeiã: poſtea vlteriorem Hiſpaniã ſortitus eſt. Dehinc Aedilis curulis creatus cum M.Calpurnio Bibulo, cũ quo poſtea Conſul Conſule grauiter de republica contendit, præter Comitium, ac forum, baſilicasq;, Capitolium etiam, porticibus ad tempus extructis, ornauit. Spectacula gladiatorum, trecenta ac viginti paria, cum plura dare S. C. inimicorum opera ad eum impediendum facto, vetaretur, venationes etiam, & varij generis ludos, pompas, atque conuiuia ſumptibus immẽſis exhibuit. Marij ſubinde ſtatuas triumphales, victorias, trophæa Iugurthina, Cimbrica, atque Teutonica, olim à Sylla diſiecta, vbique auro micantia, in Capitolio reſtituit. Mortuo deinde Q. Cæcilio Metello Pio, Numidici filio, Pontifice maximo, in eius locum creatus eſt Pontifex, ſuperatis profuſiſſima largitione duobus potentiſſimis competitoribus, Q. Lutatio Catulo, principe Syllanarum partium, & P.Seruilio Iſaurico, vtroque Conſulari, Iſaurico etiam triumphali, ſub quo ipſe in Cilicia militarat, cum & inter Augures cooptatus eſſet. Poſtea vrbanus Prætor factus, poſt præturam vlteriorem Hiſpaniam ſortitus, ibi, animaduerſa Alexandri imagine, illacrymaſſe fertur, pertæſus ignauiam ſuam, quòd in ea ætate, qua iam Alexander tot gentes ſuo ſubiecerat imperio, anno ſcilicet ætatis XXXIII. nihil ipſe memoria dignum effeciſſet. Pacata prouincia, & in amicitiam concordiamq; adductis ciuitatibus, ſolita feſtinatione ſua, non expectato ſucceſſore, ante exitum anni, Romam profectus, ſpreto triumpho, Conſulatum cum M.Bibulo Calpurnio, quem & in curuli Aedilitate collegam habuerat, obtinuit. Poſt Conſulatum, ſocero L. Calpurnio Piſone, & Cn. Pompeio Magno genero, ſuffragantibus, imperium Galliarum cum Illyrico per quinquennium, lege à P. Vatinio Tribuno pl.lata, impetrauit: quo temporis ſpatio matrem Aureliam amiſit. Ibi maximis bellis admirabili vigilantia, conſilio, virtute confectis, rurſus in aliud quinquennium im-

perio

perio prorogato, nouem annis, primum quinque, deinde decem legionibus vſus, omnem ferme Galliam, quæ à ſaltu Pyrenæo alpibusq́; & monte Gebenna, fluminibus Rheno & Rhodano continetur, perdomuit, atque pacauit, & in prouinciæ formam redegit: in qua octingenta vi cepit oppida, trecentos ſubegit populos. Contra Heluetios deinceps, atque Germanos, bellica virtute maxime omnium inſignes, exercitu ducto, egregie pugnauit. Aggreſſus deinde Britannos, Romanis antea ignotos, tributarios fecit. Diſciſſa interim inter Cæſarem & Pompeium, ob Iuliæ mortem, affinitate, indignatione commotus, propter iniquas in ſe, amicosq́; paucorum, ſed potentium ciuium iniurias, mira celeritate Romam exercitu ducto, ærarium per multos annos, atque adeo multa ſæcula intactum, ſpoliauit, ipſum Pompeium Italia expulit, Conſulem ſe iterum, collega P. Seruilio, Iſaurici filio, Dictatoremq́; fecit. In Hiſpanijs mox Petreium, L. Afranium, M. Varronem, Pompeij legatos, deuicit: Maſſiliam cepit. Comite inde fortuna (quanquam virtuti magis, quàm fortunæ, debuit) inimicitias perſequens, in Pharſalia Pompeium debellauit: & irrequieto victoriæ curſu profectus in Aegyptum, Ptolemæum regem, Cleopatræ fratrem, cum qua mox conſuetudinem habuit, acie vicit, Cleopatramq́; reginam conſtituit. Inde celeritate ſumma Pharnacem, Mithridatis Magni filium, profligauit, victoriam tribus tantum verbis amicis ſignificans, veni, vidi, vici. in quo Pompeij Magni obtrectaſſe gloriæ creditus eſt, cum à ſe minimo negocio victas oſtenderet eas gentes, quarum victoria Pompeius Magni cognomen adeptus erat. tunc tertium Conſul, totidem Dictator creatur. nam in antiquis nummis ita diſtinguuntur numero Dictaturæ, vt Conſulatus. Tres inde præſtantiſs. duces, Scipionem Metellum, olim à Metello Pio adoptatum, Pompeij ſocerum, Afranium, & Iubam, Mauritaniæ regem, in Libya ſuperauit; vnoq́; menſe quater triumphauit, de Gallia, Alexandria, Ponto, & Africa, in quo triumpho Iubam, Iubæ regis filium, qui inter clariſſimos rei ruſticæ ſcriptores poſtea annumeratus eſt, infantem admodum captiuum duxit. Hinc quar-

tum Conſul; quarto Dictaturæ anno (Dictaturam enim perpetuam, itemq; Conſulatum per decennium acceperat) in Hiſpania Pompeij liberos periculoſiſſima omnium pugna deuicit: quintum ac nouiſſimum duxit triumphum. in quo illud ſciendum, quinque eius triumphos diuerſo quenque fuiſſe apparatu, & inſtrumento. Ingentia iterum tunc dedit militibus congiaria, plebi ſpectacula: conuiuia celebrauit: epulum præbuit: gladiatorium inſuper, nauale certamen, ac venationes addidit. Ad rempublicam deinde conuerſus, vetera multa correxit, noua inſtituit: ordinationem anni ad curſum Solis redegit: ciuium Romanorum cenſum egit: Senatum, bellis ciuilibus exhauſtum, ſuppleuit: patricios allegit: Prætorum, Aedilium, Quæſtorum, minorumq; magiſtratuum numerum ampliauit: veſtium, ac victus ſumptus nimios lege coercuit: auri ne quis, vel argēti vltra drachmas XXV. M. poſſideret, lege renouata, interdixit: pœnas facinorum auxit: peregrinarū mercium portoria inſtituit. Q. Fuſio Caleno, & P. Vatinio Cos. anno vrb. DCCVI. Cleopatra regio comitatu vrbem ingreſſa: lecticarū vſus, item purpurearū veſtium, quæ conchyliatæ dicebātur, & margaritarū interdictus eſt ijs, quæ nec viros, nec liberos haberēt, & minores eſſent annorū XLV. reliquis omnibus, per certos tantum dies, conceſſus. Medicos, ac liberalium artium profeſſores, plurimas etiam vrbes iure ciuitatis donauit. Pictorum, ſculptorum, cælatorum opera, tum gemmas, ac margaritas maximis pretijs comparauit, eademq; liberaliſſime donauit, vt Seruiliæ Bruti matri, quam ad ſenectutem dilexit, margaritam ſexagies H-S emptam, ideſt ſcutatis, vt nunc loquimur, aureis centum octoginta millibus. Hæc etiam de ordinanda, inſtruenda, ampliandaq; vrbe meditatus erat: Marti templum magnificentiſſime extruere: ex immenſa legum copia, optimas quaſque, & neceſſarias conferre in libros: bibliothecas Græcas, & Latinas, quàm maximas poſſet, publicare: Dacos, qui ſe in Pontum & in Thraciam effuderant, coercere: mox Parthis, ſępe in Syriam finitimasq; Romani imperij prouincias irrumpentibus, cæde etiam M. Craſſi, & Romanarum legionum inſolenter

Drachmæ, ſiue Denarij XXV. M. totidem sūt Iulij Romani, ſiue Marcelli. Veneti argentei, qui ad Venetā monetam redacti cōficiunt ſummam ſcutatorū 2238. lib. 5. ſolidos 5.

Nota Liuij verba li. 4. bel. Macedo. Cautum erat, quo ne plus auri & argenti facti, quo ne plus ſignati argenti & æris, domi haberemus. vide Dionem lib. xlj.

lenter gloriantibus, recuperandi militaria ſigna, à Craſſo amiſſa, cupiditate adductus, inferre bellum: medio expeditionis tempore Corinthiacum perfodere Iſthmum: viam munire à mari ſupero per Apennini dorſum ad Tiberim vſque: emittere Fucinum lacum: Pontinas poſt hæc, Setinasq́; effundere paludes, vt campum aperiret, compluribusq́; mortalium millibus opem, atque ſubſidium afferret: Anienem ac Tiberim fluuios, ne in poſterum vrbem inundarent, ſtatim ex vrbe profunda exceptos foſſa, & ad Circeios vſq; traductos, Terracinæ immittere mari. proximo etiam Romæ mari aggeris firmiſſimi clauſtra opponere, cum cæca & malefida nauibus ſaxa ex Hoſtienſi littore excidiſſet, portusq́; & tanta dignas nauigatione ſtationes extruere cogitabat. quæ tam præclara, tam vrbi Romæ, Italiæ, orbi terrarum commoda, maiora omnino, quàm quæ antea præſtiterat, quæ immortali digniſſima præconio omnes iudicant, illata ei à familiariſſimis amicis mors, ne perficeret, effecit. Vxores quatuor habuit, Coſſutiam, diuitem admodum, prætextato deſponſatam, quam, annos natus XVII. dimiſit: Corneliam, Cinnæ quater Conſulis filiam, ex qua Iuliam filiam ſuſcepit, mirum in modum amauit, mortuam pro Roſtris de more laudauit. Pompeiam, Q. Pompeij filiam, L. Syllæ neptem, repudiauit; quòd eam adulterium cum P. Clodio in templo Bonæ Deæ commiſiſſe ſuſpicaretur. Calpurnia, L. Piſonis filia, ei ſuperſtes fuit. Eunoem, ſiue Euriem, Mauram, Bogudis, regis Mauritaniæ, vxorem, dilexit, ſed ardentiſſime Cleopatram, ex qua etiam Cæſarionem ſuſcepit filium, quem Auguſtus poſtea, capta Aegypto, necari iuſſit, cum vnum oportere eſſe Cæſarem diceret. Ad libidinem ita pronus fuit, vt illuſtrioribus feminis Romanis minime pepercerit: ſiquidem in ſuis monumentis plerique tradidere, corruptas ab eo Poſtumiam Ser. Sulpicij, celeberrimi iuriſconſulti, vxorem; Lolliam, A. Gabinij; Tertullam, M. Craſſi; Muciam, Cn. Pompeij: præcipue Seruiliam, M. Bruti matrem, dilexit, eiusq́; filiam Tertiam, C. Caſſij, qui eum percuſſit, vxorem. Cibi potusq́; parciſſimus. Rapinarum, ac ſacrilegiorum per prouincias,

& Italiam, etiam in vrbe, infamia notatus eſt. Complurima ſcripſit, è quibus nihil ad nos peruenit, præter quaſdam epiſtolas familiares ad Ciceronem, & belli Gallici, ac ciuilis contra Pompeium Commentaria, inter bellorum occupationes ita luculenter, & ornate conſcripta, vt eum non eloquentia minus, quàm militari virtute, valuiſſe conſtet: & Cicero, princeps in eloquentia, in eo libro, quem de claris Oratoribus compoſuit, dubitare ſe oſtendit, cui nam è ſummis oratoribus Cæſar deberet cedere. Rhodi enim ab Apollonio Molone, clariſſimo dicendi magiſtro, vna edocti fuerant: & aliquandiu facultatem oratoriam in foro eximia ingenij fama exercuit. Fuiſſe traditur excelſa ſtatura, colore candido, teretibus membris, ore paulo pleniore, nigris vegetiſq; oculis, vertice caluo, & ob id laurea, à Senatu decreta, libenter velato, valetudine proſpera; capitis dolore vexabatur: nouiſſima ætate repente animo linqui, atque etiam per ſomnum exterreri ſolebat. bis comitiali morbo correptus: exercitatione ſumma corporis, eximiaq; in victu continentia liberatus eſt. Circa corporis curam moroſior: armorum, & equitandi peritiſſimus, laborum patiens, cautus, audax in primis, inconficiendis rebus ſtrenuus, in expeditionibus cunctis non tam fortunæ munere, quàm ſua virtute, ac vigilantia, omnium feliciſſimus. Equo inſigni, pedes prope humanos habente, vtebatur. Prodigia contempſit, vel etiam ad lætioris euentus ſignificationem ingenioſe detorſit: vt cum, initio belli Africani, prolapſus in terram, Teneo te, inquit, Africa, videlicet victoriarum omen non aliunde, quàm à virtute, petens. In opprimendis ſeditionibus militaribus ſeuerus, conſtans, moderatus, in vlciſcendo leniſſimus fuit, vt nihil obliuiſceretur magis, quàm iniurias: in militibus incitandis vehemens, idemq; comes in laboribus, & periculis: in amicos, & bene meritos facilis, indulgens, liberalis: in parentes, & proximos, atque, quod mirum videatur, inimicos etiam inſigni pietate fuit: ſed vna maxime ex omnibus eius virtutibus clementia enituit: victis enim Pompeij liberis in Hiſpania, reuerſus in vrbem, cunctos omnino, qui aduerſus eum ar-

ma tulerant, ignouit: multos etiam magiſtratibus honeſtauit. quodq; iniquiſſimum, maximeq; miſerandum fuit, clementia mortem ei peperit; cum percuſſorum duces fuerint, quibus ille victis vitam conceſſerat, M.Brutus, & C.Caſſius, Prætores etiam ab eo creati. Atque hic tamen, diuinus plane vir, niſi tot virtutes vitijs quibuſdam inquinaſſet, conſpiratione in eum ob inuidiam gloriæ facta per ſexaginta ciues, C.Caſſio, & M.Bruto, Seruiliæ, eius amicæ, filio, & Decimo Bruto Albino principibus, in Pompeij Curia, & ante illius ſtatuam Idibus Martijs, ſpectante Senatu, ipſo quinctum, & M.Antonio Cos. anno vrbis DCCIX. tribus & viginti vuulneribus confoſſus eſt, anno ætatis ſuæ quinquageſimo ſexto, Dictaturæ vero quincto, C. Octauio, ſororis ſuæ Iuliæ nepote, herede relicto, & in familiam nomenq; adoptato. Fuerat coniuratis animus, corpus occiſi in Tiberim trahere, bona publicare, acta reſcindere: quæ fieri in tyrannos leges iubent. ſed metu M.Antonij Conſulis, & Magiſtri equitum M. Aemilij Lepidi, deſtiterunt. Illud facinus primo neque grauiter Populus tulit, neque factum lætatus eſt. quare Senatus de conciliatione percuſſorum, & Cæſarianorum cenſuit, Cæſari mortuo diuinos honores, Antonio Conſule hortante, decreuit. Funus in Campo Martio inſigni pompa celebratum: rogus iuxta Iuliæ filiæ tumulum extructus: pro Roſtris aurata ædes ad ſimulacrum templi Veneris Genetricis collocata, intra quam lectus eburneus, auro ac purpura ſtratus, & ad caput trophæum cum veſte, in qua fuerat occiſus: idq; Cōſulis Antonij aſtuto conſilio, vt eo aſpectu iram Populi aduerſus Cęſaris percuſſores commoueret: luctu publico, ſummis honoribus, corpus combuſtum eſt. Columna deinde, quam mox Dolabella Conſul euertit, ad viginti pedum lapidis Numidici in foro erecta, ſic inſcripta: PARENTI PATRIAE, ad quam diu ſacrificatum, vota ſuſcepta, nomine Cæſaris ad iuſiurandum adiuncto: multa præterea ad eius honorem decreta, quæ ſuis locis in noſtris Commentarijs exponentur. Magnus interfecti Cæſaris Genius omnes eius paricidij participes vltor inſectari viſus eſt. neque enim percuſſorum quiſquam,

niſi

niſi violenta morte, interijt: & quaſi ſemen quodam eius ſanguis, & cinis inter ciues ſparſum, ea peperit bella, quæ non modo ciuibus luctuoſa, verum orbi quoque terrarum vniuerſo funeſta, calamitoſaq́; fuerunt. Is tamen conſecutus exitus eſt, vt adoptatus ab eo, & in filij locum aſcitus, deuictis & paternis, & ſuis hoſtibus, Romanum imperium tranquilla pace, maximeq́; diuturna poſſiderit, diuiniſq́; poſt obitum honoribus, æque ac pater eius, conſenſu omnium maximo ſit affectus.

Tabula I

Tabula II

Digitized by Google

C IVLIVS CAESAR
XVI
XVII
XIIX
REGVLVS
CAESAR
EX ARGENTO
XIIX
XIIX
XIIX
CAESAR
CAESAR
EX ARGENTO
EX ARGENTO
EX ARGENTO
XIX
XIX
XX
AVGVR
PONT MAX
EX ARGENTO
EX ARGENTO
XXI
XXII
XXIII
Tabula V

C·IVLIVS CAESAR
XXIIII
Cos·IIII·
XXIIII
Dict·IIII·
XXV
EX ARGENº
LONGVS
EX ARGENº
EX ARGENº
XXVI
XXVII
XXIIX
EX ARGENº
ET EX AVRO
EX ARGENº
EX ARGENº
XXIX
XXX
XXXI
EX ARGENº
EX ARGENº
XXXII
XXXIII
XXXIIII
Tabula VI

C · IVLIVS CAESAR
I
Cos·
I
Dict·
II
EX ARGENTO
EX ARGENTO
EX ARGENTO
II
III
III
EX ARGENTO
IIII
Cos·II·
IIII
Dict·II·
V
EX ARGENTO
EX ARGENTO
EX AVRO
V
VI
VII
EX AVRO
EX ARGENTO
EX ARGENTO
Tabula III

C · IVLIVS CAESAR
VII
VIII
III
CAESAR
EX ARGEN°
EX ARGEN°
IX
X
XI
XII
XIII
XIIII
XV
XV
XVI
IIII

C·IVLIVS CAESAR
Cos·V
Dict·V
XXXV
XXXVI
XXXVII
EX ARGEÑº
EX ARGEÑº
EX ARGEÑº
XXXVIII
XXXIX
XL
EX ARGEÑº
EX ARGEÑº ET EX AVRO
EX ARGEÑº
XLI
XLII
XLIII
EX ARGEÑº
EX ARGEÑº
XLIII
XLIII
XLIIII
Tabula VII

DIVI IVLI
XLV
Q. VOCONIVS
VITVLVS
EX ARGENº
XLVI
Q. VOCONIVS
S C
VITVLVS Q.
DESIGN.
EX ARGENº
XLVII
AEGYPTO
CAPTA
XLVIII
Tabula VIII

COMMENTARIORVM
IN C. IVLI CAESARIS DICTATORIS
NVMISMATA

AENEAE VICI PARMENSIS
LIBER PRIMVS.

NON vereor, quin, cum ego hoc tempore res hactenus, vt opinor, ab hominum cognitione remotiſſimas, non tam eorum, qui litterarum ſtudium contempſerunt, quàm eorum, qui ſuam omnem operam in illuſtranda antiquitate poſuerunt, mandare litteris inſtituam, illud à me pleriq; ſint poſtulaturi, vt in huius libri exordio, de vtilitate, quæ ex veterum nummorum, quos mihi his libris exponendos propoſui, percipi cognitione poteſt, quæ certe varia, ac multiplex eſt, copioſe diſſeram. verum, ſi ij meminerint, ea me de re duobus libris antea diligenter egiſſe, non dubito, quin ijdem facile hoc me, non admodum neceſſario, diſputationis onere liberaturi ſint: præſertim vero, vbi conſilium mihi eſſe intellexerint, in ijs rebus tantummodo, quas alij aut negligentia prætererint, aut voluntate neglexerint, laborare. id quod hactenus me in cæteris præſtitiſſe facile omnes teſtari poſſunt: quip

D pe cum

Digitized by Google

pe cum ego primus, id quod pace aliorum dictum velim, viam ad obſcuras veterum numiſmatum notas interpretandas oſtenderim. Hoc autem loco ſatis eſſe duxi, libris XXIII. Cæſarum vnius, & quinquaginta, quorum penes me numiſmata ſunt, auerſas notas explanare, à C. Iulio Cæſare vſque ad Gallienos, inter quos quadraginta ſunt, qui Auguſti dicuntur. quos libros viſum eſt ita diuidere. Numiſmata ſex Imperatorum tam aurea, & argentea, quàm ærea ad veram magnitudinem expreſſa, dominante Cæſare percuſſa, à principio belli ciuilis vſque ad Neronem imp. ſex libris digeſſimus. Septimus inde liber ea, quæ ſunt Galbæ, Vitellij, & Othonis, continet. inde Veſpaſianorum, & Domitiani, tres, qui ſequuntur. à Nerua ad Antoninum Pium quatuor reliqui. L. Veri, & M. Aurelij quintus decimus. Deinceps, Commodi, quæ fuerunt, in ſextum decimum coniecimus: Pertinacis vſque ad Peſcennium Nigrum Iuſtum, (ſic enim in eius nummo nunc lego) Clodium Albinum & Seuerum in ſeptimum decimum: Getæ, & Caracallæ in decimum octauum: Macrini, & Elagabali in decimumnonum: poſtremo Alexandri nummis explanandis XX. liber eſt dicatus: Maximini vſque ad Hoſtilianum ſenem XXI: duorum Philipporum XXII. Decij vſque ad Gallienos XXIII: Singuli libri titulum præ ſe ferunt noua, ac diuerſa ratione ornatum. Omnium præterea Cæſarum imago varijs parergis inſignita erit, in quibus effigies erunt, & ſigna cum eius principis natura, moribus, virtutibus, & vitijs congruentia: vt altera quaſi animi imago oris imagini adiuncta eſſe videatur. Iam vero poſt vitas principum omnes eorum capitum partes, quę aliqua nota erunt diuerſæ, in tabulis numeris ſignantur. poſt capitum tabulas omnes quoque numeris notatæ erunt numiſmatum partes auerſæ; quos numeros ſecutus quiſque, earum explanationes facile poterit inuenire. quibus eadem in ipſis tabulis numiſmatum exemplaria addentur, vt quem quiſque nummum cupiat, cum facile pro ſuo arbitrio inuenire poſſit, cum vno conſpectu in tabulis omnes intueatur, vacuis etiam locis pro omni partitioue in tabulis aſſignatis, vt, ſi in nummos hic non deſcriptos

quis

quis inciderit, per ſe typos adijcere poſſit; contra vero, ſi quis alicuius nummi expoſitionem requiret, dum illam legat, propoſitum cõtinuo ante oculos nummum ipſum habeat. nobis enim curæ fuit, numiſmata ita inter ſe nectere, vt quaſi cathena quadam ſe deinceps inter ſe traherent. quod idem in explanãda per ſingulos deinceps annos hiſtoria inſtitutum ſeruaui. Qui quàm moleſtus, ac difficilis labor ſit, qui ſe poſt me ad hoc ſtudium contulerint facile iudicare poterunt: quàm autem vtilis, ac fructuoſus, res ipſa declarat; quippe cum ad notitiam hiſtoriæ conſequendam nihil eſſe ordine accommodatius conſtet. Huius autem totius operis tanquam exemplar, ac typus erit hic liber, in quo nummi C. Iuli Cæſaris Dictatoris explicantur: poſt quem cæteri, prout quiſque abſoluetur, deinceps edentur: adeo vt idem liber ſæpius non ſit comparandus, & à me, tanquam ex altera Africa, noui quotidie aliquid expectetur. fit enim, vt ſæpe, contra quàm ſperauimus, aut fato, aut immatura morte prærepti nullum laborum noſtrorum in vita fructum videamus, & labores noſtros cum vita ipſa amittamus. Quare non inutilem rem alijs, nec fortaſſe ſine aliqua mea laude putaui me facturum, ſi hos aliquando, qualeſcunque eſſent, ingenij, atque induſtriæ meæ fructus ſtudioſis harum artium hominibus impertirem, quos ego XII. annorum interuallo collegi, partim diuerſis veteribus nummis & in omnibus Italiæ angulis, & extra Italiam ex nobiliſſimis clarorum virorum Muſæis, ex aurificinis, à mercatoribus, collybiſtis, agricolis, & alijs huius generis hominibus, apud quos hæc reperire potuerim, conquirendis, eiſq; mea manu exprimendis, atq; in ære incidendis, partim ex infinita Græcorum, & Latinorum ſcriptorum, quos legi, memoria, repetendis, quorum etiam verbis ad maiorem enarrationis meæ fidem ſæpe vſus ſum. Neque vero ſatis habui, nummos ipſos diligenter intueri; (ſiquidem nullus in his libris nummus erit, quem non viderim) ſed eorum etiam ectypa apud me habere volui. quorum numero ſunt præſertim ij tum ærei, tum argentei, atque aurei, qui in nobiliſſimo quoque Muſæo cuſtodiuntur, quorum à dominis eorum liberaliter mihi co-

pia facta eſt. quos ne merita laude fraudarem, idoneis locis omnes enumerare decreui. Neque vero horum omnium, quos com memoraturus ſum, nummis ſolum ſum vſus, ſed ad hos etiam, quos meo mihi ſumptu paraueram, addidi. quanquam in eo adeo fortuna mihi eſt aduerſata, vt, quod celeriter exequi potuiſſem, id differre coactus ſim, eorum præſertim, à quibus adiuuari debebam, ope deſertus. Verum diuina aſpirante benignitate, & aliquorum amicorum liberalitate ex parte adiutus, quorum nomina loco idoneo non tacebo, dabo operam, vt promiſſa præſtem: modo intelligam, induſtriam hanc, & voluntatem meam harum diſciplinarum ſtudioſis eſſe non iniucundam. Huius autem diſputationis meæ à Venere capiam exordium. Hæc enim in nummis Cæſaris eſſe videtur efficta, vt eſſet gentis Iuliæ monumentum, quæ à Iulo Aſcanio traxit genus, qui fuit Veneris nepos: vt, cum de Cæſare ſcriberem, primam eius originem demonſtrarem, quæ ab Ilio Aſiæ oppido fluxit, euerſo à Græcis anno poſt orbem conditum 4020. vnde etiam Atia familia manauit, ex qua originem duxit materno genere primũ Cæſar Auguſtus, deinde multis poſt ſæculis nobiliſſima in Italia principum Eſtenſium familia: quæ cũ ante Atia diceretur, poſt ab Ateſte, oppido municipij Patauini clariſſimo, olim imperij ſui ſede, mutato antiquo familiæ nomine Eſtenſis eſt appellata: quemadmodum vir eruditiſſimus, Hieronymus Faletus, Alfonſi II. Ducis Ferrariæ apud Senatum Venetum Legatus, elegantiſſime oſtendit in hiſtoria Ferrarienſium principum. Atiam vero gentem antiqua ſtirpe ab Ati Troiano, Iuli Aſcanij Aeneæ filij ſocio, eſſe profectam, ſatis aperte docuit poeta, cum ineundæ ab Auguſto gratiæ cauſſa, cuius mater Atia fuit, ita cecinit:

Alter Atis, genus Vnde Atij duxere Latini,
Paruus Atis, pueroq; puer dilectus Iulo.

Quod idem teſtimonio Seruij interpretis confirmatur. Vbi vero de ſigno Veneris dixerimus, tum & de Cæſare, cuius cauſſa nummus excuſus eſt, diſputabimus. atque hoc inſtitutum in cæteris deinceps tuebimur.

BELLI CIVILIS INITIO

ANNO AB VRBE CONDITA DCCIIII.

C. IVL. CAESARE COS. DICT.

ROMAE CAPITIS GALEATI, ET AMORVM VENEREM MATREM IN CVRRV TRAHENTIVM, IN NVMMO I. COMMENTARIVS.

ILLVD omnium fere veterum ſcriptorum teſtimonio perſpicuum eſt, Iuliam gentem iam inde ab Aſcanio, vt dixi, Aeneæ filio repeti, cui cognomen fuit Iulo, à prima eius menti lanugine, cum Mezentium ſingulari certamine ſuperauit. quod Seruius tradit, cum verſum illum exponit:

At puer Aſcanius, cui nunc cognomen Iulo,
Additur.

Et à Venere deductum eſſe, veluti ab illa, quæ Aeneæ fuit mater, atque dicti Iuli auia: quod quidem & ipſe Cæſar clare oſtendit apud Suetonium in Cæſare, in habita oratione pro Iulia amita defuncta,

defuncta, dicens: Amitæ meæ Iuliæ maternum genus ab regibus ”
ortum, paternum cum dijs immortalibus coniunctum eſt. nam ”
ab Anco Marcio ſunt Marcij reges, quo nomine fuit mater: à Ve ”
nere Iulij, cuius gẽtis familia eſt noſtrá. Igitur cum Iulij à Venere ”
orti ſint, hoc in nummo argenteo, quem ego pulcherrimum habeo, Veneris ipſius ſimulacrum, ſceptrum dextera tenentis, vtpote reginæ generationis, formauerunt, duobus Cupidinibus currum trahentibus, cum cithara, & inſcriptione: L. IVLI. L. F. ab altero latere, vrbis Romæ caput galeatum, cum litteris: CAESAR, hoc eſt Lucius Iulius Lucij filius Cæſar. Venus exponitur, generandi totius naturæ virtus, vt Euſebius in libris de Præparatione Euangelica: ob idq; apud Thebanos, teſte Pauſania in Bœotijs, Veneri tria conſtituta fuere ſimulacra, varijs cognominibus inſignita, quorum alterum Vraniam appellarunt, Pandemum alterum, tertium Apoſtrophiam. Cognomina hæc Veneri Hormoniæ impoſuiſſe aiunt: Vraniam enim à caſto amore, hoc eſt cæleſti: Pandemum à coitu, & generatione: Apoſtrophiam, vt à cupiditate nefaria & facinoribus ſceleſtis genus humanum auertatur, dici volunt: ſiquidem tres fuiſſe Veneres dicunt; vnam ex Cœlo patre, & Dia matre, natam apud priſcos: & hanc honeſtæ rei præſidere volunt: alteram ex virilibus Cœli, & ſpuma maris: & huic turpes congreſſus aſſignant: tertiam Iouis, & Diones nymphæ filiam, ex qua Aeneam natum tradunt. Verum Poetæ, quæ fiunt à tribus Veneribus, vni omnia aſcribunt, quòd vnam cœleſtem naturam putant omnium effectuum cauſam, quanquam per diuerſos fiant: hacq; de cauſa vnam tantum Venerem pingunt: cuius virtutem his celebrat Lucretius:

Aeneadum genitrix, hominum, diuumq; voluptas,
Alma Venus, cœli ſubter labentia ſigna
Quæ mare nauigerum, quæ terras frugiferentes
Concelebras: per te quoniam genus omne animantum
Concipitur, viſitq; exortum lumina Solis.

Vnde etiam illud eſt Virgilij in Venere:

Vina ſitim ſedant: natis Venus alma creandis

Seruiat:

Seruiat: hos fines tranſilijſſe nocet.

Duo porro Veneris currum trahunt Cupidines. nam ex ea totidem natos Amores poetæ aſſerunt, vt Ouidius Amorum libri tertij elegia vltima:

Quære nouum vatem tenerorum mater Amorum.

Et quarto Faſtorum idem:

Alma faue, dixi, geminorum mater Amorum.

Hinc illud etiam eſt Silij:

Cum ſic ſuſpirans roſeo Venus ore decoros
Adloquitur natos.

Quorum alter eſt cœleſtis & diuinus, alter vulgaris, vt dixi, atq; plebeius, vt in Sympoſio docet Plato. ille ad operationes honeſtas, iſte ad turpes congreſſus impellit. ideo Veneris currum trahere fingunt, quòd omnium effectuum ſunt cauſæ, & ex eis omnia procedunt, & oriuntur. Alioquin autem duo hoc in nummo Amores ſunt deſcripti, quoniam ueteres ex Venere una duos natos coluere Cupidines; alterum ex Vulcano, ex Marte alterum, quem Anterota appellant, genitos: & hoc propter naturæ conſenſum, conuenientiamq́;, vel hominum mutuam animorum coniunctionem, quibus hic à veterum ſuperſtitione præfectus fuit, atque exiſtimatus mutuis vinculis per quaſdam viciſſitudines ac reciprocationes animos,& rerum Genios illigare; homineſq́; parum in amore gratos vlciſci: iccirco amore & œſtro ſuccenſi, cum ſe deſpici animaduerterent, hoc inuocabant numen ad eum virum, vel feminam plectendam, quæ in amore grata minime fuerat,nec mutuas operas dederat. de hoc intellexit Maro, de Didone loquens, Aeneidos quarto:

ſi quod non æquo fœdere amantes
Curæ numen habet, iuſtumq́;, memorq́; precatur.

nam & Seruius eam Anterota inuocare interpretatus eſt; licet non recte, quis ſit Anteros, explicaſſet, cum numen Cupidini contrarium exiſtimauerit, vt vir eruditiſſimus Cælius Calcagninus diſputat, atque plane oſtendit. Huius autem vim, & natalem iucundiſſimo apologo Platonicus Porphyrius complexus eſt,

eſt, cuius verba in Latinũ verſa hic ſubijcienda duxi. Quo tempore, inquit, Venus Cupidinem peperit, pulcher alioqui ac venuſtulus puer ille viſebatur: vt qui nec tantillum à matre pulcherrima degeneraret. Cæterum haud quaquam excreſcebat in magnitudinem, ac ſtaturam, quæ pulchritudini reſponderet: ſed manebat plurimum tempus eo habitu, quo natus erat. Anxia igitur eam ob rem, atque inops conſilij mater affligebatur; nec minus Gratiæ infantis nutrices. itaque oraculum Themidos adeuntes, (nondum enim Apollo Delphis præſederat) orabant ſupplices, vt ad inſolitam, ac nulla non admiratione dignam calamitatem aliquod remedium inueniret. tum Themis. At ego vos, inquit, hac ſolicitudine leuabo. nec enim ſatis naturam & ingenium infantis videmini perſpexiſſe. Nam tuus iſte verus Amor ò Venus naſci forſitan ſolus poteſt: creſcere autem ſolus non poteſt. Quod ſi cupis vt adoleſcat, Anterotis opera opus eſt, qui reciproco amore, beneuolentiæ vices rependat. Erit autem ijs fratribus hoc ingenij, vt viciſſim alter alteri mutuetur & largiatur incrementum: & ſi ſe mutuo intueantur, æquali propagine germinabunt. ſin vero alter deficiat, ambos peſſum ire oportebit. Hoc vſa conſilio Venus Anterotem parit. Quo vixdum edito in lucem, Cupido ſtatim adoleſcere, enataſq; repente pennas explicare cœpit, etiam procero corpore incedere. Qui cum huic ſorti obnoxius ſit, miris plerunque & inauditis conflictatur ærumnis. Nam interdum pullulat, interdum defloreſcit: rurſus augetur, ita tamen, vt nunquam non præſentia fratris indigeat: quem ſi grandeſcere animaduerterit, longe grandior ipſe effici contendit. Sin vero puſillum exiguumq; eſſe deprehenderit, ſæpe vel inuitus elanguet. Porphyrij præterea eundem Apologum apud Cælium ſic his digeſtum carminibus habes:

Mulciber adlectat Veneri, cogitq; volentem:
  Illa deum blande pellicit, ille deam.
Cypride natus Amor: natum excipit Ilithyia:
  Illi faſciolas ſedula Iuno parat.

Nymphæ

Nymphæ arridentes, puero plena vbera præbent:
  Sponte leo parui cruſcula lambit heri.
Metitur ſacrum ad fontem Venus aurea natum:
  Et nihil à prima creſcere mole dolet.
Quid facto ſit opus, Naturam & Pallada poſcit:
  Hæc atque hæc Themidem conſuluiſſe monet.
Dic dea, qua natus ratione adoleſcere poſſit,
  Diua Erycina petit, & pia ſacra facit.
At dea turrigera crinem redimita corona,
  Rurſus, ait, Cypris eſt pariendus Amor.
Ad Venerem Mauors properat: comes hæret eunti,
  Qui ſero lucis nuncius ales erit.
Nam poſtquam iunctos nouit Vulcanus amantes,
  Heu heu furtiuis texit vtrunque dolis.
Luteolos inter flores, dulceſq; miniſtras,
  Iam Venus alterius mater Amoris erat.
Quem circa Charites ſolitis amplexibus hærent,
  Atque hilares ſoluunt dulcibus ora modis.
Euoe conclamant Satyri, Nymphæq; renident,
  Et cœlum & terras mutuus vrget amor.
Iamq; Venus artus æquabat Amoris Amori;
  Creuerat inq; vices alter & alter Amor.
Arma laborantes illis Cyclopes anhelant,
  Arma, quibus miſere pectora mille gemunt.
Nec procul hinc Phœbus teſtudine pulſat eburna:
  Ad citharam ſe ſe frater vterque mouet.
Atque adludentes pietatis in alite ſidunt:
  Pomaq; per numeros hic rapit, ille iacit.
Iamq; chorus longe maior ſuccreuit Amorum,
  Iamq; cupidinea cuncta peruſta face.
At geminum gemini monumentum & pignus Amoris,
  Aethereo genitor ſummus in axe locat.

Verum cum hi duo eſſe videantur fratres, Cupido ſcilicet, & Anteros, vnum etiam tantummodo numen exiſtimauerunt, vt

apud eundem Calcagninum in Anterotis epigrammate ſacro ita declaratur:

Hic vnus colitur, ſed vnus ille
Implet munia numinum duorum,
Et poteſt geminus vocari & vnus:
Et, quod vix licet æſtimari, in illo
Bis vnum duo non facit, ſed vnum.
Hæc vis ſcilicet Anterotis illa eſt:
Hæc vis mutua mutui eſt amoris.
Hæc binas animas coire cogit,
Atque vna geminum calere pectus.

Plures autem Cupidines etiam fuiſſe veteres tradidere: Cicero in III. de Natura Deorum tres meminit: primum enim ex Mercurio & Diana, ſecundum ex Mercurio & ſecunda Venere, tertium, quem Anterotem dicunt, ex Marte & tertia Venere genitos ait. quorum ſimulacra in æde Veneris Genetricis fuiſſe, veterum ex libris cognoſcitur. Anteros enim apud Athenienſes colebatur, cuius ara tum in vrbe fuit, teſte Pauſania in Atticis. Philoſtratus vero in Iconibus quatuor perinde Amores fuiſſe oſtendit. Eſt præterea, vt arbitror, inter hos & ille, qui Lethæus Cupido nuncupatur, ſic dictus à Lethe fluuio: cuius aquæ vis eſt, vt, ſi quis eam guſtauerit, omnium præteritarum rerum obliuiſcatur. qua de cauſa in templo Veneris Erycinæ Lethæi Cupidinis imago colebatur: quia is omnem amorem tollere, ac amicitiæ obliuionem inducere putabatur. ex eo lepidiſſimus poeta Naſo libro de Remedio Amoris ſecundo, hæc carmina protulit:

Eſt prope Collinam templum venerabile portam:
Impoſuit templo nomina celſus Erix.
Eſt illic Lethæus Amor, qui pectora ſanat,
Inq; ſuas gelidam lampadas addit aquam.
Illic & iuuenes votis obliuia poſcunt,
Et ſi qua eſt duro capta puella viro.

Quare ſunt, qui Lethæum Cupidinem, & Anterota ſimul colendum dixerint, vtpote quorum contraria natura putetur eſſe: ita

vt alterum

vt alterum ſine altero minime poſſe conſtare affirmauerint. ſiquidem & ex illa rerum conuenientia,& naturæ coniunctione, quam Græci ſympathiam vocant, & ex illa naturali rerum differentia, & repugnantia, quam antipathiam appellant, mundus conſtare & conſeruari videtur. Hinc in nummo addita eſt cithara propter concentum, & coniugationem, concordiamq́; omnium naturæ virtutum generationi rerum concurrentium. qualis agnoſcitur brumali ſolſtitio, quod fit in Capricorno, cum, fidibus ad concentum compoſitis, ſi neruorum pars vna attingatur, pars reliqua excitata vltro reſpondet, nemine percutiente.hinc illum naturæ concentum cithara ſignificauit Porphyrius:

Nec procul hinc Phœbus teſtudine pulſat eburna,
Ad citharam ſe ſe frater vterque mouet.

Eoq́; magis, cum cithara ſit muſicale inſtrumentum, Vraniæ,quę vna dicitur ex Muſis, & apud nos cœleſtis interpretatur, & propterea duobus Amoribus recte conuenit. Verum,quo argumento cithara figurata ſit, in ſequentibus libris explicabitur. Percuſſum eſt igitur hoc numiſma hoc cum ſigno, vt Iuliorum generis nobilitatem declararent, de qua præter ipſum Cæſarem, & pleroſque alios,magna illa Troianæ propaginis tuba Virgilius Aeneidos libro primo teſtata eſt:

Naſcetur pulchra Troianus origine Cæſar,
Imperium Oceano, famam qui terminet aſtris,
Iulius, à magno demiſſum nomen Iulo.

Velleius etiam, Appianus, & Strabo de ea ſcripſere. Hic, inqui t Velleius,
„ nobiliſſima Iuliorum genitus familia, &, quod
„ inter omnes antiquiſſimos conſtabat, ab Anchiſe ac Venere
„ deducens genus, forma omnium ciuium excellentiſſimus. Ap-
„ pianus autem libro Ciuilium ſecundo, Nocte media, inquit,
„ perfectis ſacris Martem inuocauit, eiusq́; parentem Venerem.
„ Ex Aenea quippe & Iulio eius filio Iuliorum genus, vt ex no-
„ mine intueri licet, videtur emanaſſe. Strabo Geographiæ libro
„ XIII. Cæſar vero,inquit,quia & Alexandri amantiſſimus fuit, &
„ certiſſima cum Ilienſibus cognationis ſigna habebat, impen-

dio ad beneficium incitabatur, certiſſima quidem, quia Romanus erat, Romani autem authorem generis Aeneam putant. Iulius enim ab Iulo quodam vno ex progenitoribus, & illè ab Iulo cognomen hoc habuit, qui vnus fuit ex poſteris Aeneæ. Vt oſtenderent ergo Iulium genus à Venere ortum eſſe, L. Cæſaris nomine, vt inſcriptio ipſa oſtendit, nummus hic ſignatus eſt, ſiue Iulius ſit Sexti nepos, qui Conſulatum geſſerat cum P. Rutilio anno vrb. DCLXIII. quo de Plin. meminit lib. II. cap. XXX. vel duorum ſit alter Cæſarum, qui Prætor fuerat, Syllanas partes ſecutus, iuſſu Marij occiſus eſt, cuius mẽtio extat apud Aſcon. in orationis Commentario pro Scauro: vel ille fuerit Lucij nepos, in Conſulatu C. Figuli collega anno ab vrbe DCLXXXIX. vt in Faſtis Capitolinis deſcriptum eſt, & apud Caſſiodorum, de quo meminit etiam Cicero in Oratione pro P. Sylla, atque paſſim in alijs, Salluſtius in Catilinarijs, & Pedianus. Sed tamen ego potius arbitror vel L. Cæſarem illum fuiſſe adoleſcentem Vticæ pro Quæſtore, de quo Suetonius in Cæſare meminit, qui, à C. Cæſare Arimino occupato, priuati officij cauſſa cum Pompeij mandatis de pace agenda ad Cæſarem venit, vt idem Caius in primo Commẽtariorum de bello Ciuili libro ſcripſit, atque mox ab ipſo C. Cæſare capta Vtica, cum à clementia eius veniam impetraſſet, nõ multo poſt iterum transfugam factum, interfectum fuiſſe A. Hirtius tradit. Mea potius opinio eſt, L. Cæſarem huius patrem fuiſſe, C. Cæſaris tunc Legatum, vt ipſe Caius eodem in loco, & ſeptimo de bello Gallico Commentariorum ſcriptum reliquit, qui Cæſare in Alexandrinos bellum gerente, à M. Antonio, equitum ipſius Cæſaris Magiſtro, Præfectus vrbis creatus fuerat, vt Dio libro XLII. tradidit. Nam Cæſaris Dictatoris minime patrem eſſe certum eſt, licet iuniores nonnulli, prænomine huius decepti, Lucium appellent, quorum & ego cum auctoritatem ſequerer in mea primorum XII. Cæſarum Genealogiarum Tabula, ſuperioribus annis ad Coſmum Medicem Florentinorum Ducem II. deſcripta, lapſus ſum. nam in Capitolinis litteris ſcriptum eſt: C. IVLIVS C. F. C. N. CAESAR:

quod

quod inter omnes noſtræ ætatis eruditiſſimus, atque diligentiſſimus, rerumq; antiquarum ſummus illuſtrator Carolus Sigonius Mutinenſis primus obſeruauit. Verum, quia ſignum huius numiſmatis Iuliorum teſtatur originem, ſiue ſit à prioribus à me ſupra deſcriptis Cæſaribus, ſiue à L.Cæſare, C.Cæſaris Legato, ſiue ab eius filio, aut à quouis alio impreſſum, inter nummos Cæſaris Dictatoris reponendum duxi.

VENERIS CAPITIS, ET AENEAE PARENTEM GESTANTIS SIGILLI, IN NVMMO II.

COMMENTARIVS.

EODEM etiam argumento, hoc quoque in argenteo nummo quas Veneris ab vna parte vides, ab altera Aeneæ filij, imagines ſignatæ fuerunt, Aeneæ inquam Anchiſem patrem ſenem ac imbecillum ferentis, ſecumq; ab excidio Troiano Palladium trahentis. Nummus quidem hic præter ceteros complures conſpicuos apud humaniſſimum, liberaliſſimumq;, & in omni genere veterum ſignorum ditiſſimum principem Ioannem Grimanum, Aquileienſem Patriarcham, tum doctrinæ, tum virtutis, ac pietatis laude nemini ſecundum, habetur. De Iuliorum autem gente, auo, abauoq; Virgilius in ſecundo Aeneidos ait:

Ergo age chare pater ceruici imponere noſtræ:
Ipſe ſubibo humeris: nec me labor iſte grauabit.

Et paulo poſt idem ſubiungit:

Tu genitor cape ſacra manu, patrioſq; Penates:
Me bello è tanto digreſſum, & cæde recenti,
Attrectare nefas, donec me flumine viuo
Abluero.
Hæc fatus, latos humeros, ſubiectaq; colla
Veſte ſuper, fuluiq; inſternor pelle leonis:
Succedoq; oneri.

Idem libro ſexto de Aenea Sybillam adloquente, dicit:

Illum ego per flammas, & mille ſequentia tela
Eripui his humeris, medioq; ex hoſte recepi.
Ille meum comitatus iter, maria omnia mecum,
Atque omnes pelagiq; minas, cœliq; ferebat
Inualidus, vires vltra, ſortemq; ſenectæ.

Hoc quidem pietatis Aeneæ, ac fortitudinis exemplo, ſtatuam cum aliorum nobilium Romanorum, præſertim Iuliorum, atque deum ſimulacris, in Martis Vltoris templo poſtea ab Auguſto ſtatutam fuiſſe, Ouidius narrat Faſtorum libro quinto.

Perſpicit Armipotens operis faſtigia ſummi,
Et probat inuictos ſumma tenere deos.
Perſpicit in foribus diuerſæ tela figuræ,
Armaq; terrarum milite victa ſuo.
Hinc videt Aenean oneratum pondere charo,
Et tot Iuleæ nobilitatis auos.

Hoc nempe ſcitu dignum eſt, quod Appianus tradit ciuilium ſecundo, Cleopatram, accepto à Cæſare Aegypti regno, in Veneris Genetricis templum, ab eo ædificatum, perilluſtrem Deæ imaginem contuliſſe, eamq; ad Hadriani Imp. vſque tempora extitiſſe. Signatus eſt hic nummus permiſſu Cæſaris, fortaſſe prius quam Conſul & Dictator iterum crearetur, ad Iuliorum familiæ nobilitatem oſtentandam: quo genere ipſum maxime gloriari ſolere compertum eſt. De Palladio autem in præſenti verba non facio; quia commodiori loco inferius omnia, quæ ad id pertinent, declarabo.

FVGA.

FVGATO POMPEIO

ANNO AB VRBE CONDITA DCCV.

CAESARE COS. II. DICT. II.

SICILIAE CAPITIS, ET EIVSDEM PROVINCIAE

IN NVMMO IIII.

COMMENTARIVS.

SICILIAM, Italiæ inſulam, quam à tribus promontorijs, quæ in ea ſunt, & Trinacriam appellant, Cæſar, pulſo ex Italia Pompeio, per C. Curionem, duarum legionum eius Legatum, M. Catone præfecto cedente, nullo marte obtinuit, teſtibus Appiano Ciuilium II. & Dione XLI. Floro in quarto, & Oroſio in VI. teſtibus. Qua ratione huius prouinciæ formam in argenteo nummo, quem

quem vidi apud doctiſſimum virum, Ioannem Sambucum Tirnauienſem, Pannonium, ab A. Allieno, Cæſaris Prætore, ac Siciliæ pro Conſule ſignatum eſſe arbitror. In A. enim Hirtij Commentariorum libro de Bello Africo deprehendi A. Allienum, Cæſaris Prætorem, in Sicilia pro Conſule fuiſſe, ac in bello contra Iubam Scipionemq; geſto, ab eodem, tanquam ſeditioſum, inutilemq; ex eius exercitu ignominioſe dimiſſum eſſe. verum apud ſcriptorem non Aulum, ſed Titum, licet tantum vno in loco, librariorum, vt arbitror, incuria, prænominari reperio. Quare nummi auctoritate ductus emendandum locum eſſe cenſeo, vt A. non T. legatur. Hirtij igitur quaſi in limine libri quinti verba hæc ſunt: Deinde Allieno Prætori, qui SICILIAM obtinebat, de omnibus rebus præcipit, & de reliquo exercitu celeriter imponendo. Datis mandatis, ipſe nauem conſcendit ad VI. Cal. Ian. &c. Et inferius eodem in libro, inquit: Quorum lachrymis querelisq; Cæſar commotus, cum antea conſtituiſſet, in ſtatiuis caſtris, æſtate inita, cunctis copijs auxilijsq; coactis, bellum cum aduerſarijs gerere inſtituit, litterisq; celeriter in SICILIAM ad Allienum, & Rabirium Poſtumium conſcriptis, & per cataſcopum miſſis, vt ſine mora, aut vlla excuſatione hyemis ventorumq;, exercitus ſibi quamcelerrime tranſportaretur, &c. atque paulo poſt idem ait: Allienus interim pro Conſule è Lylibæo in naues onerarias imponit legiones decimamtertiam, & decimamquartam, & equites Gallos DCCC. funditorum, ſagittariorumq; mille, ac ſecundum commeatum in Africam mittit ad Cæſarem, quæ naues ventum ſecundum nactæ, quartoq; die ad Ruſpinam, vbi Cæſar caſtra habuerat, incolumes peruenerunt. Idemq; mox inquit: Interea ex ſecundo commeatu quem à SICILIA miſerat Allienus, nauis vna, in quá fuerat Q. Comninius, & L. Ticida eques Romanus, ab reſidua cum errauiſſet, delataq; eſſet vẽto ad Thapſum, à Vergilio ſcaphis nauiculisq; actuarijs excepta eſt, & ad Scipionem deducta. De eius quidem ex Cæſaris exercitu dimiſſione, apud eundem Hirtium eodem in libro ſic legere eſt: T. Allieno, M. Tyro, C. Clu

ſiane, cum ordines in meo exercitu beneficio, non virtute conſecuti ita vos geſſeritis, vt neque bello fortes, neque pace boni, aut vtiles fueritis, & magis in ſeditione, concitandisq; militibus aduerſariorum noſtrorum imperatoris, quàm pudoris, modeſtię q; fueritis ſtudioſiores, indignos vos eſſe arbitror, qui in meo exercitu ordines ducatis, miſſosq; facio, &, quantum poteſtis, abeſſe ex Africa iubeo. Ciceronis etiam epiſtolarum Familiarium libro XIII. duæ extant epiſtolæ Allieno Siciliæ pro Conſule. Caput illud in priori facie nummi cum inſcriptione: C. CAESAR IMP. COS. ITER. ipſius prouinciæ imaginis eſt. mulier illa, quę nuda in auerſa parte cõſpicitur, dextro pede innixa roſtro nauis cum litteris: A. ALLIENVS PRO COS. ipſius eſt prouinciæ imago. ſignum illud, quod dextera tenet, tria ſunt fæmora cum cruribus à genu recuruis, quæ ſymbolice formam, ſitumq; inſulæ oſtendunt. ſiquidem deltæ Δ figuram habere ipſam conſtat geographorum deſcriptione, vnde & Triquetram, hoc eſt triangularem vocant. tria enim crura illa, totidem promontoria indicant, quæ in ea ſunt, Pelorum, quod ad Italiam vergit; Lilybæum, ad Africam; & Pachinum ad Græciam: de quibus ita meminit Ouidius Metam. libro V.

Vaſta giganteis iniecta eſt inſula membris
Trinacris, & magnis ſubiectum molibus vrget,
Aethereas auſum ſperare Tiphœa ſedes.
Nititur ille quidem, tentatq; reſurgere ſæpe,
Dextra ſed Auſonio manus eſt ſubiecta Peloro,
Læua Pachyne tibi, Lilybæo crura premuntur,
Degrauat Aethna caput, ſub qua reſupinus harenas
Eiectat, flammamq; fero vomit ore Typhœus.

Eius ferocitatem & formam quoq; meminit idem in IIII. Faſtor.

Terra tribus ſcopulis vaſtam procurrit in æquor,
  Trinacris à poſitu nomen adepta loci.
Grata domus Cereri, multas ea poſſidet vrbes,
  In quibus eſt culto fertilis Enna ſolo.

Hanc autem primam omnium prouinciam appellatam fuiſſe teſtatur

ſtatur Cicero in quarta Verrinarum, & Prætoribus datam fuiſſe, poſtea præſidibus commiſſam, mox à Conſularibus fuiſſe admini ſtratam. qua de re Liuius libro VI. Paterculus, & Polybius in primo, Plutarchus in Marcello, & Florus libro II. ſcripſere. Hoc obiter etiam adnotandum eſt, vt ne quid, quod ad hanc rem faciat, prætermittam, Siculos poſt Cæſaris necem ab Antonio Conſule, data ei grandi pecunia, ciuitate donatos fuiſſe, fingente illo, legem à Dictatore Cæſare comitijs latam, quod docet Cicero Epiſtolarum ad Atticum libri XIIII. epiſtola X. Huius inſulæ ambitũ ferunt protẽdi ad ſtadia quatuor milia CCCLX. Aetnæ vero craterem patere ambitu ſtad. L. Situm autem latiſſime deſcripſere Ptolemæus libri III. cap. IIII. tabula VII. Strabo libro VI. Iuſtinus libro IIII. Polybius primo libro Belli Punici primi. Thucidides plura, Pomponius Mela libri II. cap. V. Solinus Polyhiſtor. cap. X. Dionyſius de ſitu orbis; Diodorus Bibliotheces VI. Plinius libri III. cap. VIII. & Stephanus de Vrbibus. Ex poetis Virgilius in III. Aeneidos, Lucanus in III. Pharſaliæ, item Lucretius, & Claudianus de Raptu Proſerpinæ in primo, atque paſſim alij. Cæterum quam fortunam ipſa deinde paſſa ſit, Cuſpinianus ita docet in Scholijs: Eodem pene anno, „ ijſdem temporibus, Sicilia & Sardinia in Romanam poteſta- „ tem redactæ ſunt, (Hæc Cuſpinianus ex Solino) poſtea fuit ſub „ imperatoribus, ad Carolum vſque Magnum. Diuiſo tunc im- „ perio, ceſſit Conſtantinopolitano Cæſari. Poſt Saraceni affli- „ xerunt: deinde Comites Siciliæ orti ſunt, tandem Reges, ſed „ à diuerſis diuerſimode afflicta eſt hæc inſula „ quemadmodum „ docent eius annales. hactenus Cuſpinianus. nunc vero ſub rege eſt Hiſpaniarum Philippo, Diui Caroli V. filio, & à pro regibus adminiſtratur. Hanc recepit Cæſar Conſul iterum, hoc eſt fugato Pompeio, vt Florus inquit libro IIII. anno vrbis DCCV. ſignauitq; eam in hoc nummo argenteo, qui apud Ioannem Sambucum, rerum antiquarum amantiſſimum, egregieq; intelligentem, & apud Stephanum Magnum, patricium Venetũ, aſſeruatur. IMP. ille titulus in priori latere, eſt, quem poſt aliquam inſignem

Digitized by Google

victoriã exercitus dare conſueuerãt ducibus; ciuilis quidẽ appellatio, nam alium porro regiũ imperatoris nomen nõ prius habuit, quàm omnium victor quinto eius Conſulatu honores ſupra humanos paſſus ſit. quod aperte oſtendit Appianus Libycæ hiſtoriæ procemio, ſcribẽs: Caius autem Cæſar, ſuperatis Romanis, „ imperioq; ſuſcepto, & in poteſtatem redacto, formam quidem „ politiæ nomenq; ſeruauit, re autem principem ſe cunctis præſtitit. „ Eſtq; in hanc vſque ætatem eadem ſub vno poteſtas principe, „ quos neutiquam Romani reges appellant, vetus iuſiurandum, „ vt ego arbitror, in primis veriti, imperatores eos dici maluere: „ quod priſcorum ducum nomen fuit. ſunt autem re ipſa vere reges, „ à quibus ad ætatem vſque noſtram anni fere ducenti elapſi „ ſunt. ſic ille. Dextero autem pede innititur imago roſtro na- „ uis, vt oſtenderet exercitum iuſſu Cæſaris nauibus ex Sicilia in „ Africam tranſmiſſum, vt ex Hirtio ſupra retuli.

SVPERATO IN HISP.

PETREIO, AFRANIO, ET M. VARRONE.

ANNO VRBIS DCCV.

CAESARE COS. II. DICT. ITER.

IN PIETATIS CAPITIS, ET RELIGIONIS SIGNORVM

NOTAS IN NVMMO V.

COMMENTARIVS.

POST deuictos à Cæſare apud Ilerdam, citerioris Hiſpaniç oppidum, M.Petreium, & L.Afranium; in vlterioreq́; Hiſpania M.Varronem, Cn. Pompeij Legatos, captamq́; Maſſiliam, ipſo Romam reuerſo, ac iterum Conſule facto, vt Florus libro IIII. & Dio libro XLI. teſtatur, Publioq́; Seruilio Iſaurico in collegam aſſumpto, anno ab vrbe DCCV. quo & iterum Dictator fuit, eodem

Dione teſte libro XLII. per A. Hirtium, eius Prætorem, excuſum eſt aurum in faciem Pietatis Cæſaris ſtola velatam, titulusq; ab vna parte: C. CAESAR COS. ITER. ab altera vero tria tantum religionis inſtrumenta ſignata ſunt; Lituus ſcilicet, Guttus, (Vrceolo enim hic penitus ſimilis eſt, præterquam quòd breuiore collo eſt) & Securis, cum hac inſcriptione: A. HIRTIVS PR. Caput enim hoc Pietatis eſſe, ex numiſmate æreo Druſi Cæſaris, Tiberij Auguſti filij, comperitur, quòd hac forma & filo illud ſe habet, cum ſubſcriptione: PIETAS, Pietas porro cum erga parentes, vel ſanguine coniunctos, ac in patriam, deosq; officium, cultumq; ſignificet, cum honeſta de numine eorum opinione, merito Cæſari, vtpote maximo Pontifici, huius deæ ſigillum, tanquam ſacrorum omnium principi, conuenire videtur, eoq; magis, cum pietatem in patriam, & in amicos, quin, quod mirum videatur, & in ipſos inimicos oſtenderit, atque adeo ſe pro patriæ libertate pugnare teſtatus ſit, Pompeium tyrannum, ſe vero patriæ libertatis vindicem dictitans, & re vera oſtendens. Quin mox, victo illo, eiusq; caſtris potitus, cum proſtrata hominum cadauera cerneret, ſuſpirans dixiſſe fertur: hoc voluerunt, huc me neceſſitatis adduxerunt. Subinde in Aegypto, viſo Pompeij capite, & annulo, multas effudiſſe lachrymas, caputq; adornari, & ſepelliri iuſſiſſe, Dio tradit libro XLII. Socios etiam illius, ac familiares, quotcunque eam peragrantes regionem, in Ptolemæi regis venerant poteſtatem, vniuerſos beneficentia, ac liberalitate proſequens, magna ſibi pietate conciliauit, atque Romam ad amicos ſcribens maximum & iucundiſſimum colligere ſe fructum dixit, quòd ciues, quos aduerſarios ſibi ſemper habuerat, conſeruaſſet. quæ tradita ſunt à Plutarcho. Hæc ipſo Cæſare vna cum Seruilio Conſule, vt Velleius ait, acciderunt. Hic à Senatu accepto vnico Imperatoris nomine, Liberator etiam patriæ appellatus eſt: ac ideo Libertati templum publico erectum decreto fuiſſe, apud Dionem legitur libro XLIII. De Cæſaris autem Conſulatu ſecundo, Florus libro IIII. cap. II. ſic ſcribit: Nec Pompeius ab Italia, quàm Senatus ab vrbe, fugatur prior: quam pe- „

ne va-

» ne vacuam metu Cæſar ingreſſus Conſulem ſe ipſe facit. Appia
» nus Ciuilium ſecundo, licet à Floro aliquantum diſſideat, ita in-
» quit: Cæſar Romam reuerſus, trepidante adhuc Populo, neque
» Senatu aut Conſule illum eligente, ſe ipſum Dictatorem nomi-
» nauit. Verum, ſiue vt inuidiam dilueret, ſiue quòd magiſtratu mi
» nime indigeret, per vndecim ſolum dies illi præfuit. ſic enim non
» nulli aſſerunt. Conſulem ſe in futurum deſignauit, Pompeiumq;
» Iſauricum ſibi collegam aſſumpſit. ſic Appianus. quod & ipſe
» Cæſar tertio Ciuilium Commentariorum ſcripſit. De Lituo au-
tem, & Securi late ſcripſi inferius in Numiſmate XIX. & XIIX. De
» Gutto enim vaſe ſacerdotali ita meminit Plinius libro XVI. cap.
» XXXIIX. M. Curius iurauit ſe ex præda nihil attigiſſe, præter gut-
» tum faginum, quo ſacrificaret. & Horatius Satyra VI.

Pocula cum cyatho dum ſuſtinet, aſtat echinus
Vilis cum patera guttus.

Et Iuuenal. Satyra III.

& ſonat vnctis
Strigibus: & pleno componit lintea Gutto.

Gellius libro XVII. cap. VIII. dicit, Guttum vaſis eſſe genus in quo oleum aſſeruabatur. In ſacris quidem moris fuiſſe apud veteres, vt hoſtiarum exta, dum ſuper aram cremabantur, madeſcerent oleo, quo facilius exurerentur, edocet Maro in illis:

Et ſolida imponit taurorum viſcera flammis,
Pingue ſuperq; oleum fundens ardentibus extis.

Teſtatur Varro, Guttum dici à gutta, quòd propter colli anguſtiam humor inde guttatim efflueret. Quantum vero ad inſcriptionis A. HIRTIVS PR. explicationem, A. Hirtius Prætor à Cæſare creatus fuerat tunc primum, cum ipſe ex Gallijs aduentans, vrbem ingreſſus, ſe Conſulem deſignauerat, tunc eum magiſtratum gerentibus L. Lentulo & C. Marcello, quod vel Tranquilli verbis cap. XLI. conijci poteſt, vbi inquit: Senatum ſuppleuit, patricios allegit: Prætorum, Aedilium, Quæſtorum, mi-
» norum etiam magiſtratuum numerum ampliauit. Idem etiam ex
» Appiano conſtat, qui loco ſupra dicto ita ſubiungit: Prætores
vero

Digitized by Google

vero ad prouincias, prout libuit, aut miſit à ſe, aut immutauit: in Iberiam M.Lepidum, in Siciliam A.Albinum, in Sardiniam Sex. Peduceum delegauit. Galliæ nuper ſubactæ Decimum Brutum præſidere iuſſit. &c. Quin Cæſarem priori numero Prætorum aliquot adieciſſe, duos, qui frumenti copiam in vrbe curarent, qui dicti Cereales, & alios, qui ærarij curam haberent, expletumque quatuordecim, ſiue XVI. numerum, ait Dio libro XLIII. licet de creationis Prætorum tempore valde diſſentiat ab Appiano: quanquam etiam Feneſtella tantum duodecim tunc fuiſſe dixerit. Moris enim fuit, præter vrbanum Prætorem, alios Prætores prouincias ſortiri, qui in ipſis prouincijs, quibus præeſſent, ius dicerent, atque ingruente bello arma caperent, exercitibusq; imperarent: quorum dignitas maior fuit. Sic apud Dionem libro XLIII. legas de Fabio, & de Quinto in Hiſpania, Cæſaris Prætoribus contra Cn. Pompeij liberos: & apud Appianum Ciuilium IV. de C. Norbano & Cæditio, qui in Macedoniam octo legionibus contra Brutum & Caſſium præfuerāt, deq; alijs apud Cæſarem in Commentarijs, & apud A.Hirtium, paſſimq; apud alios. Ego ſanè amplius in Numiſmatibus veterum obſeruaui, Prætoribus extra vrbem nummos ſignandi curā demādatā eſſe, tum libera ciuitate, tum imperātibus Cæſare Dictatore, & Auguſto, cum iure eorū nomina imprimēdi: hocq; militū ſtipendij maioris commoditatis cauſſa factum reor, ne pecunia, ſtipendij gratia, longinquas ad regiones miſſa, ab hoſte interciperetur: aut, quòd Romæ officina nummaria tantorū exercituum, ac claſſium, tot vrbium, atque populorum, &, vt ita dicam, totius orbis terrarum vſui neceſſario, qui Romano ſigno vtebantur, minime ſupplere potuiſſet, quippe in caſtris, vel in opportunis prouinciarum vrbibus, per Prætores, aut per eorum Quæſtores, vel Legatos, illis abſentibus, vel bello occupatis, pecunia cudebatur, quod in nummis, vt dixi, Auguſti etiam à nobis obſeruatum eſt, vt etiam in ſequenti libro ſuo loco admonebimus. De nummis aūt in prouincijs ſignatis teſtantur etiā illa Ciceronis verba Epiſt. Familiar. lib. XIII. L.Planco: Cum ſignaretur argentum Apolloniæ

„ Ioniæ, non poſſum dicere, eum præfuiſſe, neque poſſum negare „ eum affuiſſe, ſed non plus duobus, aut tribus menſibus. Verum etſi A. Hirtium non memini Prætorem apud ſcriptores me legiſſe, huius nummi tamen ſufficiet teſtimonium, ipſum eô quidem anno, quo inter Cæſarem & Pompeium bellum ciuile exarſerat, illius Prætorem extitiſſe, nummumq́; ab eo ſignatum fuiſſe. Sed procul dubio Prætor is fuit. nam vetus fuit inſtitutum, ne quis prius Conſul eſſet, quàm Prætor, vt ex Dione colligitur. Nempe vero A. iſte Hirtius, ille eſt, cuius pater à Sylla Dictatore olim proſcriptus fuerat, vt Dio libro XLV. cuiusq́; nomini, belli Alexandrini, Africani, & Hiſpanienſis à Cæſare confecti, Commentaria edita ſunt, vt Tranquillus teſtatur in Cæſare, cap. XLVI. qui mox Conſul bello Mutinenſi, ſexto dehinc anno, viriliter in Antonianos pugnans, in victoria confoſſus eſt, & in campo Martio ſepultus, vt Liuius libro LXIX. de quo & Cicero in Epiſtolis ad Brutum, & in Familiaribus, Appianusq́; Ciuilium III. item Suetonius in Auguſto cap. X. & Plutarchus in Antonio ſcriptum reliquerunt. Cæterum de officio, ac iure Prætoris nonnihil ſcripſere, præter Feneſtellam, & Pomponium Lætum, tum alij, tum nuper doctiſſimus vir Carolus Sigonius in libro, qui de antiquo Iure ciuium Romanorum inſcribitur.

VICTO POMPEIO
SEDATOQVE TVMVLTV ALEXANDRINO,
ANNO VRBIS DCCV.
CAESARE COS. II. DICT. ITER.

C. CAESARIS DICT. EFFIGIES
QVAE EST IN TABVLAE CAPITVM NVMMO I.
ET
ANTONII IMAGINIS
QVAE EST IN TABVLAE POSTER. PART. IN NVMMO VI.
COMMENTARIVS.

CONSVLIBVS C.Cæſare, & P.Seruilio Iſaurico, vt dixi, poſt Pharſalicam pugnam, cum ipſe Cæſar Dictator factus iterum, vt ſcripſit Dio libro XLII. anno vrbis DCCV. Pompeio in Pharſalia deuicto, à M.Antonio Augure ad tribunatum plebis in vrbem à Cæſare anno ante remiſſo poſt compoſitum Aegypti regnum (is enim è Senatu à præcedentibus

Conſulibus L. Lentulo, & C.Marcello, qui Cæſari ſucceſſorem in Galliam, L.Domitium decreuerant, vna cum Q.Caſſio,vt Liuius, vel C.Curione, vt Appianus, in Tribunatu collega, ignominioſe eiectus fuerat, ac ſeruili habitu meritoria rheda ad Cæſarem effugerat,argentum primo ſignatum eſt cum imagine Cæſaris ex vna parte, & ex occipitio Gutturnio, ſiue Vrceolo,& inſcriptione: CAESAR DICT. ex altera eiuſdem Antonij effigies cum titulo M. ANTON. IMP. et Lituo, quem Auguratus Symbolum eſſe inferius oſtendimus. Dionem auctorem habemus XLIV. libri initio, inter præclariſſimos honores, à Senatu Cæſari varijs temporibus conceſſos, eius imaginem in nummis exculptam fuiſſe. Verum illud vas ex occipitio, eſt, quo in ſacris vtebantur, & Cæſaris maximum ſacerdotium ſignificat, &, de quo ego inferius in Numiſmate XIIX. Plutarchus, & Appianus libro Ciuilium II. tradunt, primo Cæſaris aduentu in vrbem ex Gallijs, ſe Dictatorem feciſſe: ſed poſt vndecim dies Dictaturam depoſuiſſe: quod & innuit Dio libro XLI. & Eutropius libro VI. Liuius ait lib. CXII. poſt ſedatum Alexandrinum tumultum Cæſarem Dictatorem creatum fuiſſe. Oroſius libro VI. cap. XVI. Dictatorem & Conſulem ſcribit. Verum Dio libro XLII. ait, mortuo Pompeio Conſulem in quinquennium factum, ac ſimul Dictatorem, nõ ſex menſium ſpatio, ſed abſque temporis præſcriptione,anno vrbis DCCV. Obſeruatione hoc ſane dignum eſt de tempore Dictaturæ, quòd ex Cæſaris nummis deprehenditur, rep. libera, priusquàm euerterentur leges à Cæſare, Dictaturæ magiſtratum vltra ſex menſes non fuiſſe. euerſa tamen rep. ex his nummis, quibus notatum eſt, Cos. III. Dict. III. annuum fuiſſe, comperitur,vt ex noſtris Commentarijs colligitur. ſiquidem vna cum Conſulatu plane videtur Dictatura annum expleuiſſe. quod nil aliud eſt, quàm, veluti per Conſulatus, annos per Dictaturam numerare. quæ tamen conſtitutio, vix radicibus emiſſis, tanquam eas in puluere affixiſſet,mox eius cum auctore concidit, atque Dictaturæ nomen in poſteris ſolo æquatum eſt. Antonium vero, exorto diſcrimine in ciuitate inter optimates,& populares,

Tribunum plebis, & Augurem à Cæſare factum fuiſſe, docet Plutarchus his verbis: Diſcordia in ciuitate exorta cum optimates Pompeio adhærerent, populares cum exercitu Cæſarem aduocarunt: C. Curio Antonij amicus ex mutatione Cæſari fauens, potentia, quam dicendo comparauerat, magnis prætereà largitionibus, quas Cæſar ſubminiſtrabat, Tribunum pl. creauit Antonium, poſt etiam inter Augures cooptauit. Quod & A. Hirtius ſignificat de bello Gallico] Commentariorum libro VIII. vbi inquit. Ipſe hybernis peractis, contra conſuetudinem in Italiam quam maximis itineribus eſt profectus, vt municipia & colonias appellaret, quibus M. Antonij Quæſtoris ſui commendaret ſacerdotij petitionem. Contendebat enim gratia, cũ libenter pro homine ſibi coniunctiſſimo, quem paulo ante, præmiſerat ad petitionem, tum acriter contra factionẽ, & potentiã paucorũ, qui M. Antonij repulſa Cæſaris recedẽtis conuellere gratiã cupiebãt. Hunc etſi Augurem prius factũ, quàm Italiã attingeret, in itinere audierat: &c. Fertur enim, Tribunitiã poteſtatem, ſi præſens eſſet Dictator, fuiſſe ſecundã: ſin abſens, primam ac ferme ſolam. Adhæc Cæſarem priusquàm Pompeium victum ſequeretur, & in Hiſpaniam proficiſci vellet, data Lepido Prætori vrbis cura, ei Italiam præſidiaq; commiſiſſe Plutarchus docet, ac Magiſtrum equitum nominaſſe, licet nondum Prætor fuiſſet, Dio ſcribit libro XLII. Verum qua Imperatoris nomine Antonius inſignitus ſit victoria, incompertum habeo. fortaſſe Præfectus equitum in Syria ſub Gabinio contra Ariſtobulum hunc titulum meruit: cum parua ipſe manu ingentes hoſtium copias fudiſſet, obtruncaſſetq; ferme omnes, atque ipſum Ariſtobulum vna cum eius filio cepiſſet. res quidem imperatorio nomine digna. Vel ciuilis belli initio, ſub Cæſare contra Pompeianos legatos, auxiliareſq; frequenter prœlijs commiſſis, quibus in omnibus egregie ſe geſſiſſe à Plutarcho accepimus. Siquidem libro Ciuilium ſecundo Appianus quoque de Imperatoris appellatione ita ſcriptum reliquit: Eſt enim hæc appellatio Prætoribus non mediocris apud milites auctoritatis, quaſi ipſis teſtantibus eundem imperatorio nomine

haud

„ haud indignum fore. Hunc quippe honorem Prætores iampri-
„ dem in maximis belli operibus ſibi vendicauerant. nunc autem,
„ ſub quibus decem millia in bello concidiſſent, hac appellatio-
„ ne dignos haberi audio. Lituum porro ex occipitio imaginis Antonij proprium Auguratus ſignum fuiſſe, ex auctoritate Ciceronis in primo, & ſecundo de Diuinatione, Liuij libro primo, Gellij libri v. cap. VIII. inferius in XIX. Numiſmate oſtendimus.

DE PHAR-

DE PHARNACE REGE

ANNO VRBIS DCCV.

CAESARE COS. II. DICT. II.

IN VICTORIAE CAPITIS, ET TROPHAEI NOTAS IN NVMMO VII.

COMMENTARIVS.

CVM frequentes Cæſaris victoriæ de Gallis, Germanis, & Britannis, Aegyptijs, Ponticis, Libycis, & Hiſpanienſibus partæ, magnam trophæorum occaſionem illi dediſſent, de nulla tamen, præterquam de Pharnace, Mithridatis Magni filio, trophæum erexiſſe apud ſcriptores inuenio. Ac de Ponto Cæſar quatuor, quibus in conſpectum venerat, horis, Suetonio teſte, victoria potitus eſt. nam fulminis (vt verbis Flori vtar) more, quod vno, eodemq; momento venit, percuſſit, abſceſſit, vna profligauit

acie; cum ipſe rex, Cæſaris magnitudine nominis exterritus, verſus eſſet in fugam. ideo Cæſarem his tribus tantum verbis, Veni, vidi, vici, victoriam ad amicos ſignificaſſe, Plutarchus, Appianus, & Dio tradunt, earundemq; in triumpho inter pompæ geſtamina poſtea prætuliſſe titulum, Suetonius auctor eſt: quæ quidem tria verba multos ante annos à Thuſco quodam Romano dicta fuiſſe, memorat Seneca Suaſoriarum libro primo. ſic enim bello tam feliciter confecto, Cæſarem Pharnacis ſpolia retuliſſe cecinit Virgilius libro Aeneidos primo, vt interpretatur Seruius in illis:

Hunc tu olim cœlo ſpolijs Orientis honuſtum
Accipies ſecura. vocabitur hic quoque votis.

Apud Dionem libro XLII. legitur, Cæſarem Dictatorem iterum, victo Pharnace, ingens trophæum ſtatuiſſe, cuius monumentum in argenteo nummo traditum eſt, in quo duos vides captiuos barbaros, maſculum alterum, alterum fœminam, in trunco ſagum, vtrinque ab latere clypeos, ſecures, aliaq; arma, & in vertice galeam, vel petaſum, impoſitam. clypeos æneos, ſecures, & galeas in trophæis fuiſſe, illud Muſarum decus Maro ita ſignificauit libro Aeneidos VII.

Multaq; præterea ſacris in poſtibus arma,
Captiui pendent currus, curuæq; ſecures,
Et criſtæ capitum, & portarum ingentia clauſtra,
Spiculaq;, clypeiq;, ereptaq; roſtra carinis.

Et in XI. eiuſdem:

Ingentem quercum deciſis vndique ramis
Conſtituit tumulo: fulgentiaq; induit arma,
Mezenti ducis exuuias, tibi magne trophæum
Bellipotens: aptat rorantes ſanguine criſtas,
Telaq; trunca viri, & bis ſex thoraca petitum,
Perfoſſumq; locis: clypeumq; ex ære ſiniſtræ
Subligat: atque enſem collo ſuſpendit eburnum.

Sagum vero militare ac bellicum amictum fuiſſe, ex Nonio, & Liuio belli Punici libro XXXVII. ex Cicerone Philip. lib. VIII. & XIIII.

& xiiii. Verrinarũ vii. & epiſt. ad Trebatium, ex Cæſaris Commentariorum. lib. v. Plutarcho in Tiberio Gracco, & Suetonio in Auguſto cap. xxvi. cognouimus. Neque tantum Romanum hoc fuiſſe indumẽtum, verum etiam Hiſpanorum, apud Liuium, & Strabonem in tertio legas; Gallicum apud Ciceronem pro Fonteio, & Germanicum apud Tacitum de Moribus Germanorum libello, de quo & Tranquillus in Cæſare cap. lii. Quare cum gregale fuiſſet ſagum, & commune barbaris, non abſurde dicere poſſumus etiam Aſianum fuiſſe veſtimentum. Hiſpanicen
ſe hoc haud eſſe trophæum, ex Dionis hiſtoria certi ſumus, ſi- I 41
quidem ille ſcribit libro xli. Cæſarem Pyrænæi iugis, cum de Petreio & Afranio ex Hiſpania in Italiam victor rediret, minime trophæum ſtatuere voluiſſe, verentem calumniam: nam pro ſimili facto Pompeium olim non laudatum fuiſſe nouerat. De Gallis, Germanis, Alexandrinis, Africis poſſem ſuſpicari, ſi cuius ſcriptoris teſtimonio probare poſſem. quippe Dionis auctoritas ſuffragatur meæ ſententiæ, hanc trophæi notam ad illud de Pharnace erectum ſpectare, itaque Victoriæ effigiem in altera nummi parte expreſſam.

IN PRO-

IN PROVINCIAE PONTI CAPITIS, ET TROPHAEI NOTAS

IN NVMMO VIII.

COMMENTARIVS.

EST etiam nunc Venetijs apud Antonium Caluum, Senatorij ordinis, alter argẽteus nummus in auerſo trophæo, ſecuri, & his litteris inſcriptus: CAESAR. in priori latere mulieris decoræ faciem continens, quæ, fortaſſe, Ponti prouinciæ imaginem diademate redimitam, & ex acantho coronatam, declarat, qua arbore Pontici triumphi in Pharnacem apparatum fuiſſe, huius in libri fine, vbi de Cæſaris triumphis agitur, oſtendi. De ſecure autem verba feci inferius in numiſmate XIIX. de diademate vero in nummis Antoniæ Claudij matris, in meo de Auguſtarum mulierum vitis libro, pertractaui.

DE IVBA REGE

ANNO VRBIS DCCVII.

CAESARE COS. III. DICT. III.

VICTORIAE CAPITIS, ET VRNAE, SIVE GVTTI VASIS IN NVMMO XV.

COMMENTARIVS.

ANno ab vrbe condita DCCVII. Cæſare tertium Dictatore, totidemq; Conſule (anno quidem ante, qui fuit vrbis conditæ DCCVI. non Cæſar Conſul fuerat, ſed Q. Fuſius, Calenus, & P. Vatinius, vt in Capitolino marmore, teſte etiam Sigonio, & Cuſpiniani Commentarijs in Caſſiodoro) poſt victum Pharnacem, Ponti regem, moxq; Iubam Mauritaniæ, ceteriſque Romanis ducibus, qui cum Iuba erant, Romam reuerſo, cogentibus Pompeij filijs in Hiſpanias proficiſci, à L. Muna-

tio

tio Planco, vrbis tunc Præfecto, nummus aureus eſt percuſſus, in cuius altera parte Victoriæ caput conſpicitur cum litteris: C. CAES. DIC. TER. in altera, Vrna, ſiue Guttus, cum hac circumſcriptione: L. PLANC. PRAEF. VRB. De hac Cæſaris Dictatura, & Conſulatu, ita meminit Dio libro XLIII. Sequenti vero anno ipſe Dictator fuit, & Conſul, vtrunque tertium, collegam habens Lepidum. Qui etiam paulo poſt tradit, in decem continuos annos hoc anno Dictatorem fuiſſe creatum, eumq; ducturum in Hiſpanias exercitũ, Lepido collegæ vrbem, cum octo Præfectis, commiſiſſe: quorum ex numero & Plancum fuiſſe, coniectari poteſt. Nam & A. Hirtius in Commentarijs de Bello Hiſpanienſi, hoc eſt libro VI. ſcribit Cæſarem victo Pharnace, & capta ſubinde Africa, tertium Dictatorem, ac deſignatum quartum, in Hiſpanias bellum intuliſſe. Eutropius libro VI. auctor eſt, Cæſarem, victo Pharnace, Romam reuerſum, tertiũ ſe Conſulem feciſſe, inde in Africam profectum eſſe contra Iubam, poſtq; annum in vrbem regreſſum, quartum ſe nominaſſe Conſulem, ac ſtatim in Hiſpanias profectum eſſe. Verum Dionis, Hirtij, & Eutropij, huiuſq; numiſmatis auctoritate nixus, Cæſarem & Dictatorem tertium vno eodemq; tempore, & Conſulem fuiſſe, ac tunc nouiſſimæ victoriæ illius typum exculptum fuiſſe in aureo nummo à Præfecto vrbis Planco, exploratum habeo. Cupis quis iſte Plancus fuerit ſcire? dicam. hic ille eſt Ciceronis olim diſcipulus, orator inſignis, cuius epiſtolæ admodum luculenter ſcriptæ in X. Familiarium libro leguntur: contra quem Aſinius Pollio, cum Orationes ſcriberet, ac dixiſſet nolle eas niſi poſt mortem ſuam edi, ne reſpondere poſſet, reſpondiſſe eum Plinius in Proœmio tradit: Cum mortuis niſi laruas luctari. Hic à Dione libro XL. prænominatur Titus, & à Plinio libro XXXV. Imperator appellatur. Sub Cæſare, in Belgio, mox in Carnutes legionis vnius Legatus fuerat, vt in Commentarijs de Bello Gallico libro V. & Ciuilium primo, ac quinto. Eundem mox Galliæ Comatæ Prætorem Lugdunum condidiſſe, Euſeb. tradit. Eundem etiã Baſileam Rauricorum, Germanię

vrbem coloniam deduxiſſe, ex veteri inſcriptione Caietæ, Latij oppido, in turri, quæ vulgo Orlandi dicitur, patet: ex qua etiam Lugdunum non condidiſſe, vt plerique arbitrantur, ſed coloniam potius feciſſe, perſpicuum fit.

L. MVNATIVS. L. F. L. N. L. PRON. PLANCVS COS. CENS. IMP. ITER. VII. VIR EPVL. TRIVMPH. EX RHETIS AEDEM SATVRNI F. DE MANVBIIS AGROS DIVISIT IN ITALIA BENEVENTI IN GALLIA COLONIAS DEDVXIT LVGDVNVM ET RAVRICAM.

Quo tempore Ciceronis epiſtolæ ad eum ſcriptę extant inter epiſtolas ad Atticum. Occiſo poſtea à coniuratis Cæſare, Conſul deſignatus cum Decimo Bruto tunc erat, quo tempore ad eum Imperatorem Cos. deſignatum Ciceronis leguntur epiſtolæ, & eius ad Ciceronem libro Familiarium x. Sed diſiecta mox partium reip. factione, cum tribus legionibus ad Antonium tranſijt, vt Appianus ſcribit libro Ciuilium III. & à Pontio Aquila deuictus eſt, Dione teſte libro XL. Statim, compoſito Triumuiratu R. P. C. anno ab vrbe DCCXI. in locum D. Bruti Conſul creatus eſt cum M. Aemilio Lepido, à quo, vt frater ſuus Plancus proſcriberetur, impetrauit. eoq; inter iocos militares, qui currum Lepidi Plancíq; ſecuti ſunt, in triumpho, inter execrationem ciuium vſurpatum hunc fuiſſe verſum, à Velleio traditum eſt.

De Germanis, non de Gallis, duo triumphant Conſules.

De illius Conſulatu meminere etiam Plinius, Eutropius, Caſſiodorus, & Iulius Obſequens. In obſidione Peruſiæ ſpem magis oſtendiſſe auxilij Antonianis, quàm opem tuliſſe, atque ciuitatem captam, Fuluiæ Antonij vxoris fugę comitem fuiſſe ex Italia, idem Paterculus ſcribit. Ille, inquam, eſt, qui ſponſionis inter Antonium & Cleopatram, Aegypti reginam, iudex factus eſt, cum Cleopatra ſe iactaſſet ſexcenties H-S in cœna ſolam conſumpturam, cum in ea cœna duo vniones, vnicum naturæ opus, parata eſſet in aceto reſoluere. quorum alterum cum abſorpſiſſet, iniecta ipſe manu, eam victricem pronuncians, auctor extitit, ne

abſume-

abſumeretur alter. poſtea à victore Cæſare diſſectus, vtriſq; Veneris auribus Romæ in Pantheo appenſus fuerat, de quo Plinius libro IX. cap. XV. Hunc præterea ante pugnam naualem inter Antonium & Octauianum, deſerto Antonio, tranſiſſe ad partes Cæſaris, Velleius teſtatur, qui eius mores ita breuiter conſcripſit. Plancus non iudicio recta legendi, neque amore Reipublicę, aut Cæſaris, (quippe hæc ſemper impugnabat) ſed morbo proditor, cum humillimus aſſentator reginæ, & infra ſeruos cliens, cum Antonij librarius, cum obſceniſſimarum rerum & auctor & miniſter, cum in omnia & in omnibus venalis, cum ceruleatus, & nudus, caputq; redimitus arundine, & caudam trahens, genibus innixus Glaucum ſaltaſſet in conuiuio, refrigeratus ab Antonio ob manifeſtiſſimarum rapinarum indicia, transfugit ad Cæſarem. et idem poſtea clementiam victoris pro ſua virtute interpretabatur, dictitans id probatum à Cæſare, cui ille ignouerat. De huius fuga, & Dio meminit libro L. Huius ſententia fertur Octauianus Cæſar Auguſti nomen obtinuiſſe. Eius filium cum C. Silio Conſulem fuiſſe, apud Tacitum lego libro I. & in hoc Conſulatu, iam mortuo Auguſto, legationis princeps cum eſſet Tiberij ad exercitum Germanicum, maximum in militari tumultu cædis periculum effugiſſe, compertum eſt. De officio autem & iuriſdictione Præfecti, titulus eſt apud Iuriſcons. Vlpianus, omnia inquit, crimina Præfectura vrbis ſibi vendicat: nec tantum quæ intra vrbem admittuntur, verum ea quoque, quæ extra vrbem in Italia fiunt. Dionyſius enim ſcribit, Romulum vnum vrbanis negotijs præfeciſſe. Siquidem, procedente tempore, tantum is magiſtratus iuris ſibi vendicauit, vt omnia in vrbe crimina cognoſceret, ſummumq; in ciuitate abſentibus Cæſaribus imperiũ haberet. Alexander Genialium dierum libro VI. cap. XX. Solitos, inquit, Romanos fuiſſe, quum reges, & poſtea Conſules Prætoresq; reipublicæ cauſa abeſſent, ne quis repens tumultus fieret, neue vrbs ſine imperio eſſet, aut hoſtium incurſibus pateret, Præfectum creare, qui vrbi mœnibusq; præſideret, ius redderet, & ſubitis mederetur. Cæterum de iure Præfecti, ſi quis

planius

planius ſcire optat, ipſum legat Alexandrum in dicto capite. Verum vas iſtud quid ſimile habet Præfecto? Notum enim eſt, moris fuiſſe apud Romanos, cauſas non audiri niſi per ſortem ordinatas. nam tempore, quo cauſæ agebantur, conueniebant omnes, vt inquit Seruius, & ex ſorte dierum ordinem accipiebant, quo poſt diem trigeſimum ſuas cauſas exequerentur, ac etiam iudicum nomina ex vrnis ſortito educebantur. quò Virgilius alludens in VI. Aeneidos, dixit:

Hos iuxta falſo damnati crimine mortis,
Nec vero hæ ſine ſorte datæ, ſine iudice ſedes.
Quæſitor Minos vrnam mouet.

Et alibi idem:

. . . . ſtat ductis ſortibus vrna.

Claudianus quoque de Raptu Proſerpinæ ita dixit:

Vrna nec incertas verſat Minoia ſortes.

In vrnam enim antiqui tabellas iudiciarias (diximus Præfectum & ius dicere) vel nomina conijciebant, cum iudices ſortiebantur, vnde Cicero ad Q. Fratrem libri II. epiſtola VI. ait: Se- ,,
natorum vrna copioſe abſoluit, Equitum adæquauit, Tribuni ,,
Aerarij condemnarunt. Et in IIII. Verrin. Educit ex vrna tres
ijs vt abſentem: Heraclium condemnent, imperat. Idem II. de ,,
Diuinatione: Quod mirum quam illam monſtruoſiſſimam be- ,,
ſtiam vrnam euertiſſe, ſortes diſſipauiſſe? Plinius Iunior epiſto- ,,
la CCXX. Vt eſſemus, inquit, in Senatus poteſtate, petere- ,,
murq; nomina noſtra in vrnã conijci. verũ negabit fortaſſe quidam, hanc vrnam iudiciariam eſſe: Quid igitur erit? Vrceolus, an Guttus, vas ſacrum? De hoc ſatis inferius in Numiſmate III. & XIII. verba feci. Vtrum enim ad ſacrificia, quæ de more poſt Cæſaris victoriam in vrbe facta fuerant, an ad iudicium priuatum, non publicum, pertineat, ſiquidem Præfectum ius dixiſſe, non quæſiſſe, accepimus, iudicio aliorum relinquendum decreui. Nonnulla enim ſunt in nummis interpretanda, quæ per conjecturas ſignificari ſanè poſſunt, verum certa ratione neque nos, neque Oedipum vnquam explicare poſſe, credendum eſt.

VICTO-

VICTORIAE CAPITIS, ET ROMAE GRADIENTIS TROPHAEO ONVSTAE IN NVMMO XVI.

COMMENTARIVS.

VICTOREM Pontici, & Africi belli C. Cæſarem, tertium iam Conſulem cum M. Aemilio Lepido, itemq; tertium Dictatorem, C. Clouius, alter eius Præfectus, hoc ærei nummi monumento decorare voluit. Caput enim illud Victoriæ cum ſcripto, CAESAR DICT. TER. tum ipſum à tergo nummi Romæ Gradientis ſimulacrum, ſiniſtra ſcutum geſtantis, læua trophæum, tum etiam draco eius lateri additus, capite ſurrecto repens, magnisq; voluminibus terga trahens, cum litteris: C. CLOVI. PRAEF. inſignem illam de Ponto victoriam ſignificant. ſiquidem Cæſarem de Pharnace retuliſſe ſpolia, Seruius in illo Virgilij Aeneidos primo oſtendit.

Hunc tu olim cælo, ſpolijs orientis onuſtum,
Accipies ſecura.

Vel illam de Iuba partam in Libya ea ſigna oſtendunt: quippe Clouius

Clouius effingere voluit Romam victricem hoſtis ſpolia geſtantem, tanquam illa, modeſtiæ cauſa, non Cæſaris, ſed Reipublicæ honorem eſſe indicare vellet, cum pro patriæ libertate ſemper ſe pugnaſſe Cæſarem profeſſum ſciret. Serpente autem veteres Aſiam declaraſſe, ex Auguſti nummis, in quibus duo ſunt annexi ſerpentes, (licet quidam nouiſſime in ſuo, vbi exponuntur nonnulla veterum numiſmata, libello, alijs multis cum erroribus edito, tribus falſo ſerpētibus hoc numiſma deſcribēs allucinatus ſit, eos per Europam, Africam, & Aſiam ſignificans, cū & alter vir doctiſſimus, ante illum idem ſcribēs, lapſus ſit,) & M. Antonij ex argento, compertum eſt: eo quòd, propter aromata, quæ ibi naſcuntur, pars ea ſerpentum maxime eſt ferax. Nam Plinius libro vi. cap. xiv. & Solinus cap. xlviii. narrant, (vt de ſerpentum Aethiopiæ immenſa magnitudine præteream) circa Caſpias portas tantā huius veneni eſſe vim, vt nō niſi hieme tranſitus detur. Atque Elymaidem grauiter infeſtari, & Candeorum nullam fertiliorem ſerpentum regionem eſſe, Plinius tradit libro vi cap. xxvii. & xxix. Quo ſymbolo & Cæſar eam partem ab eo deuictam ſic videtur deſcribere voluiſſe, & nummum ſequenti anno ſignatum fuiſſe, ipſa monet inſcriptio. Verum enimuero vel ad Africanam victoriam de Iuba rege, de Scipione, deq; alijs ciuibus Romanis, referri poſſe cenſeo. ſiquidem & Africæ ſerpentem hieroglyphicum fuiſſe, tum Hadriani complurima, & Antonini Pij, tum Septimij Seueri Imppp. Numiſmata teſtantur: cum tanta gignat diuerſa ſerpentum, atque draconum genera, vt eo infelix appellari poſſit. Hoc idem tradit Ariſtoteles de Animalibus lib. viii. cap. xxix. Solinus vero Polyhiſtor. cap. xxix ſcitu digna ſcribit: cuius verba, non minus vtilitatis gratia, quam iucunditatis, ſubijcere decreui. Africa, inquit, ſerpentibus adeo fœcunda eſt, vt mali huius merito illi potiſſimum palma detur. Ceraſtæ præferunt quadrigemina cornicula, quorum oſtentatione veluti eſca illice ſolicitatas aues perimunt. Nam reliquum corporis de induſtria arenis tegunt, nec vllum indicium ſui præbent, niſi ea parte, qua inuitatis dolo pa-

ſtibus

„ ſtibus, necem perpetuam aucupentur. Amphiſbæna conſur-
„ git in caput geminum, quorum alterum in loco ſuo eſt, alte-
„ rum in ea parte, qua cauda. Quæ cauſa efficit, vt capite vterque
„ ſexus nitibundo ſerpat tractibus orbicularis. Iaculi arbores ſub-
„ eunt, è quibus vi maxima turbinati, penetrant animal quodcunq;
„ obuiam fortuna fecerit. Scythale tanta præfulget tergi varieta-
„ te, vt notarum gratia videntes retardet, & quoniam reptando pi
„ grior eſt, quos aſſequi nequit, miraculo ſui capiat ſtupenteis. In
„ hoc tamen ſquamarum nitore, hyemales exuuias prima ponit.
Plures, diuerſæq; Aſpidum ſpecies, verum diſparis effectus ad
„ nocendum. Dipſas ſiti interficit. Hypnale ſomno necat, te-
„ ſte etiam Cleopatra, emitur ad mortem. „ Aliarum virus quo-
„ niam medelas admittit, minus famæ meretur. Hæmorrhois
„ morſu ſanguinem elicit, & diſſolutis venarum commercijs, quic-
„ quid animæ eſt, euocat per cruorem. Preſter quem percuſſerit,
„ diſtenditur, enormiq; corpulentia negatur extuberatus. Ictus
„ ſæpium ſtatim putredo ſequitur. Sunt & Hammoditæ, eſt &
„ Cenchris, Elephantiæ, Cherſydri, Chamæ, Dracones, poſtre-
„ mo quantus nominum, tantus mortium numerus &c. Hoc qui-
dem memoria, atque hoc in loco notatu digniſſimum exiſtimo: ab Cæſaris aduentu ex Gallijs Romam, vſque ad victum Iubam, paulo amplius trium annorum ſpatio, centum ac ſeptuaginta millia Romanorum ciuium in bello ciuili cecidiſſe, vt ex Plutarcho in vita Cæſaris colligimus. De Præfectorum autem officio, ac iure in præcedenti Nummo diſſeruimus. Verum, quis hic fuerit C. Clouius, Cæſaris Præfectus, apud ſcriptores, quod equidem ſciam, nulla eſt mentio, niſi apud Ciceronem, in cuius Epiſtolis Familiaribus, epiſtola I. ad C. Cluuium extat ſcripta. Clouiorum enim familiam apud Romanos fuiſſe idem oſtendit epiſtola II. libri Epiſtolarum ad Atticum VI. qui de alio, cuius prænomen eſt Marcus, meminit; licet in omnibus quos vidi in exemplaribus impreſſis, deprauate, vt opinor, pro Clouio, legatur Cluuio, isq; de quadam Clouia ſimiliter meminit ibidem libri XIIII. epiſtola VII. Eſt itaque Puteolis, Latij oppido,

C. Cluuij, M. filij epigramma, Petro Appiano in ſuo veterum Inſcriptionum Europæ libro teſtante, ex quo (ſi fidelis eſt) agnoſcitur & Cluuiam, ſicut Clouiam, eam familiam recte poſſe appellari.

> C. CLVVIVS. M. F. III. VIR. AVDI. II. VIR. NOLAE
> IIII. VIR. QVINQVENNAL. DE SVO. FACIVNDO
> COERAVIT. IDEM RESTITVIT. IOVI. O. M. SACR.

Sed hoc præterire nolo, nonnullos huius Nummi inſcriptionem ita legiſſe: C. CLO. VI. PRAEF. M. quæ cum nihil ſignificare mihi videatur, indignam doctrina interpretis eſſe exiſtimo, nam horum nummorum, non tantum penes me, verum etiam alios apud multos complures ſunt, qui temporis indulgentia integerrimi ad nos peruenerunt, ac, vti ego deſcripſi, ita ſignati inueniuntur.

IN CAESARIS IMAGINEM
IN TABVLAE CAPITVM
NVMMO
ET
TAVRI SIGILLVM
IN TABVLAE POSTER. PART.
NVMMO XVII.
COMMENTARIVS.

MVLTA de Tauri ſignificatu haberem dicere, niſi copioſe atque luculenter à Pierio Valeriano iam eſſent tractata. Sed quia noſtrum in hoc opere fuit inſtitutum, nihil temere, nihil ex noſtra vna tantum ſententia tradere, Tauri huius formam interpretandi negotium ijs relinquo, qui abſq; vlla monumentorum comprobatione, obſcuriſſima quæque vetuſtatis myſteria feliciter ſe explicaturos profitentur

L.autem hic Liuineius Regulus, fuit, qui poſt victoriam de Iuba rege, legionis Præfectus à Cæſare cuſtodiæ Adrumeti Africæ oppidi relictus fuerat. de quo meminit A.Hirtius de Bello Africo lib, v. vbi in omnibus exemplaribus, præterquã Aldino, mendoſe Luneo Regulo, pro Liuineio Regulo legitur. Legitur & de altero cognominato Regulo L.Caninio, Legato Cæſaris in Gallia, apud eundem Cæſarem Commentariorum de Bello Gallico

lib. VII. De Liuincio Regulo ita meminit Cicero Familiarium XIII. ad Munatium: L. Liuincius Trypho eſt omnino L. Reguli, „ mei familiariſſimi, libertus. ex quibus verbis non conſtat, à Li- „ uincio liberto, ſed à Liuincio eius patrono, cuius cognomen erat Regulus, nummum excuſum fuiſſe. eundemq; nominatum video libro III. Epiſt. ad Atticum.

IN ELEPHANTIS, ET RELIGIONIS SIGNOR. NOTAS IN NVMMO XIIX. COMMENTARIVS.

QVID hoc in nummo vetuſtas ſignificare voluerit, ab vno latere elephantis notam habente cum ſubſcriptione: CAESAR. ab altero ea, quæ ſigna inſculpta viſuntur, inter noſtrę ætatis eruditos maxima controuerſia eſt. Sunt enim, qui dicunt, elephantis ſcalpturam Diui Iuli apotheoſim eſſe, faciẽq; illam belluę ſubiectam anguem Heroibus ſacrum. Alij inſtrumenta in altera parte effiċta eſſe, quibus à Romanis elephãti perimebãtur, oſtentant. Inſuper elephantem nomẽ Cæſaris ſignificare alij opinãtur, Seruij & Spartiani auctoritate commoti, quorum alter in primo Aeneidos,

Aeneidos, alter in Aelio Vero ſcribit elephantem Maurorum lingua Cæſarem dici, à quo cognomentum Iulijs inditum volunt; quia auus C. Iuli Cæſaris belluam hanc in Africa manu ſua interemerat; non, vt quidam temere ſcripſere, à cæſo matris ventre: quoniam Aureliam eius matrem eo amiſit tempore, quo ipſe cũ Gallis bellum gerebat, auctore Suetonio cap. XXVI. & plerique è Iuliorum familia Cæſares ſunt nuncupati ante C. Iulium Cæſarem, cum, qui natus eſt à cæſo matris vtero, non Iulius, ſed Scipio fuerit maior Africanus, qui primus Cæſar eſt appellatus, teſte Plinio libro VII. cap. IX. De monſtruoſi partus exciſi vtero, ita ſcribente: Auſpicatius enecta parente gignuntur: ſicut Scipio Africanus prior natus, primusq; Cæſarum à cæſo matris vtero dictus: qua de cauſa & Cæſones appellati: &c. Solino etiam Polyhiſtore cap. III. innuente. Hermolaus vero Barbarus exiſtimat in ſuis caſtigationibus, Plinium hiſtoriæ contradicere, ideoq; negat Scipionem recte poſſe dici, primum Cæſaris cognomentum habuiſſe, propterea quòd, vt ille dicit, ante bellum Samniticum Claudius quidam Cæſar appellabatur, hocq; in tabula quadam antiquiſſima ait ſua ætate oſtendi Romæ ambuſta, cum his litteris: CAESAR CLAVDIVS C. F. AP. N. CAECVS. C. PLAVTIVS C. F. C. N. QVI IN HOC DXXV. HONORE VENOX APPELLATVS EST. Bartholomæus etiam Fontius, Perſij interpres, Satyra I. huius inſcriptionis auctoritate ductus, dum Hermolai opinionem tueri conatur, alios viros eruditiſſimos, qui aliter ſentiunt, inſectatur. Quippe ego, vt veritas hiſtoriæ lucidior appareat legentibus, & ne quis forte incidens in eius interpretationem falſi epigrammatis teſtimonio deceptus, vel in Hermolai caſtigatione, labatur, eiuſdem etiam verba addere decreui. Dicit ergo: Sed quod cum bona omnium eruditorum venia dictum ſit, ſoli perperam Pliniana verba accepit. quod vt liquidius appareat, (multo enim plus intelligitur, vt inquit Hiero. quod oculis videtur, quàm quod aure percipitur) verba Plinij cum noſtra interpretatione ſubiciemus: quæ ſunt hæc: Auſpicatius enecta parente gignuntur, ſicut Scipio Africanus prior natus (.ſ. eſt enecta parente, qui

fortunam

fortunam felicem expertus eſt:) primusq́; Cæſar à cæſo matris vtero dictus: non dicit Scipionem nominatum eſſe Cæſarem à cę ſo matris vtero: ſed illum, qui primus dictus eſt Cæſar, hoc cognomento decoratum fuiſſe ob vterum matris cæſum. hæc enim verba ad ſuperiora non referuntur: & hic eſt verus ſenſus, vera Plinij interpretatio, quam omnes probant, extollunt, & miris laudibus proſequuntur, præter illos, qui ſtimulante inuidia, quod conſequi non valent, deſpiciunt. hæc ille. Quam ſane vera ſit hæc Fontij interpretatio, quibusq́; laudibus extollenda ſit, profecto non opus eſt vt verbis oſtendã, cũ ex titulo capitis, apud Plin. quod eſt, De mõſtruoſi partus exciſi vtero, nõ de Fortuna, & ex illa antiqua inſcriptione, quiſquis dignoſcere poterit, præſertim cũ parentheſis illa nõ Plinij ſit, ſed ab ipſo Fontio inſerta. Cæſar enim cognomẽ ijs, qui ſic appellati fuerũt, vt Sex. Iulius Cæſar, L. Iul. Cæſ. C. Iulius Cæſar, & cæteri, non prænomen, vt in dicta inſcriptione, neminem ignorare credo, in qua cum CAESAR præcedat CLAVDIO, extare videtur pro prænomine, quod profecto veterum mori eſſe contrarium, omnes, qui in Latinis litteris vel mediocriter ſint verſati, ſcire certe arbitror. Præterea in antiquo marmore ab eis citato non extat CAESAR, ſed CENS. ex quo conijci poteſt, Hermolaum, atque aſtipulatorem eius Fontium tabulas ipſas antiquas male legiſſe, ita vt etiam in corruptiſſimo Epigrammatum antiquæ vrbis exemplari, edito Romæ Leone X. Pontifice Max. legitur. Quare illud inſcriptionis teſtimonium, quod eis quaſi fundamentũ fuit, cum falſum ſit, tota eorum fabrica funditus videtur euerti. Nam apud accuratiſſimos viros, Carolum Sigonium, & Onuphrium Panuinium, antiquarum rerum diligentiſſimos obſeruatores, ex M. Verrij Flacci antiquarum Tabularum triumphalium Conſulariumq́; fragmentis, quæ hodie Romæ in Capitolio ſunt, ſic legitur: CENS. AP. CLAVDIVS. C. F. AP. N. CAECVS. C. PLAVTIVS. C. F. C. N. QVI IN HOC L. F. XXVI. HONORE VENOX APPELL. EST. inſcriptio autem ſuprafcripti libri deprauata, ita eſt: CAESAR. CLAVDIVS. C. F. AP. N. CAECVS. C. PLAVTIVS. C. F. C. N. QVI IN HOC DXXVI. HONORE

VENOX

VENOX APPELLATVS EST. Quantum ergo ad Elephantis notæ explicationem, necnon ad Cæſaris clementiam, ad munificentiam, ad religionem, ad gloriæ ſtudium, ad eiusq́; iuſtum ac moderatū imperium referri poſſe cēſeo: ſiquidem Elephas has omnes virtutes, & ſignificationes obtinere creditus eſt, Adhæc Elephantis de clementia & manſuetudine complurima ſcitu extant digniſſima apud Plinium lib. VIII. cap. IIII. & VII. apudq́; Plutarchum, & in II. Valeriani Hieroglyphicorum libro, de qua & ante eos meminit Ariſtoteles libri I. cap. I. & libri IX. cap. XLVII. Cæſaris autem clementiam complurimi celebrauere clariſſimi ſcriptores, præſertim Velleius poſter. volumine, Plinius libri VII. cap. XXV. & Suetonius cap. LXXV. Solinus in Polyhiſtore cap. V. eamq́; laudat Salluſtius in Oratione prima ad ipſum Cæſarem de Republica ordinanda, quorum verba gratia breuitatis omiſimus. Verum clementis appellatione ſummopere gloriatum eſſe, ipſemet Cæſar oſtendit in epiſtola ad Ciceronem, ,, qui ei laudanti clementiam eius, ita reſpondit: Recte auguraris ,, de me (bene enim tibi cognitus ſum) nihil à me abeſſe longius ,, crudelitate. Atque ego cum ex ipſa re magnam capio voluptatem, tum meum factum probari abs te triumpho, & gaudeo. &c. Et in Commentarijs de Bello Gallico ad finem libri ſecundi ſuā clementiam deſcribens inſigni exemplo gloriatur. Ad munificentiam quoque quam ipſe exhibuit, hanc etiam elephantis imaginem ſpectare, Antonini Pij, & Septimij Seueri indicant ærei nummi, in quibus exculptus eſt Elephas cum inſcriptione: MVNIFICENTIA AVG. Quin Cæſarem in ſpectaculis & Elephantorum, & variorum ludorum generibus munificentiſſimum ſe exhibuiſſe, Paterculus poſter. volumine, Plinius libri VIII. cap. VII. Suet. cap. X. & XXXIX. Appianus lib. II. & Plutarchus memoriæ prodiderunt. Porro apud Salluſtium in Oratione ad Cæſarem ſe,, cunda de Republica ordinanda ſic ſcriptum eſt. Sed præter cæ,, teros mortales illa clarior eſt, quòd & prius defeſſi ſunt homines ,, laudando, atque admirando munificentiam tuam, quam tu fa,, ciundo, quæ gloria digna eſſent. Cui aſtipulatur Appianus libro

II. Quan-

11 . Quantum enim ad Pietatem Religionemue pertinet Elephantis, non deſunt, qui dicant, niteſcente luna ipſum ſponte viuo amne ſolenniter purificari, aquaq; circumſpergi, ſalutatoq; ſidere in ſiluas reuerti, ac vbi morbo laboret, in herbis volutari, ſupinumq; in cœlum eas iaciendo deorum auxilium implorare, preceſq; eis offerre, mariaq; tranſiturum iuſiurandum dare rectori de reditu. Hæc Plinius libri VIII. cap. I. Hæ res profecto omnes analogice referri poſſunt ad Cæſarem, qui & ſacerdos Iouis fuit & Maximus Pontifex, vt Velleius poſter. volumine, Tranquillus cap. XIII. Plutarchus, & alij teſtantur. Quod vero ad Elephantis attinet gloriæ cupiditatem, ipſe tam valde honores ambit, vt ignominia notatus mortem vitæ præferat, quam nonnunquam, alia ſibi conſciſcendæ mortis occaſione negata, inedia finiſſe apud Plinium oſtenditur, cuius in capite I. lib. VIII. ſic ſcriptum eſt de Elephanto: Amoris & gloriæ voluptas: immo vero, quæ etiam in homine rara, probitas, prudentia, æquitas: &c. Peruulgatum autem eſt, amore gloriæ ita flagraſſe Cæſarem, vt cum in Hiſpania magni Alexandri imaginem animaduerteret, vt Suet. cap. VII. ſiue eius res pictas perlegeret, vt Plutarchus, haud ſe contineri potuerit, quin illacrymaret, pertæſus ignauiam ſuã, quòd nihil dum à ſe memorabile actum eſſet in ætate XXXIII. annorum, qua iam Alexander orbem terrarum ſuo ſubieciſſet imperio. Olim etiam prope Cordubam, vltimo prœlio aduerſus Magni Pompeij filios, diſperatis rebus, idem dixiſſe fertur, plerunque pro victoria, tunc pro vita primum decertaſſe. Plutarchus etiã tradit Cæſarem honoris percupidum fuiſſe, maiorumq; in eo cogitationes operum, & nouæ cupidinem gloriæ pullulaſſe, iccirco de bello Parthis inferendo cogitaſſe. At facies illa animalis ſub Elephantis pede conſurgens in alijs nummis eſt draconis ſimilitudo. hanc interpretati ſunt quidam, Africæ ſubiugationem, cum de Iuba Numidiæ rege triumpharet Cæſar, eiuſq; filium Iubã duxiſſet in triumpho, Plutarcho auctore. nã ea prouincia elephantorum, atque ſerpentum maxime eſt ferax, vt in numiſmate IX. ſupra retulimus. In alijs porro effigiem leonis refert,

fert,

fert, vt penes me habetur: in alijs Capellæ, vt apud generoſum virum, Andream Lauredanum, patricium Venetum. Ijs triformis Chimeræ treis repræſentare formas nonnulli credunt, easq; ſpectare ad treis rhetoricæ partes, quibus vtuntur oratores, pro foro, ante tribunal, & pro caſtris, videlicet leonis iudiciale, capræ demonſtratiuum, & draconis deliberatiuum genus præferre. Et hæc conueniunt Cæſari, eo quòd ipſe inter primarios oratores Romanos à Cicerone in libro, qui inſcribitur Brutus, à Cornelio Nepote, à Paterculo, & à Tranquillo, & Plutarcho annumeratur, mirificeq; verborum elegantia, ſplendore, magnificentia, ac generoſa quodammodo dicendi ratione miro præconio extollitur. Ideo typum hunc, vt non ſolum cognomentum Cæſaris indicaretur, effinxere, verum etiam, vt eo clementiam, munificentiam, religionem, atque gloriæ ſtudium, vel iuſtum ac temperatum regimen, oratoriamq; in eo laudem emicuiſſe oſtenderetur. Verum enimuero Elephas licet ſit aptiſſimum animal ad oſtendendas hieroglyphice Cæſaris virtutes, ideoq; recte ad enarratas cauſas aſcribetur, ad Africam potius à Cæſare poſt victoriam contra L. Scipionem & Iubam Mauritaniæ regem ſubactam, atque Populo Romano ſub tributo collatam, iure ſpectare arbitror: nam eo in prœlio Cæſari nonaginta Elephantos hoſtes oppoſuiſſe, contraq; Scipionis triginta ex hoc numero pugnaſſe quintam legionem, victoriamq; retuliſſe, eamq; ob cauſam ipſam legionem poſtea ſibi Elephantis imaginem adieciſſe, idq; inſigne tuliſſe ſuis etiam temporibus, Appianns de Ciuilibus bellis libro ſecundo memoriæ prodidit. Hic memorare quidem digniſſimum eſt virtutem militis cuiuſdam veterani huius legionis: qui, eo prœlio cum in Scipionis exercitu in ſiniſtro cornu Elephas in lixam inermem impetum feciſſet, eumque ſub pede ſubditum, deinde genu innixus, pondere ſuo, proboſcide erecta, vibranteq;, ſtridore maximo premeret, ferre non potuit, quin ſe armatum beſtiæ offerret. militem poſtquam Elephas ad ſe telo infeſto venire animaduertit, relicto cadauere, eum proboſcide circundat, atque in ſublime extollit armatum,

qui in eiuſmodi periculo cum conſtanter agendum ſibi videret; gladio proboſcidem, quo erat circundatus, cædere, quantum viribus poterat, non deſtitit. quo dolore adductus elephantus, milite abiecto, maximo cum ſtridore curſuq; conuerſus ad reliquas beſtias ſe recepit. ſic A.Hirtius Commentariorum de bello Africo lib. v. ſcriptum reliquit. Nec non ad Munificentiam, vt ſupra dixi, referri plerique credunt, quam ipſe Cæſar exhibuit in ſpectaculis ab ſe editis quatuor poſt actos triumphos Gallicum, Alexandrinum, Ponticum, & Libycum. ſiquidem tertio eius Conſulatu viginti pugnaſſe Elephantos contra pedites quingentos, iterum totidem turritos cum ſexagenis propugnatoribus, eodem quo priores numero peditum & pari equitum è diuerſo dimicantibus, Plinius auctor eſt libri VIII. cap. XXXIX. & ante Velleius ſcriptis mandauit.

Quæ præterea inſignia ab altera nummi parte cernuntur, inſtrumenta ſunt, quibus in ſacris vtebantur ſacerdotes, & Cæſari tanquam Flamini primum Diali, & mox Pontifici adſcripta fuere, ſcilicet Albogalerus, Malleus, ſiue Securis ænea, Aſpergillum, vt nonnullis placet, & Capedo. Albogalerus enim à Feſto ita deſcribitur: Albogalerus à galea nominatus eſt. Eſt enim pileum capitis, quo Diales Flamines, ideſt ſacerdotes Iouis vtebantur. ,, fiebat enim ex hoſtia alba Ioui cæſa, cui affigebatur apex virga ,, oleagina. Hinc apud Iſidorum Aetymologiarum libro XIIX. capite XIIII. eſt: Galeros corium dicitur. Varro apud Gellium libri X. cap. XV. ſuper Flamine Diali, ita inquit: Is ſolus Al- ,, bum galerum: vel quod maximus eſt, vel quòd Ioui immolata ,, hoſtia albo fieri oporteat. quo & Mercurium capite cooperto pin ,, gi ſolitum fuiſſe, Fulgentius in Mithologijs ſcribit, & Numiſmata teſtantur. Quæ à pilei lateribus pendent vellera, erant lanæ, licet Seruius ſuper illud Virgilij VIII. Aeneidos,

Lanigerosq; apices,

lanam deſuper virgam fuiſſe dicat, hiſce verbis: Flamines in ,, capite habebant pileum, in quo erat breuis virga deſuper habẽs ,, lanæ aliquid. Quod cum per æſtus ferre non poſſent, filo tan- ,,

tum

„ tum capita religare cœperunt; nam nudis penitus eos capitibus
„ incedere nefas fuerat: vnde à filo, quo vtebantur, Flamines di-
„ cti ſunt, quaſi filamines. Verum feſtis diebus filo depoſito, pilea
„ neceſſe erat accipere: quæ ſecundum alios ad oſtentandam ſacer
„ dotij eminentiam ſunt reperta: ſicut columnæ mortuis nobilibus
„ ſuperponuntur ad oſtendendum eorum columen. Alij dicunt,
„ non propter eminentiam dignitatis hoc factum, ſed quia cum ſa
„ crificarent apud Laurolauinium, ex eis exta frequenter aues de
„ vicinis venientes locis abriperent, & eminentia virgarum eas ter
rere voluerunt. Exinde etiam conſuetudo permanſit, vt apud
„ Laurolauinium ingentes haberent virgas, non breues, vt in vr-
be. hæc Seruius. Lanam, quam Seruius dicit ſuper pilei virgam fuiſſe, à lateribus pependiſſe, nummi oſtendunt. Alexander Genialium libri II. cap. VIII. dicit, Galerum proprium fuiſſe Pontificum. De ceremonijs autem Flaminis Dialis erudite ſcripſit Gellius capite ſupra citato. Malleo autem, vel Securi cædebantur tauri ictu auriculæ dextræ: de quo Ouidius libro Metamorph. ſecundo ita meminit:

. . . . . , haud aliter, quàm, cum, ſpectante iuuenca,
Lactentis vituli dextra libratus ab aure
Tempora diſcuſſit claro caua malleus ictu.

Securis enim à ſecando dicta videtur, quia hoſtiæ carnem in plurimas ſecabat partes. Hæc proprie erat Pontificum, quamuis & Secures Conſulum eſſent inſignia; eaq; victima percutiebatur, vt de boue loquens Ouidius Faſtorum libro IIII. ait.

Apta iugo ceruix non eſt ferienda ſecuri.

Et Horatius Carminum lib. III. Ode XXIII.

Aut creſcit Albanis in herbis
Victima, Pontificum ſecures
Ceruice tinges: te nihil attinet
Tentare multa cæde bidentium
Paruos coronantem marino
Rore Deos, fragiliq; myrto.

Aſperſorium quidem, ſiue Aſpergillum, eſt, quo luſtrabant ſe

ſpargendo aqua, quæ in templis erat. verum Maronis interpres Seruius in illa libri VI.

Idem ter ſocios pura circuntulit vnda,
Spargens rore leui, & ramo felicis oliuæ,
Luſtrauitq; viros:

oſtẽdit moris fuiſſe, vt Aſpgillũ de ramo lauri potius fieret, quàm equinæ caudæ pilis, vt innuit hic typus, quo, vt ait Donatus, in purgationibus aqua pura ſpargerentur: vnde etiam inferius in eodem libro Virgilius:

Occupat Aeneas aditum, corpusq; recenti
Spargit aqua, ramumq; aduerſo limine figit.

Sed quia laurus nata erat in Palatio, vt fertur, eo die, quo ipſe Auguſtus natus, vnde triumphantes coronari conſueuerant, cum Poeta ibi loqueretur de funere, noluiſſe videtur laurum lugubri in officio nominare. Seruianæ ſententiæ aſtipulatur vetuſtus quidam lapis Romæ, in quo cum alijs Pontificalibus ac religionis inſignibus videlicet Lituo, Pileo ſacerdotali, Patera, quæ aurea fuerat, teſte Virgilio, atque Cicerone; Simpullo, Capedine, Seceſpita, quæ, vt Feſtus ait, cultrum erat ferreum, oblungum, manubrio, rotundo, ſolido, vincto ad capulum auro, argentoq; fixum clauis æneis, ære cyprio, quo Flamines, Flaminicæ virgines, Pontificesq; ad ſacrificia vtebantur; Securi, vel dolabro, & mappa, Vrceolo, & Acerra, quæ arcula fuit thuraria, vbi thus ſcilicet reponebant, vt inquit Feſtus, Virgilio etiam teſte, Ouidio, Horatio, & Plinio, Aſperſorum ex ramo lauri, vel oliuæ inſculptum cernitur. quorum quidem inſtrumentorum imagines maioris intelligentiæ gratia, omnes, quàm potui accurate in formis æreis expreſſi, atque hic ſubijcere inſtitui: de quibus omnibus inſtrumentis planius opportuniori loco in alijs libris verba faciam.

» De

Capedo
Patera
Patera
Acerra

De Capedine autem ſic Cicero in Paradoxis x i i. Quid autem Numa Pompilius? minus ne gratas dijs immortalibus Capedines ac fictiles vrnulas, quam filicatas aliorum pateras arbitramur? & libro i i i. de Nat. Deor. Docebo, inquit, meliora me didiciſſe de colendis dijs immortalibus iure Pontificio & more maiorum, quàm Capedunculis, quas Numa nobis reliquit. Huius formam diligentia noſtra ex eodem marmore ſumpſit, & in eadem tabula deſcripſit, ab Caroli etiam Sigonij opinione adiuta. Capedo enim à capiendo thure ex acerra dicta eſt. Sunt tamen qui putent hoc Sympullum, ſiue Simplum, aut Simpuuium eſſe, quod erat calix fictilis, quo vinum in ſacrificijs libabatur: à ſumendo, quòd eo vinum prolibaretur minutatim, dictum. Differentia enim inter Capedinem & Simpulum conijcitur à varietate formæ in eo marmore antiquo exculptæ. Capedinem enim ego ex ære cyprio vnã antiquiſſimã habui, quæ nunc apud virũ inter Iuriſconſultos ac antiquitatũ peritos egregium, ac eruditiſſimum, Tiberium Decianum, in Gimnaſio Patauino lectorem publicum, hac effigie habetur. ſed de Capedine latius in nummi Germanici Cæſaris Commentario. Feſtus de Simplo ſic ſcriptum reliquit: Simplum vas paruum, non diſſimile cyatho, qúo vinum in ſacrificijs libabatur, vnde mulieres rebus diuinis deditæ Simpulatrices dicuntur. De hoc Iuuenalis etiam Satyra v i.

. . . . aut quis
Simpuuium ridere Numæ, nigrumq; catinum.

Et Plinius libro xxxv. vbi de plaſtice, ait:

In ſacris quidem etiam inter has opes non murrhinis, criſtallinis ve, ſed fictilibus prolibatur Sympullis. Apud Baifium in libro de Vaſculis, Sympulli habetur figura, atque in marmore Romano, quorum, quoniam aliquantulum forma inter ſe differunt, exempla in eadem tabula deſcripſi.

CERE-

CERERIS IMAGINIS, ET RELIGIONIS SIGNORVM

IN NVMMO XIX.

COMMENTARIVS.

EODEM temporis ſpatio magno tritici prouentu, & ludorum occaſione, quos Cæſar Conſul & Dictator vtrunque tertium, Augur, & Pontifex Maximus, poſt triumphum Africanum in honorem Cereris ediderat, alter hic nummus eſt ſignatus cum Cereris capite ab vno latere ariſtis redimito, & inſcriptione: DICT. TER. COS. TERT. ab altero religionis notæ cum litteris, AVGVR. PONT. MAX. Nempe Cæſarem poſt debellatum L. Scipionem, & Iubam Mauritaniæ, & Numidiæ, regem, tertio eius Conſulatu, magnificētiſſima in Circo Maximo ſpectacula celebraſſe, Plutarchus in Cæſare, Dio libro XLIII. Appianus de Ciuilibus bellis libro II. & Plinius libri VIII. cap. VII. teſtantur. Inter hæc ſpectacula ludi quoque Cereris annui Idus Aprilis v. hoc eſt nono menſis die, Romæ edebantur, vnde illa ſunt Ouidij libri Amorum tertij Elegiæ x.

Annua venerunt Cerealis tempora ſacri:
  Secubat in vacuo ſolo puella toro.
Flaua Ceres tenues ſpicis redimita capillos,

Cur inhibes ſacris commoda noſtra tuis?

Hos enim ludos tunc Cæſarem exhibuiſſe conijcitur, quos etiam ſequenti anno, eo quidem die, quo ipſe Cæſar victor extiterat, iterum celebrauiſſe, idem oſtendit III. Faſtorum:

Tertia lux, memini, ludis erit: hæc mihi quidam
Spectanti ſenior, continuusq; loco,
Hæc, ait, illa dies, Libycis qua Cæſar in oris
Perfida magnanimi contudit arma Iubæ.

Qui paulo poſt ita ſubiungit:

Circus erit pompa celeber, numeroq; deorum,
Primaq; ventoſis palma petetur equis.
Hinc Cereris ludi non eſt opus indice cauſæ,
Sponte deæ munus promeritumq; ſuum.

cum Cereris nuptiæ, quæ, vt Seruius ait, Orci nuptiæ dicebātur, etiam à Pontificibus ſolennitate maxima ſolitæ eſſent celebrari. itaque ab vno latere nummi Deæ imago conſpicitur tritico coronata, quòd, vt inquit Plutarchus, Romam ex Africa ingens frumēti copia peruecta eſt. eius verba hæc ſunt: Romam ex Africa rediens ex ea victoria magnifice per ora populi ferebatur. Tantum enim agri in ditionem ſubactum, vt annuo prouentu percepturus fiſcus eſſet, tritici quidem ducenta millia modium Atticorum, olei vero trecentas myriadas. Porro ingentia militibus congiaria dediſſe, idem inferius teſtatur. Hinc apud Dionem libro XLIII. ſic ſcriptum legitur: Ad hunc modum peracto triumpho, magnificum populo epulum dedit, addito extra ordinem frumento, oleoq;. Diſtributo frumento in populum, viritim inſuper trecentenos nummos diſtribuit, quos promiſerat, adiectis alijs centenis: militibus autem bina in ſingulos ſeſtertia diuiſit. Nec ſola munificentia contentus cetera quoque accurate inſpexit: cumq; numerus eorum, qui ex publico frumentum accipiebānt, non legitime, ſed eo modo quo in ſeditionibus fieri aſſolet, excreuiſſet, inſtituta recenſione, dimidiam circiter partem eius amputauit. Idemq; Suetonius ait capite XXIIX. Veteranis, legionibus, prædæ nomine, in pedites ſingulos

ſuper

Digitized by Google

ſuper bina ſeſtertia quæ initio tumultus numerauerat, in equites vicena quaterna nummum dedit. Aſſignauit & agros, ſed non continuos, ne quis poſſeſſorum expelleretur. Populo, præter frumenti denos modios, ac totidem olei libras, tricenos quoque nummos, quos pollicitus olim erat, viritim diuiſit, & hoc amplius centenos pro mora. Annuam etiam habitationem Romæ vſque ad bina millia nummũ, in Italia non vltra quingenos ſeſtertios remiſit. Adiecit epulum ac viſcerationem, & poſt Hiſpanienſem victoriam duo prandia. Nam quum prius parce, neque pro liberalitate ſua præbitum iudicaret, quinto poſt die aliud largiſſimum præbuit. Cur autem Cereris ſimulacra ſpicis coronarentur, ſi quis ſcire voluerit, Ouidium legat Faſtorum III. & Amorum libro III. elegia X. Ego, quantum ad myſticam huius Deæ hiſtoriam pertinet, alijs ſequentibus in libris ſum explicaturus. Cæterum quod ad Cæſaris tertium Conſulatum pertinet, idem Nicæus initio libri XLIII. poſt victoriam de Ponto, ait: Sequenti anno ipſe Dictaturam Conſulatumq; tertio vtrunque magiſtratum collegaq; Lepido geſſit. Eutropius autem libro VI. cap. VI. dicit, Cæſarem deuicto Pharnace Romam reuerſum, tertium ſe Conſulem feciſſe cum M. Aemilio Lepido; inde in Africam profectum; poſt annum regreſſum eſſe, ſtatimq; ſe quartum Conſulem creaſſe, Hiſpaniasq; petiſſe contra Cn. Pompeij liberos, neque ſpectaculorum, neque triumphorum tempus intermiſiſſe. Addam inſuper quæ de tertio eiuſdem Conſulatu ſcriptum reliquit Suetonius cap. LXXVI. Tertium, inquit, & quartum Conſulatum titulo tenus geſſit, contentus Dictaturæ poteſtate cum Conſularibus ſimul. de quo & Cenſorinus meminit in libello de Die Natali. Quantum præterea ad tertiam Cæſaris Dictaturam, ipſe, victo Pharnace Ponti rege, deinceps per alterum annum Dictatorem ſe fecit, erat enim Dictatura legitima ſex tantum menſium magiſtratus, quo dabatur ſumma poteſtas in pópulum, ſimulq; tertium Conſulem, vt ſupra ex Dionis ſententia retuli. De Cæſare autem Augure videtur Cicero intellexiſſe in ea epiſtola XIII. Familiarium ad P. Seruilium Iſauricum Aſiæ pro

Cos.

„ Cos. vbi inquit: Sperare tamen videor Cæſari collegæ noſtro, „ fore curæ, & eſſe, vt habeamus aliquam remp. Qua in re mecũ ſentit Paullus Manutius in eloquentia Latinæ linguæ conceſſu omnium ætatis noſtræ facile princeps. Ex inſtrumentis vero ſacerdotalibus, quæ infra exculpta ſunt (Capedo ſcilicet, & Aſperſorium, ſi Aſperſorium credimus eſſe, Vrceolus, & Lituus) de Capedine, & Aſperſorio in præcedenti nummo verba feci, de „ Vrceolo ſic Baifius in libro de Vaſculis: Vrceus, cuius diminu- „ tiuum Vrceolus, vas aquarium, vt tamen Vrceus eſſet vas ad aquam frigidam, Vrceoli ad caldam. cuius etiam formam ille huic ſimilem addit pictam. De Vrceolis autem miniſtratorijs, hoc eſt, quibus ad lotionem manuum miniſtrabatur, ſic in epigrammate apud Martialem libro XIIII.

Vrceoli miniſtratorij.

Frigida non deſit, non deerit calda petenti:
Sed tu moroſa ludere parce ſiti.

Solebant, enim veteres, haud ſecus atque pietas Chriſtiana, in ſacrificijs lauare manus, vnde & mappa, qua ſacerdos manus abſtergebat, in antiquo lapide Romano cum alijs Pontificalibus inſignibus, ſicuti ſuperius deſcripſi, decernitur. In veteri alio marmore Cararienſe, ſummaq; elegantia exculpto, Venetijs monaſterij D.Danielis in muro, qui ſpectat riuum iuxta Virgines, Vrceoli raſili opere, & pateræ imagines etiam habentur, cuius exemplum in tabula alijs cum pietatis inſignibus non præter miſi ſcribere, De Gutto autem iam ſuperius in Numiſmate III. verba feci. de Gutturnio, quod à Polluce libro I. inter ſacro- „ rum inſtrumenta annumeratur, ſic Feſtus: Gutturnium vas, ex „ quo aqua manibus datur: ab eo dictum, quod propter oris angu- „ ſtiam guttatim fluat. De Lituo autem; quo ſedentes Augures auibus templa deſignabant, apud Gellium verba Higini in Vir- „ gilium libri V. cap. VIII. ita ſe habent: Lituus eſt virga bre- „ uis, in parte qua robuſtior eſt, incurua, qua Augures vtuntur. „ Cicero I. de Diuinatione: Quid Lituus iſte veſter, quod cla- „ riſſimum eſt inſigne Auguratus, vnde nobis eſt traditus? Nem-

pe eo Romulus regiones direxit, cum vrbem condidit. qui quidem Romuli lituus, ideſt incuruum, & leuiter à ſummo inflexũ bacillum, quo canitur, ſimilitudine nomen inuenit, cum ſitus eſſet in Curia Saliorum, quæ eſt in palatio, eaq; deflagraſſet, inuentus eſt integer. Idem lib. II. Omitte igitur, inquit, lituum Romuli quem in maximo incendio negas potuiſſe comburi. De Lituo item, & Auguratu, quod perpetuum olim fuit, ſacerdotium, Liuius Dec. primæ libro primo de Romulo ſcribens, ait: Inde ab Augure, qui deinde honoris gratia publicum id perpetuumq; ſacerdotium fuit. Deductus in arcem, in lapide ad meridiem verſus conſedit, Augur ad læuam eius capite velato ſedem cepit, dextra manu bacculum ſine nodo aduncum tenens, quem lituum appellauerunt. Ad Litui veterum Romanorum ſimilitudinem refert etiam Lituus iſte noſter, quem maximi Pontifices, atque minores in ſacras pompas, ac diebus feſtiuis gerunt, vulgo Paſtorale. De Auguratu Feneſtella capite IV. & Pomponius Lætus capite V. ex Dionyſio Alicarnaſſeo ſcripſere. De Pontificatu maximo Cæſaris, Velleius poſter. volumine: Ante præturam, inquit, victus maximi Pontificatus petitione Q. Catulus omnium confeſſione Senatus princeps. Dio item libro XXXVII. ait: Metello enim Pio defuncto, Cæſar eius Pontificatum petebat, iuuenis adhuc, & qui nondum præturam geſſerat: &c. Et Tranquillus cap. XIII. ait: Prædixiſſe matri oſculanti fertur, domum ſe niſi Pontificem non reuerſurum; atque ita potentiſſimos duos competitores, multumq; & ætate & dignitate antecedentes ſuperauit. Q. videlicet Lutatium Catulum, Syllanæ factionis principem, & P. Seruilium Iſauricum. Plutarchus in Apophthegmatis: Deductus Cæſar à matre ad fores: Hodie, inquit, ò mater, aut filium Pontificem habebis, aut exulem. idem quoque ait in Cæſaris vita. Porro de maximi Pontificis officio, quæue fuerint eius inſignia, quibusq; legibus aſtrictus eſſet, Alexander ab Alex. erudite ſcripſit. Scripſit etiam Pomponius Lætus libelli de Sacerdotijs capite X. & Feneſtella cap. VIII.

DEVI-

DEVICTIS POMPEII LIBERIS, ANNO AB VRBE CONDITA DCCVIII. CAESARE COS. IIII. DICT. IIII.

VICTORIAE CAPITIS, ET EIVSDEM BIGAS AGITANTIS SIGILLI, IN. NVMMO XXIIII. COMMENTARIVS.

CAESAR vindicatis in poteſtatem toto fere orbe terrarum gentibus multa cæde mortalium, pace concordiaq; bello, atque armis Populo Romano comparata, Victoriatum nummum veterum more argenteum, per Muſſidium Longum cudere permiſit, ab vno latere Victoriæ imaginem habentem, ab altero ipſam Victoriam curuli certamine bigas agitantem, cum inſcriptione: L. MVS-

SIDIVS LONGVS, ad memoriam ſpectaculorum, quæ tunc temporis, Cæſaris victoriarum gratia, in vrbe data fuerant, de quibus mox dicam.

IN CAESARIS IMAGINIS
IN TABVLAE CAPITVM
NVMMO II.
ET
GVBERNACVLI NAVIS, GLOBI, CORNVCOPIAE, CADVCEI, ET PILEI NOTAS.
IN TABVLAE POSTER. PART.
NVMMO XXV.
COMMENTARIVS.

ALTER atque eodem ſub tempore nummus eſt ſignatus cum Gubernaculo nauis ex aduerſo latere, Globo, Cornucopiæ, Caduceo, Pileo ſacerdotali, ac inſcriptione eadem: L. MVSSIDIVS LONGVS, ſymbolice ſignificans, ſe beatam ciuibus vitam, ideſt pacem & concordiam, diuitias, atque bonorum omnium copiam promittere, in quibus iuxta Auguſtini definitionem in v. de Ciuitate

uitate Dei, & Boetium in tertio Conſolationis, videtur humana felicitas conſiſtere. Prima enim nota Gubernaculum eſt nauis,& principem orbis terrarum metaphorice declarat. quæ ſequitur pila, terræ globum per regiones diuiſum ſignificat. Cornu pilæ ſuperpoſitum, & omnium fructuum genere plenum, terræ feracitatem, diuitiarumq; copiam indicat: nam diuitiarum fructus eſt in copia, vt Cicero in Paradoxis ſcripſit. Proxima vero, Caduceus eſt. hic pacis atque concordiæ apud veteres typus fuit. Nouiſſima autem nota Pileus eſt Cæſaris,ob maximi ſacerdotij, geſtamen. His omnibus hieroglyphice ſignificare voluit, ſe optimum orbis terræ gubernatorem, copia diuitiarum omnium, ac pace victorijs parta, in Europa, Aſia, & Africa Populi Romani felicitatis auctorem fuiſſe. Hoc etiam verbis humaniſſimis in oratione, quam habuit ad Senatum, eum oſtēdiſſe apud Dionem legas libro XLIII. Verùm hoc etiam manifeſtius apparet, nummum iſtum hac ratione formatum fuiſſe, quòd eo tempore à Senatu templa ad honorem Cæſaris conſecrata ſunt: quorum Clementiæ vnum, vt Plutarchus, alterum Aequitati, vt Dio libro XLIII. tertium Libertati publicæ, alterum nouæ Concordiæ eſt decretum, tanquam pro eo reſpub.pacata eſſet, & libera. nam,vt Cicero inquit ad Brutum, libertas ſine pace nulla eſt. Alterum porro Felicitati populi Romani dedicatum eſt templum, Dione teſte libro XLIV. cuius deæ ſimulacrum à veteribus Cornucopiæ, & Caduceo deſcriptum fuiſſe, ſuo oſtendemus loco. Hæc ſanè omnia vere principem decent, pacatum regere orbem, clementia erga humiles vti, æquitatem inter ſubditos ſeruare, pacem alere, concordiam inter diſcordes reducere, rerum omnium copiā, quas natura deſiderat, populo ſuppeditare, vt merito ille felicitatis populi auctor dici poſſit. quæ quidem virtutes clare & egregie veluti in vno diuini animi ſimulacro, omnes conſpicit ætas noſtra in Pio IV. Pontefice Maximo: ſiquidem per eum vera libertas, æquitas, & induſtria ciuitatibus redditæ ſunt. per ipſum acceſſit ſacroſancto Senatui maieſtas, iudicijs integritas, fracta iniquorum potentia, honor benemerentibus tributus, ad virtutem

excitata

excitata omnium voluntas vel ſpe præmiorum, vel pœnæ metu. Quando annona in vrbe moderatior? quando pax lætior? &, vt ex Scipionis ſententia vſurpare conſueuerat alter Pius, Antoninus ſcilicet Imperator, hic omnium in Chriſto fidelium optimus pater, mauult pace vnum ſeruare ciuem, quàm bello mille hoſtes victor occidere. hodie ſuperatur æquitate gratia, ambitio virtute. nam facere recte ciues ſuos princeps optimus faciendo docet: cumq; ſit imperio maximus, exemplo maior eſt. Sed ad nummi explicationem redeamus. Ad illas porro Cæſaris virtutes videtur ſpectaſſe Virgilius, cum Egloga IIII. ad ineundam ab Auguſto gratiam, ita cecinit:

Pacatumq; reget patrijs virtutibus orbem.

Ad hæc comprobãda addatur hoc etiam: Senatum poſt Libycam victoriam in ſigno æneo orbis imagine ſtatuam Cæſari ex decreto publico collocaſſe cum inſcriptione: SEMIDEVS, quod Dio oſtendit libro XLIII. ſic ſcribens: Ipſe quoque ſuper imaginem orbis terrarum poſitus ſtatueretur cum ea inſcriptione: SEMIDEVS EST. qui ſtatuam hanc ſub pedibus terræ formã, habuiſſe eodem in libro hiſce verbis ſignificat: Cæſar vero gradibus in Capitolio genibus ingreſſus conſcendit, nulla neque currus, qui ei ex aduerſo Iouis poſitus fuerat, neque imaginis orbis terrarum pedibus ſuis ſubiectæ, neque inſcriptionis eius habita ratione, poſt SEMIDEI quoque nomen de illo titulo ſuſtulit. Pila enim orbem terrarũ ſignificat, quo fortaſſe exẽplo filius eius Auguſtus inſignis militaribus poſtea conſtituiſſe fertur, propter nationes ſibi in toto terrarũ orbe ſubiectas, vt magis figurã orbis victi oſtenderet, quod in Etymologiarum libri XVIII. cap. III. Iſidorus tradit. hoc enim habetur numiſma apud Antonium Caluum, patricium Venetum. Verum neque prætereundum cẽſeo, quendam Conſidium cognomento Longum etiam fuiſſe Pompeianarum partiũ legatum, ſicut legere eſt apud A. Hirtium de bello Africo libro V. vt planius intelligas in Romanorum familijs Longorum cognomentum fuiſſe

IN

IN CAESARIS IMAGINIS
IN TABVLAE CAPITVM
NVMMO III.
ET
CADVCEI, FASCIVM, SECVRVM, MANVS IVNCTARVM, ET GLOBI NOTAS.
IN TABVLAE POSTER. PART. IN NVMMO XXVI.
COMMENTARIVS.

IN ALIO cum argenteo tum aureo nummo à L.Buca ſuperius nominato impreſſo, vidi ab vna facie Cæſaris caput cum titulo CAESAR DICT. PERPETVO.ab altera Caducei,Faſcis,virgarum,Securis, Manuum vinctarum atque Globi notas, cum ſubſcripto: L. BVCA. His quinque notis felicitatem, beatamq; vitam ciuibus proponere voluit (deerat ſanè ad felicitatis perfectionem Iuſtitia,ac Fides, quas hic ſignificari paſſus eſt) quibus interpretari poſſumus, Pacem, Concordiam; ac Fidem principis orbis terrarum Iuſtitia conſeruari. vel intelligi licet, Cæſarem eo anno,quo erat Dictator quinctum, ſubiecto ſibi orbe, atque pacato,his notis declarare voluiſſe, pacem ſe concordiamq; ciuibus Romanis omnibus

omnibus attuliſſe, ſimulq; iuſto, clemente, pacato, ac moderato imperio vti velle, vt ipſe in ea ad Senatum oratione, quam ſuperius ex Dione meminimus, promiſerat. Caducei vero hiſtoriam in Auguſti & in Tiberij explicationibus latiſſime declarabimus. de pila ſuperius verba fecimus. Manus porro iunctas Concordiã ſignificare, complurima veterum Numiſmata, aliaq; monumenta docent. Numa Pompilius, Romanorum Rex, Flamines manibus ad digitos vſque inuolutis rem diuinam facere voluit, ſignificans ſymbolice fœdera tutanda eſſe, ac eius ſedem in dextris eſſe ſacratam, Cœlio teſtante Antiquarum lectionum libri v. cap. xli. ideo notandum hoc argumento, in nummis, lapidibus, ac ſtatuis antiquis, dexteras inuicem vbique iungere, læuas vero nunquam, vt Pietatem etiam, Amoremq; mutuum declararent, ſicuti lepidiſſime inſculptum nouiſſime vidi in duobus argenteis nummis inter elegantiſſima eiuſdem, iam nominati, Antonij Calui numiſmata, altero Imp. D. Cœlij Balbini, altero Pupieni Maximi Auguſtorum, cum hoc manuum iunctarum ſigillo, & inſcriptione in illo; PIETAS MVTVA AVGG. in iſto, AMOR MVTVVS AVGG. quarum exempla ſuo loco deſcribenda curabimus. Faſces ex virgis betulæ Gallicæ arbore, mirabili candore, fieri ſolitos, auctor eſt Plinius libri xvi. cap. xiix. quibus non licuiſſe ciuem Romanum, ſed tantum peregrinos cædere, apud Plutarchum in Cæſare obſeruatum eſt; quod plane comperitur in Actis Apoſtolorum cap. xxii. Paulli hiſtoria. Faſces enim atque ſecures purpura colorabantur, teſte Plinio libri ix. cap. xxxvi. Qui Imperatoribus præibant faſces, lauro circundatos fuiſſe idẽ Plinius tradit libri xv. cap. xxx. Faſces præterea cum Securibus vſos fuiſſe tum Romanos Reges, tum Decemuiros, tum Conſules, tum Dictatores, tum Imperatores, tum Prætores in Vrbe, ſed nõ extra pomeriũ, tum Proconſules, ac Quæſtores obſeruatũ eſt, & legitur apud Alexandrum Genial. Dierum libri primi, capite xxvii. Plutarchus quidem in Problematis rationem cauſamq; virgarum, & Securium explicat his verbis. Quid eſt quod „ Prætorum virgæ ſecuribus alligatæ præferuntur? an ſignum eſt „

non

„ non oportere magiſtratus iracundiam promptam, ac diſſolutam „ eſſe. An virgarum diſſolutio mora & tarditate iram frangit, & „ impetum moderatur. Sed malitia quoniam partim medicabilis „ eſt, partim curari nó poteſt, virgæ quod mutari poteſt corrigunt, „ ſecures autem, quod emendari non poteſt, abſcindunt. Neque ſanè prætereundum eſt, ne antiquitatum, linguæq; Latinæ cultores, nummulariorum iuniorum malitia fraudentur, me vidiſſe numiſma quoddam æreum, fere vnciale, hoc ſigno impreſſum ab vna parte, ab altera Cæſaris caput, quod ſignum, licet vetuſtatis faciem aliquantulum præferat, tamen cum ex alijs indicijs mihi manifeſtiſſimis, tum ex litteris, LEVCA, nouum, atque falſum ab aliquo iuniore nummulario adulteratum, deprehendi, cum in omnibus argenteis veteribus nummis ſignatum ſit, L. BVCA. vt ſuperius plane oſtendi.

IN CAESARIS IMAGINIS,
IN TABVLAE CAPITVM
NVMMO II.
ET
PACIS SIMVLACRI NOTAS,
IN TABVLAE POSTER. PARTIVM
NVMMO XXVII.

COMMENTARIVS.

VNAM ſæpe eandemq; rem varijs modis veteres declarauere. hoc deprehenditur ab altero nummo argenteo, in quo exculpta eſt ab vna parte effigies Cæſaris ſine inſcriptione, vel alia nota: ab altera Pacis ſimulacrum læua cöto innixum, dextera caduceum porrigens, quaſi intelligeretur eo ſymbolo, Cæſarem rempublicam pacaſſe. pacis enim belliq; arbiter à Senatu factus fuerat, Dione auctore libro XLII. Nummi autem huius exemplum Patauij accepi à M. Antonio Maximo, rerum antiquarum maximo admiratore. Formatus itaque eſt eadem ratione, qua præſcripti fuere, cum hoc monumento: L. FLAMINIVS IIII. VIR. De quodam Flaminio Cæſari ſuperſtite, à Cicerone Flamma nuncupato, mentio eſt in Epiſtolarum ad Atticum libri XIV. epiſtola XIV. & XV. atque libri XV. epiſtola I. & II. Hic enim an Quartumvir fuerit Quinquennalis, an viarum curandarum, non clare comper-

tum eſt. verum, Quatuorvirum Quinquennalem potius fuiſſe arbitror, qui ludis præerat Quinquennalibus, hoc eſt, qui in primo vniuſcuiuſque luſtri anno, Olympiorum more, Romæ edebantur. ſiquidem in quincto eius Conſulatu anno vrbis conditæ DCCIX. Olympiadis vero CLXXXIV. anno primo, Cæſarem, omnium gentium victorem, magnificentiſſimos ludos celebraſſe, ſupra oſtendimus. quo quidem tempore Quinquennale certamẽ à Senatu ad honorem Cæſaris inſtitutum fuiſſe, apud Dionem videre eſt libro XLIV. Præterea & Quatuorviros Quinquennales fuiſſe, antiquæ inſcriptiones monent, è quorum fortaſſe numero Lucius hic Flaminius fuit. vetus enim inſcriptio Puteolis Italiæ oppido ſic habetur:

C. CLVVIVS. M. F.
III. VIR.
AVDI. II. VIR
NOLAE. IIII. VIR
QVINQVENNAL.
DE SVO. FACIVNDO
COERAVIT. IDEM RESTITVIT.
IOVI. O. M. SACR.

Alia apud Ferentum in monte lapideo, vbi dicitur la Frata, his incipit verbis: A. QVINTILIO. A. F. PAL. PRISCO. III. VIR. IVREDIC. IIII. QVINQ. AED. PONT. ADLECTO. EX S.C. PONT. PRAEF. FABR. CVIVS. OB. EXIMIAM. MVNIFICEN. QVAM. IN MVNIO. SVO. CONTVLIT. SENATVS. STATVAM. PVBLICE. PONENDAM. IN FORO. VBI. IPSE. VELLET. CENSVERE. H. D. I. R. & quæ ſequuntur.

IN CAESARIS IMAGINIS
IN TABVLAE CAPITVM
NVMMO IIII.
ET
EQVORVM BIGAE NOTAS,
IN TABVLAE POSTER. PARTIVM
NVMMO XXIIX. ET XXIX.

COMMENTARIVS.

CONFECTIS, vt paulo ante dixi, bellis ciuilibus, ipſo eodem tempore & Dictatore & Conſule quartum, (Conſulatus autem per decennium, Appiano tradente, fuit Cæſari decretus) ex Hiſpania Octobri menſe Romam regreſſo, vt Velleius ait, hunc inter menſem & Ianuarium, ducto Hiſpanienſi triumpho, editiſq; magnificentiſſimis ſpectaculis, cum ſe Conſulatu abdicaſſet, (quem titulo tenus geſſerat, contentus Dictaturæ poteſtate cum Conſulatibus ſimul, vt Suetonius inquit cap. LXXVI.) nummus percuſſus eſt cum effigie Cæſaris velata lauro, & ex occipitio Lituo, cum ſcripto: CAESAR DICT. QVART. ab alio latere cum Bigis, hac ſubſcriptione: M. METELLVS. in alio Quadrigæ, & ſub pedibus: M. METTIVS. Quartum enim Dictatorem fuiſſe Cæſarem eo anno, quo Pompeij liberos vicerat, A.Hirtius in VI. de bello Hiſpanienſi teſtatur, quo & Conſulem quartum fuiſſe Ap-

pianus

piãnus in II. Ciuilium, & Eutropius in VI. ſcribunt. quo temporis ſpatio ſpectacula varij generis ipſe celebrauit, auctore Velleio, ita dicente: Cæſar, omnium victor, regreſſus in vrbem, quod humanam excedat fidem, omnibus, qui contra ſe arma tulerant, ignouit; magnificentiſſimisq́; gladiatorij muneris naumachiæ, & equitum peditumq́;, ſimul elephantorum certaminis ſpectaculis, epulisq́; per multos dies datis, celebratione repleuit eam. Adde præterea, quod amplius dixit Tranquillus capite XXXIX. qui docet bigas, quadrigasq́; certaſſe, ſic ſcribens: Circenſibus ſpatio Circi ab vtraque parte producto, & in gyrum euripo addito, quadrigas, bigasq́;, & equos deſultorios agitauerunt nobiliſſimi iuuenes. &c. quò fortaſſe ſpectauit Maro in V. Aeneidos, cum dixit:

Non tam præcipites bijugo certamine campum
Corripuere ruuntq́; effuſi carcere currus.

Metellorum enim gens perilluſtris fuit apud Romanos, ex qua eſt hic M.Metellus, qui eo nobiliſſimorum iuuenum numero, de quibus intelligit Tranquillus, bigas agitauerit. & apud Ciceronem Epiſtolarum ad Atticum libri II. epiſtola prima de M.Metello ita fit mentio: kal. Iun. eunti mihi Antium, & Gladiatores M.Metelli cupide relinquenti, venit obuiam tuus puer. &c. M. autem Mettius ille quis fuerit, obſcurum eſt: ſed fuiſſe non ignobilem familiam, nummus indicat. bigas enim Lunæ ſacras fuiſſe, ſicuti Soli quadrigas, & inferis trigas, ſeiugas Ioui, & deſultores Lucifero, & Heſpero, veteres tradidere. Bigas ideo Lunę, quoniam gemino curſu cum Sole contendit, ſiue, vt Iſidorus inquit, quia & nocte videtur & die, hacq́; de cauſa biiugorum alter niger, candidus alter curru iunguntur. Quadrigas ideo Soli iungunt, quia per quatuor anni tempora annus vertitur, ver, æſtatem, autumnum, & hyemem. horum enim vnus equus roſeus eſt, Soli, ideſt igni, conueniens; alter albus, aeri; ſequens praſſinus, terræ; vltimus Venetus, mari ſimilis eſt. Item roſeos æſtati currere inſtituerunt, quòd ignei coloris ſint, & cuncta tunc flaueſcant: albos hyeme, quòd ſit glacialis, & frigoribus vniuerſa

caneſcant: vere praſſinos, viridi colore, quia tunc pampinus denſatur: item roſeos currere, quia Marti ſacrauerũt, à quo Romani ortum ducunt, & quia Romanorum vexilla croco decorantur, ſiue quòd Mars gaudeat ſanguine: albos Zephiris, & ſerenis tempeſtatibus; praſſinos Floræ, & Terræ; Venetos aquis, vel aeri, quia cæruleo ſunt colore; luteos, ideſt croceos, igni, & Soli; purpureos Iri ſacrauerunt, quem arcum dicimus, quòd is plurimos colores habeat: Sic circa cauſas quoque elementorum veteres etiam colores equorum iunxerunt. Hæc ex D. Iſidori doctrina excepta ſunt. De lituo autem ad Cæſaris occipitium, alibi abunde, ac de pileo ſacerdotali, dictum eſt.

IN CAES. IMAGINIS TVTVLATAE IN TABVLAE CAPITVM NVMMO V.

ET

C. COSSVTII MARIDIANI A. A. A. F. F. NOTAS IN TABVLAE POSTER. PARTIVM NVMMO XXX.

COMMENTARIVS.

QVI ab vno latere habent Nummi argentei caput Cæſaris laurea coronatum, ac tutulo velatum more ſacrificantium, cumq; ad occipitiũ pileo, ſacerdotij ſymbolo, & ſcripto: CAESAR PATER PATRIAE, ac in poſteriori parte inſcripti ſunt his litteris: C. COSSVTIVS MARIDIANVS A. A. A. F. F. ſignati fuere & eodem tempore, quo ipſe Conſul quartum, Dictator ſimul quartum, anno, vt diximus, vrbis DCCVIII. cognomen Patris patriæ, cum alijs magnificentiſſimis honoribus decreto Senatus Populiq; obtinuerat, teſtibus Liuio libro CXVI. Suetonio cap. LXXVI. Dio libro XLIV. & Floro in IV. Tutulus enim capitis operimentum fuit, quo, cum rem ſacram facerent, ſacerdotes vtebantur, ſicut
„ Fulgentius in Vocum antiquarum libello ſcribit: Varro in Pontificalibus

ficalibus ait tutulos, ſacerdotes dici breuium deorum. Numa „
Pompilius & ipſe de Pontificalibus ſcribens, tutulum dici ait pal- „
lium, quo ſacerdotes caput tectabant, cum ad ſacrificium acceſſiſ- „
ſent: ſicut & Virgilius ait:

Et caput ante aras Phrygio velatus amictu.

Tutulum genere neutro ait Feſtus vocari Flaminicarum capitis ornamentum, quod fiat vitta purpurea innexa crinibus, & extructum in altitudinem. quidam pileum lanatum forma e tali figuratum, quo Flamines, ac Pontifices vtuntur, eodem nomine vocant teſte eodem. De pileo autem, Pontificis geſtamine, in Commentario nummi XIIX. copioſe ſcripſi. Primus enim, qui cognomen Patris patriæ habuit, fuit Cicero Conſul, qui, oppreſſa Catilinæ coniuratione, ſententia Catonis, Populo confirmante, ſic vocatus eſt, auctore Appiano libro Ciuilium II. & Plutarcho in Cicerone: vnde eſt illud Iuuenalis Satyra prima:

. . . . ſed Roma parentem
Roma patrem patriæ Ciceronem libera dixit.

Et Plinius libro VII. cap. XXX. Salue, inquit, primus omnium pa „
rens patriæ appellate, primus in toga triumphum linguæq; lau- „
ream merite, & facundiæ Latiarumq; litterarum parens. Quod & Corn. Nepos, Salluſtius, atque poeta Lucanus, paſſimq; alij declarant. Secundus vero hoc cognomine decoratus eſt C. Iulius Cæſar, tertius Auguſtus, eiuſdem filius: ac deinceps cæteri Imperatores, adulatione potius, ac metu, quàm virtutis gratia, aut ciuium amore nuncupati ſunt.

VICTIS POMPEII LIBERIS,

ANNO AB VRBE CONDITA DCCIX.

COS. V. DICT. V.

IN CAESARIS IMAGINIS

IN TABVLAE CAPITVM NVMMO III.

ET

VENERIS GENETRICIS

SIMVLACRI NOTAS,

IN TABVLAE POSTER. PART. NVMMO XXXV. XXXVI. XXXVII.

COMMENTARIVS.

SEQVENTI vero anno, ipſo Cæſare quinctum & M. Antonio Cos. ante annum victo in Hiſpania iuniore Pompeio, ac Octobri menſe Romam reuerſo, vt Velleius ait, anno ab vrbe DCCIX. pro æde Veneris Genetricis, vt Liuius lib. CXVI. & Tranquillus capite LXXIIX. à Senatu perpetuo Dictatore deſignato, Conſuleq; ad decennium electo, inſuper prænomine Imperatoris,

& cognomine Patris patriæ, alijsq́; honoribus diuinis acceptis, à L. Buca tres iſti argentei nummi, vel aurei, ſignati ſunt, cum C. Iuli Cæſaris effigie ab vno latere, & litteris: CAESAR DICT. PERPETVO. ab altero ſtante Veneris Genetricis, quæ & Victrix appellata, ſimulacro victoriunculam ſuſtinente, cum hac inſcriptione: L. AEMILIVS BVCA. in altero eadem cum Venere ſedente, dextera ſimiliter victoriunculam tenente, & ſcripto: L. BVCA. in tertio vero eiuſdem cum numinis ſimulacro ſtante, læua conto innixo, itidem in dextra victoriæ imagunculam habente, & litteris: L. BVCA. in priori latere, capite Cæſaris, vt mos, lauro coronato, & titulo: CAESAR IMP. P. M. hoc eſt Cæſar Imperator, Pontifex maximus. De Cęſaris autem perpetua Dictatura ſic Liuius libro CXVI. Cæſar ex Hiſpania quinctum triumphum egit, & cum multi, quam maximiq́; honores ei à Senatu decreti eſſent; inter quos & Pater patrię appellaretur: & ſacro ſanctus, ac Dictator in perpetuum eſſet. Plutarchus item: In eius tamen fortunam proni ciues, accepto iam fræno, aliquam inteſtinis malis reſpirationem ex vnius principatu adhiberi poſſe credentes, eum perpetuo Dictatorem deſignauere. Tranquillus capite LXXVI. Non enim, inquit, honores modo nimios recepit, vt continuum Conſulatum, perpetuã Dictaturam, Præfecturamq́; morum, inſuper prænomen Imperatoris, cognomen Patris patriæ, & Dictator in omnem vitam electus eſt, Conſulq́; ad decennium. Appianus Ciuilium II. Appellatus eſt Pater patriæ, & Dictator in omnem vitam electus, Conſulq́; ad decennium, &c. Dio libro XLIV. Confectis bellis ciuilibus, & complurimis à Senatu honoribus Cæſari decretis, ita ſubiungit: Dictatorem perpetuum appellari paſſus eſt. item Florus libro IV. Non ingratis ciuibus, omnes vnum in principem congeſti honores, circa templa imagines, in theatro diſtincta radijs corona, ſuggeſtus in Curia, faſtigium in domo, menſis in cœlo: ad hoc, Pater ipſe patriæ, perpetuusq́; Dictator nouiſſime, dubium an ipſo volente, oblata pro Roſtris ab Antonio Conſule regni inſignia. Venus porro Genetrix cognomẽto,

à Iulia

à Iulia præcipue gente colebatur: ſiquidem ab ea propter Iulium Aſcanium, Veneris nepotem, ipſam familiam defluxiſſe tradunt, vnde illa ſunt Lucretij:

Aeneadum Genitrix, hominum, Diuumq; voluptas,
Alma Venus.

ideo C.Iulium Cæſarem hanc deam non modo in pugna contra hoſtes inuocaſſe, verum etiam belli teſſeram fuiſſe, atque deſcriptam eius imaginem in armis habuiſſe, eaq; diplomata, libellos etiam, ac epiſtolas ſignaſſe, apud Dionem legas libro xliii. In bello quoq; Hiſpanienſi contra Pompeium filium in acie eduxiſſe, inſignis loco Venerem Genetricem, vt prius contra Pompeium magnum, Appianus docet Ciuilium ii. Poſt Africam deinde receptam, templum, quod in Pharſalia vouerat prælium initurus, Veneri Genetrici ædificaſſe, in eoq; perilluſtrem deæ imaginem Cleopatram collocaſſe, idem teſtis eſt. Ac de Venere Romæ culta, illud eſt Ouidij Faſtorum libro primo:

Et Venus Aeneæ regnat in vrbe ſui.

Plinius libri xxxv. cap. xii. vbi de plaſtice loquitur, Veneris Genetricis ſignum, Arceſilai opus, in templi atrio, quod Romanorum forum Cęſar eſſe voluit, prius quàm abſolueretur, feſtinatione dedicādi poſitum fuiſſe, inquit. hoc enim pro templo equi illius inſignis, qui pedes prope humanos habuiſſe fertur, ſignum dedicaſſe, Suetonius ſcribit capite lxi. Plinius etiam lib.xxxv cap. ix. dicit, thoracem factum ex margaritis Britannicis Veneri Genetrici à Cæſare dedicatum fuiſſe, inſuper Medeæ & Aiacis imagines Timomachi picturas dccc. talentis emptas (has à Cyzicenis h-s. xii. m. emptas fuiſſe, idem libri xxxv. cap. iv. ſcribit) ac ſex dactylothecas conſecraſſe, ait libri xxxvii. capite iv. & libri vii. capite xxxiix. Illud minime prætereundū videtur, quod idem Plinius tradit libri ii. capite xxv. Veneri Genetrici, mox, occiſo Cæſare, ludos annuos cum ſacerdotum collegio à Cæſare filio inſtitutos fuiſſe, de quibus meminit etiam Tranquillus in Cæſare capite lxxxiix. Præterea etiam ſciendum eſt, eundem Diui filium mox capta Aegypto, Cleopatræ

ornamenta, ac ſtatuam eiuſdem, quam in triumpho duxerat, indutam auro, huius Deæ poſuiſſe in templo, vt Dio libro LI. tradit. Veneris Genetricis meminit etiam Macrobus. Hanc quidem, & Victricem appellarunt, ideo cum victoriuncula in dextra effinxere, cum haſta in læua manu, à pedibus ſcuto. Duplici veſte induta eſt Venus Genetrix, ſeu quòd naturalis operatio fit in ſenſitiuis, & vegetatiuis animantibus, ſeu quòd duobus in elementis inferioribus, terra ſcilicet, & aqua, fit generatio; cum & Venus altera Victrix appelletur, (vnam tamen, vt in primi nummi Commentario dixi, poetæ volunt eſſe) quia quos mundi magnitudo homines vincere non potuit, libido ſæpe compreſſit, vt Herculem (qui virtus, ſiue fortitudo interpretatur) Omphalis amor, Alexandrum Magnum Roxannæ, Iulium Cæſarem Cleopatræ, & Auguſtum Liuiæ; ſicuti etiam, ex ſacrarum litterarum teſtimonio, in Mithologijs Fulgentius tradit. Igitur hi nummi cum Veneris ſigno, tanquam eius auxilio omnium victor ipſe Cęſar extitiſſet, ſignati ſunt. hoc enim more Venus Victrix in nummis Fauſtinæ Antonini Pij habetur cum inſcriptione: VENERI VICTRICI. Cæterum de L. Buca, à quo nummus eſt ſignatus, nullā ſane apud ſcriptores mentionem inuenio; verum Buca oppidum fuiſſe Ferentanorum in quarta Italiæ regione, Plinium teſtem habeo libri III. capite XII. quod & Strabo libro V. ſcripſit, à quo fortaſſe Buca gens apud Romanos, licet Buccones, per duplex c, appellatos credunt, auctore Feſto, à buccarum magnitudine, vt inquit Cælius libri XXIV. capite V.

IN

IN CAESARIS IMAGINIS IN TABVLAE CAPITVM

NVMMO VIII.

ET

VENERIS GENETRICIS, SIVE ROMAE SIMVLACRI, NOTAS,

IN TABVLAE POSTER. PART.

NVMMO XXXVIII.

COMMENTARIVS.

M. etiam Mettius ſignauit alterum nummum argenteum,in priori latere cum vultu Cæſaris laurea caluitium tegente, & his litteris inſcriptum: CAESAR IMP. in poſteriori, eiuſdem Veneris Genetricis ſimulacro breuiori amictu cincto, (licet nonnulli potius Romæ eſſe velint) cum globo à pedibus, ac ſcuto ratione ſupradicta, ita inſcriptum: M. METTIVS, & hoc vnico elemento, B. vel, vt in alijs, Ī. quos ad explicandos Sphinge opus eſt. Habetur hic nummus apud Antonium Caluum, Patricium Venetum. Mettios enim Romæ fuiſſe, ſupra ex Ciceronis teſtimonio iam declaratum eſt. De Veneris autem ſimulacro verbá iam fecimus.

IN CAES. IMAGINIS TVTVLATAE, IN TABVLAE CAPITVM NVMMO XIII. ET VENERIS GENETRICIS SIMVLACRI NOTAS, IN TABVLAE POSTER. PARTIVM IN NVMMO XXIIII. COMMENTARIVS.

PARENTEM igitur Iuliæ gentis Venerem victoriarum gratia, quas ea duce Cæſar toto orbe terrarum conſecutus fuerat, in plurimis nummis cum argenteis, tum aureis ſigno partim diuerſo, Senatus Populusq; imprimi decreuit. Ex his aũt alios, in quorũ parte altera, qua eſt Cæſaris caput lauro redimitum, & ex occipitio ſtella radijs octo deſcripta, atque inſcriptio: CAESAR DICT. PERPETVO. aliosq;, CAESAR IMP. & ab altera idem Veneris Genetricis, alias Victricis, ſimulacrum, cum litteris: P. SEPVLIVS MACER, eo quidem anno, quo & treis ſuperius, ſignatos fuiſſe inſcriptio ipſa declarat. Sidus enim illud Veneris eſt, quod, quia Soli præuenit, & ſummo mane candenti colore exoritur, Luciferi nomen accipit: contra, ab occaſu quia refulget, nuncupatur Veſper. Cæſaris occipitio additum eſt, quòd Cæſar ex Venere genitus

genitus

genitus eſt, & Veneri cognomento Genetrici ſidus attribuitur. nam eius natura cuncta generantur in terris; icirco eandem alij Iunonis, alij Iſidis, alij etiam Matris Deûm aſſeruere. nanque in alterutro exortu genitali rore conſpergens, non terram modo, verum animantia quoque omnia ſtimulat, ideoq; iecori præfici veteres tradidere. Siquidem, vt inquit Galenus, ex ſpiritu reſoluto ab hepate in toto efficit corpore, appetentiũ oblectantiumq;. Quippe Cæſar, cum ſe ex Venere natum, & Veneris ſidus in genitura habere perſuaſum haberet, ſtaturæ ſui corporis culturam adhibens, ſtudebat vt vulgus crederet, ab ea ſe & pulchritudinem & gratiam quandam habere, auctore Dione libro. xi. Quare ſuis id ipſe ſignum complurimis ſtatuis, imaginibusq; in nummis adſcribi paſſus eſt. Neque vanum hoc videbatur, quoniã Venerem, genituræ dominam, corpora producere longa, candida vel venuſta pulchritudine compoſita, molliora, delicatioraq;, cœleſtium rerum periti confirmant. Itaque Cæſarem ſtatura fuiſſe excelſa, colore candido, teretibus membris, circa corporis curã moroſiorem, à Suet. cap. xlv. & Plutarcho traditum eſt. Illud tamen obſeruatu eſt dignum, ſideris nota, quæ in nummis, Cæſare adhuc inter humanos agente, eſt deſcripta, Veneris eſſe, non Cometis: verum illa, quæ in nummis, poſt Cæſaris mortem impreſſis, efficta eſt, Cometis typum declarat. hocq;, tum crines additi, tum inſcriptio ea, quæ apotheoſim indicat, plane oſtendunt. Cæterũ de Veneris ſtella Plinius ait lib. ii. cap. viii. magnitudine cuncta alia ſidera ſuperare, claritatis quidem tantæ, vt vnius ſtellæ radijs vmbræ reddantur. ſigniferi ambitum peragere tricenis & duodequinquagenis diebus, neq; longius partibus xlvi. ab Sole vnquã abſcedere, ibidem ſcribit, atque cap. xvii. P. Sepullij nullã equidem mentionem apud ſcriptores habeo, verum Macros complures fuiſſe monumenta docent. Apud Ciceronem ad Atticum libri i. epiſt iii. & lib. iv. epiſtola xi. de quodam C. Macro, ac de Licinio ſimiliter cognomento Macro, cuius etiã nummus extat argenteus. Et in epiſtola iiii. lib. i. ad Quinctum Fratrem, mẽtio eſt, & apud Liuium lib. ix. apud

Plinium

Digitized by Google

Plinium libri XXXIII. cap. I. Fuit etiam Romæ Aemilius Macer, Veronenſis poeta, qui herbas, ſerpentes, & volucres carmine complexus eſt, vt inquit Ouidius in IIII. Triſt.

Sæpe ſuas volucres legit mihi grandior æuo,
Quæq; nocet ſerpens, quæ iuuat herba, Macer.

De hoc cum ipſe in compluribus locis mentionem fecit, tum epiſtola ad eum ſcripta libro II. de Ponto. Hic floruit Auguſti temporibus, perijt in Africa eiuſdem Imperij anno XXVIII. vt Euſebius tradit, & meminit Crinitus libri Poetarum III. capite LII. Imperatoris prænomen inter honorificentiſſimos titulos Cæſari à Senatu decretum, ſupra ex Suetonij auctoritate oſtendi, non illud quidem, quod ceteris Imperatoribus priſco more exercitus victores duci dare conſueuerant, nam multas ob victorias & ipſe id ſæpius conſecutus fuerat, verum illud, quo maximum, abſolutumq; imperium declaratum eſt. De hoc enim prænomine Cæſari dato, ſic ſcripſit Dio libro XLIII. Imperatoris quoque nomen, non antiqua tantum pro conſuetudine, qua id cum alij, tum ipſe quoque ſæpius ex bello reportauerat, neque ea ratione, quòd ei merum imperium, abſolutamq; poteſtatem deferrent, Cæſari tribuerunt, ſed eo modo, quo nunc ijs, qui ſummum imperium obtinent, tum primo Cæſari primum impoſuerunt, tanquam ipſi proprium: qui paulo poſt ſubiungit: Id vero nomen Imperatoris à Iulio, quemadmodum etiam Cæſaris nomen, tanquam peculiare ſummi imperij cognomentū, ad omnes deinceps Imperatores dimanauit, non tamen ſublata antiqua huius nominis ratione, ſed vtraque integra. itaque denuo Imperatoris nomen adſciſcit, qui victoriam eo dignam obtinuit. Imperatoris igitur nomen, vt & reliqua, omnibus ex æquo Imperatoribus primum tribuitur: qui vero in bello rem eo cognomento dignam geſſit, is antiqua conſuetudine Imperator denuo ſalutatur: vnde fit, vt quis ſecundo, tertio, ac toties omnino, quoties id mereatur, Imperator nuncupetur. De hoc item prænomine ſic ſcriptum reliquit Appianus in Lybicæ hiſtoriæ procemio: C. autem Cæſar ſuperatis Romanis, imperioq; ſuſcepto, & in poteſtatem

ſtatem redacto, formam quidem politiæ nomenq́; ſeruauit, re autem principem ſe cunctis præſtitit. Eſtq́; in hanc vſque ætatem eadem ſub vno poteſtas principe, quos neutiquã Romani reges appellant; vetus iuſiurandum, vt ego arbitror, in primis veriti: Imperatores eos dici maluere, quod priſcorum ducum nomen fuit. Sunt autem re ipſa vere reges. &c. Hic nummus vetuſtiſſimus in nobiliſſimo quidem honeſtiſſimi Torquati, Petri Bembi Cardinalis hæredis, Muſæo, inter alios pene innumerabiles ſpectatu digniſſimos nunc habetur.

IN CAESARIS IMAGINIS,
IN TABVLAE CAPITVM
NVMMO X. XI. XII.
ET
VENERIS GENETRICIS NOTAS,
IN TABVLAE POSTER. PARTIVM
NVMMO XXXIX. XL. XLI.
COMMENTARIVS.

PRAETEREA & nummus eſt tum argenteus, tum aureus, cum eadem inſcriptione: MACER, Veneris ſigillo, ſcutum, & pilam in regionibus diuiſam, habente, propter nationes armis, duce ipſa dea, ſibi, totis trium orbis partium angulis, Aſiæ, Europæ, atque Africæ, ſubiectas. In auerſa facie cum capite Cæſaris laurea corona velato, & ſtella, vt dixi, ex

occipitio, ac titulo: CAESAR IMPER. in alio, apud Rinaldum Odonium ciuem Venetum: CAESAR DICT. PERPETVO. Qua ratione & in alijs videre eſt, eandem Venerem cum ſcuto, & globo, vt ſupra, in regionibus diuiſo, dextra porrecta malum ſuſtinere, hac circumſcriptione: C. MARIDIANVS, qui fuit æris, argenti, auri flandi feriundi Triumuir: de quo ſupra. Verum, quod attinet ad lauream coronam, Cæſaris perpetuum geſtamen, ſciendum eſt, hoc quidem tempore cum caluitij deformitatem iniquiſſime ferret, obtrectatorum ſæpe iocis obnoxiam expertus, ex omnibus decretis ſibi à Senatu Populoq; honoribus, non aliud recepiſſe, aut vſurpaſſe libentius, quam ius coronæ laureæ perpetuo geſtandæ, quod tradit Suetonius capite XL. de qua & Dio meminit libro XLIII. hoc etiam innuit Appianus lib. Ciuilium II. vbi dicit: Triumphalibus indutus ornamentis continue ſacra ferebat.

IN CAESARIS IMAGINIS
IN TABVLAE CAPITVM
NVMMO XIII.
ET
MILITARIOR. SIGNORVM,
ARATRI, ET VIRGAE
NOTAS.

IN TABVLAE POSTER. PARTIVM
NVMMO XLII.
COMMENTARIVS.

QVATVOR ſubinde notæ in vetuſtiſſimo alio numiſmate habētur apud egregium virum Torquatum Bembum, cum inſcriptione: TI. SEMPRONIVS GRACCVS (aliæ litteræ propter vſum conſumptæ non apparent) in altera parte, cum Cæſaris facie ſine aliquo titulo. Prima enim nota ſignum eſt militare cohortis, quod vexillo, ac lunari effigie, pateris duobus, & bilance compoſitum eſt. Quę ſequitur aquila, tanquam in legione princeps Romanorum fuit ſingulare ſignum, quam, cum victoriæ Ioui in bello contra Titanos, dum cœlo ſacrificaret, auſpicium ei fuiſſet propitium, & victoriam conſecutus fuiſſet, ac pro tam felici omine, in ſignis bellicis ſimulacrum aureum haberi voluiſſet, tutelæq; ſuæ virtuti

dedicaſſet, Romani in militari ſigno ſuſceperunt, vt Fulgentius in Mithologijs tradit. Ego cũ de hac, tum de cohortium ſignis, quantum materia poſtulat, in nummis Galbæ principis verba feci. Altera porro nota, aratrum eſſe, ex Tiberij, & Caligulæ Imperatorum nummis æreis, in quibus iuuenci duo, cum bubulco ſub aratoris geſtu conſpiciuntur, & Diui Veſpaſiani argenteis, cum ijſdem animalibus iugatis, hoc cum inſtrumento, deprehendimus. Poſtrema vero nota, ſceptri effigiem refert. hoc, vt Deos, ſic Reges, Imperatores, Conſules, exercituum Præfectos, atq; Prætores vſos fuiſſe ſatis notum eſt. At primum quis fuerit Tiberius iſte Sempronius Graccus, conquirendum eſt. Imperiti quidam arbitrati ſunt, Graccum illum Sempronium fuiſſe, qui in Hiſpania pro Conſule Celtiberos in deditionem accepit: vel Tiberium huius filium, Cai fratrem, qui pernicioſiſſimam legem agrariam pertulit. quod ſane conſtare non poteſt, ob magnum temporum interuallũ. Apud Velleium Paterculum poſteriori volumine, de quodam Sempronio Gracco legitur, violatore domus Auguſtæ, ob adulterium commiſſum cum Iulia, Auguſti filia, Tiberij vxore. Huius mentionem facit Tacitus Annalium libro primo, his verbis: Par cauſa ſæuitiæ in Sempronium Graccum, qui familia nobili, ſolers ingenio, & praue facundus, eandem Iuliã in matrimonio M. Agrippæ temerauerat; nec is libidini finis. traditam Tiberio peruicax adulter cõtumacia & odijs in maritum accendebat. litteraſq́;, quas Iulia patri Auguſto cum inſectatione Tiberij ſcripſit, à Gracco compoſitæ credebantur. Hoc fortaſſe, aut huius patre, Quæſtore ſub Cæſare, nummus percuſſus fuit. Notatu hoc perinde dignum eſt monumentum, Graccus nomen per duplex c à veteribus fuiſſe ſcriptum, non cum aſpiratione h, vt in omnibus fere libris impreſſis legi, præterquam apud Solinum, vbi recte ſcriptum inuenio. Cæterum de ſignis duobus militaribus, quæ infra ſunt, videlicet vexillo, & aquila, & de aratro, hoc moris fuit apud veteres, pro ſymbolo coloniarum ductarum in oppida, militaria ſigna, vel iuuencos duos cum viro aratrum ſuſtinente, vel vtrunque ſimul, in nummis exculpere, vnde an-

de antiqua illa inſcriptio eſt Terracinæ coloniæ, in templo: IVSSVM IMPERATORIS CAESARIS QVA ARATRVM DVCTVM EST. eo quòd monumenta teſtantur Cæſarem complurimas duxiſſe colonias. In Luſitania treis: Pax Iulia, quæ hodie Baidoiz: Scalabis, ſiue Præſidium Iulium, quæ hodię trugillo: Oliſippum, alias Felicitas Iulia. In Bætica duæ: Atubi, ſiue Claritas Iulia: ac Ituci, ſiue Virtus Iulia. in Tarraconenſi, Iulia Obricia, quæ poſtea Flauia. In Gallia Narbonenſi vna, Pacenſis Claſſica; Forum Iulij Octauianorum. In Dacia Apulum, hodie Alba Iulia: in Syria Cœleſiria, Berytus felix Iulia, quæ poſtea Auguſta, ab Auguſto Cæſare. In Aegypto Pharus. In Italia ſex (fuiſſe, monumenta teſtātur,) Capua ſcilicet, Iulia Felix dicta: Caſſilinum: Forum Iulij: Pola, Pietas Iulia dicta: Hipſella, & Nouocomum, vt ipſarum indicant nomina: de quarum alijs Nummi, vel lapides vetuſti: deq; alijs Paullus Iuriconſ. Plinius, Ptolomæus, Tacitus, Vlpianus Iuricons. Frontinus, Cicero, & Appianus teſtati ſunt. Suetonius capite XXX. & Plutarchus, ſcribunt Cæſarem eo quidem tempore, quo Galliarum imperium obtinebat in Ciſalpina Gallia, in eo oppido, quod tunc dicebatur Comum, coloniam duxiſſe quinque inquilinorum millia, è quibus quingenti illuſtriſſimi Græci fuere, eumq; Nouocomum appellaſſe. Et Dio libro XLIII. prodit, ſic & Plutarchus, confectis à Cæſare ciuilibus bellis, eo Dictatore quinctum, complurimas in Italia nouas ædificaſſe vrbes, & Corinthum, ac Carthaginem, iam pridē erutas, à fundamentis erexiſſe, & in eas colonos duxiſſe. Verum diſſentiens Appianus in fine libri Alexandrini, & Libyci, tradit, Cæſarem, ſomno monitum poſt victoriam de Pompeio, Dictatorem primum de Carthagine reficienda tantummodo in Commentarium ſuum retuliſſe; moxq; Romam regreſſo, quum reficere eam deſtinaſſet, à coniuratis de medio ſublato, ab Octauio Cæſare eius filio poſtea id opus perfectum fuiſſe; ita ſcribens: Procedente mox tempore, cum C. Graccus tribunatum plebis Romæ gereret, coorta ſeditione ex inopia, viſum eſt ad ſex mille colonos ſorte ductos in Libyam mittere. Verum deſignatis mœnibus circa vrbem,

ca vrbem, lupi fundamenta iam cœpta diſſipaſſe euertiſſeq; dicuntur. qua ex cauſa Senatui ab ædificatione continere placuit. Poſterius vero C. Cæſarem, qui Dictator ex victoria creatus, Pompeium in Aegyptum, ac deinde amicos eius ex Aegypto in Libyam fugientes proſequentem, caſtris apud Carthaginem poſitis, per ſomnum vidiſſe memorant exercitum ingentem lacrymis ante ſe vbertim deplorantem, eaq; viſione territum ſibi ad memoriam ſcripſiſſe, Carthaginem denuo reficiendam eſſe. Itaque non multo poſt cum Romam redijſſet, tenuioribus agros ab illo depoſcentibus ſic ordinem dediſſe, quaſi nonnullos ex his Carthaginem, nonnullos Corinthum eſſet dimiſſurus. Cæterum illo in Senatu occiſo, à ciuibus Octauium Cæſarem, qui poſtea Auguſtus cognominatus eſt, inuentis huiuſmodi à patre ſcriptis, Carthaginem, quæ nunc eſt, erexiſſe. verum aliquanto ſubmiſſiorem, cum priſcæ eminentiam vrbis vereretur condidiſſe. Colonos ex Romanis ter mille à principio illuc miſſos fama eſt, reliquos ex finitimis in vnum collectis additos. In hunc modum Romani Carthaginenſibus olim parentem Libyam ſibi ſubegere, & Carthaginis vrbem à fundamentis erutã, reſtituere denuo poſt euerſionem duobus & centum elapſis annis. Plutarchus ſic de his meminit: Ad conciliandum etiam ſibi militum animos, quaſdam deduxit colonias, ex quibus clariſſimæ ſunt Carthago atq; Corinthus. Verum aut harum vrbium ædificationis, aut aliarum cauſa, ad coloniam profecto aliquam, vel ad plureis à Cæſare ductas hic nummus ſpectat, ideoq; ſceptrũ, quod, vt diximus, magiſtratuum fuit inſigne, & ex ebore factũ erat, vt Ouidius in illo Faſt. l. 1.

Celſior ipſe loco, ſceptroq; innixus eburno,

additum eſt cum alijs inſignibus. nam colonias qui poteſtatem mittendi habebant, ſiue Imperatores, ſiue Conſules, aut Duumuiri, vel quauis alia dignitate inſigniti eſſent, qui Populi Romani maieſtatem repræſentaſſent, hoc inſigni decorati fuere. Sed de colonijs latius ſuis locis.

IN VICTORIAE IMPLVMIS, SIVE CORINTHI VRBIS IMAGINIS, ET BELLEROPHONTIS CHIMAERAM OCCIDENTIS NOTAS] IN NVMMO XLIII.

COMMENTARIVS.

VERVM ſiue à C. Iulio Cæſare, ſiue ab Octauiano, eius filio, ducta ſit Corinthus colonia, vetus ex ære Corinthiorum extat nummus, cum vrbis capite fœmineo, ſiue Victoriæ implumis, ab altera Bellerophontis pegaſo ſuper æquo Chimæram occidentis ſigno, atque inſcriptione: COL. L. IVL. COR. hoc eſt: Colonia Latinorum Iulia Corinthus. Siquidem Corinthum coloniam à Cæſare deductam fuiſſe, Dionis atque Plutarchi teſtimonijs ſupra declaratum eſt. Duo enim coloniarum fuere genera, quæ à Pop. Romano deducebantur, nanque aliæ ciuium Romanorum, aliæ Latinæ dicebantur, quæ ius Latij, hoc eſt ius petendi magiſtratus in ciuitate Romana adipiſcerétur, vt Parma, & Mutina, quæ Romanæ ſunt, & Bononia quæ Latina, Liuio teſte libro XXXIIX. & ex Strabone, Pediano, & Tranquillo in Cæ-

ſare

ſare capite VIII. deprehenditur. Erant præterea coloniæ, quibus ius Italiæ dabatur. Erant & Latinorum veterum, quæ & Latij veteris appellabantur: quales in Hiſpania multas fuiſſe, refert Plinius. de quibus omnibus latiſſime apud Sigonium in ſuis de iure Latij libris, & de colonijs, propediem in lucem prodituris. ſic Latina colonia Corinthus fuit. Bellerophontem itaque genere Corinthum fuiſſe, apud Palephatum lego. Hic pulcher quidē iuuenis & optimus cum eſſet, à Stenobea, vel, vt Fulgentius, Antia, fœmina laſciua, Prœti vxore, de coitu interpellatus, eam repulit, quare ab ea indignata apud maritum de violentia accuſatus, ad ſocerum illius Iobatem proficiſci iuſſus, à quo mox in vltionem criminis ad Chimæram & Solymos expugnādos miſſus eſt, vt ſub prætextu patrandæ glorię in ea pugna interiret. Verum Solymis ipſe & Chimæra deuictis, fabula fertur fuiſſe conficta, ibiq; in valle quadam extare Piſandri eius filij ſepulcrum, qui in bello ceciderat, apud Strabonem legere eſt libro XIII. Ideo Corinthij præclari facinoris ciuis eorum memores, eius exemplum in nummis impreſſere. Chimæram enim aiunt Lyciæ montem fuiſſe, in imo leonibus & ſerpentibus inhabitabilem, in medio autem paſcua eſſe, cuius è vertice ſummo flammarum globos, admodum Aetnæ in Sicilia, vt Solinus dicit, & Veſuuij in Campania erumpere inquiunt, vnde datus eſt fabulæ locus, vt Chimæra monſtrum dicatur tria capita habere, vnum leonis, aliud Chimæræ, hoc eſt capellæ, aliud draconis, illorumq; capita ignem efflare; de quo Lucretius:

Prima leo, poſtrema draco, media ipſa Chimæra.

inde & Ouidius Metamorph. VI.

Quoque Chimæra iugis, medijs in partibus hircum,
Pectus & ora leæ, caudam ſerpentis habebat.

Quare & Homerus inquit:

Πρόσθε λέων ὄπιθεν δὲ δράκων, μέσσῃ δὲ χίμαιρα.

Heſiodus quoque in Theogonia triceps monſtrum fuiſſe oſtendit his verſibus.

ἡ δὲ χίμαιραν ἔτικτε πνέουσαν ἀμαιμάχετον πῦρ,
Δεινήντε, μεγάλην τε, ποδώκεά τε, κρατερήν τε.
Τῆς δ' ἦν τρεῖς κεφαλαὶ, μία μὲν χαροποῖο λέοντος,
ἡ δὲ χιμαίρης, ἡ δ' ὄφιος κρατεροῖο δράκοντος,
Πρόσθε λέων, ὄπιθεν δὲ δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα,
Δεινὸν ἀποπνείουσα πυρὸς μένος αἰθομένοιο.
Τὴν μὲν πήγασος εἷλε, καὶ ἐσθλὸς Βελλεροφόντης,

Palephatus autem inquit, iuxta Xantum fluuium, Telmiſo in monte, tres tantum aditus fuiſſe, duo ex anteriori parte ciuitatis Xanthiorum, alterum retro ex Caria, reliquas vero rupes fuiſſe; in medio ingentem terræ hiatum, ex quo ignis exibat; in his etiã altum montem, cui nomen erat Chimæra, cuius in anterioribus aditibus habitaſſe leonem, retro vero draconem: quem in montem Bellerophontem igne immiſſo, ſiluam atque ſimul feras comburentem, habitabilem feciſſe: ex quo fabulam fictam eſſe, ſcribit. De Chimeræ item forma Homerus Iliados libro VI. ita ſcribit: Principio imperat, vt Chimæram expugnet, atque occidat, animal indomabile, inexpugnabile, neque humano, ſed diuino genere ortum, anterius quidem leonem, poſterius uero draconem, medio autem capram, atque terribiles ex ore flammarum globos cum ſpiritu effundẽtem. Seruius itaque eandem, quam Homerus, formam deſcribit: vnde ab Horatio triformis appellatur. hinc Ouidius Triſtium libro IIII.

Eſſe canes vtero ſub virginis, eſſe Chimæram,
A truce quæ flammis ſeparat angue leam.

Chimæram perinde ex Echidna & Tiphone natam eſſe, poſtremo à Bellerophonte, pegaſi auxilio, occiſum eſſe, poetæ fingunt. Pegaſus autem, equus alatus, ex ſanguine Meduſæ natus eſt ſecundum Ouidium, & Fulgentium; vel Meduſæ filius à Neptuno genitus, vt Aratus dicit, cum Bellerophontem excuſsiſſet, in cœlum ſubuolaſſe, & inter ſidera ab Ioue collocatus traditur. Euſebius autem, & ante eum Palephatus, Bellerophontis animum coercitum ſignificari tradunt. nam leonem, fortitudinem; capram, procacitatem, atque laſciuiam, cui ille fortiter obſtitit; draconem, inſultum, pugnamq; periculoſam interpretari aiunt,

ex quo emanauit illud Horatij dictum, cum de iuuenis perdito amore loqueretur,

Vix illigatum te triformi
Pegaſus expediet Chimæra.

Chimæra enim, vt in Mythologijs Fulgentius libro III. narrauit, quaſi χυμέρωτος, ideſt fluctuatio amoris, interpretatur. Ideo etiã Chimæra pingitur, quia amoris treis modi ſunt, hoc eſt incipere, perficere, & finire. Dum enim amor recens venit, vt leo feraliter inuadit, vnde & Epicharmus ait, δαμαστὴς ἔρως λεοντείᾳ δυνάμει θάλερος, ideſt domitor cupido leonina virtute vireſcẽs. Nam & Virgilius in Georgicis tetigit, dicens:

Catulorum oblita leæna
Sæuior errauit campis.

At vero capra, quæ medio pingitur, perfectio libidinis eſt, illa videlicet cauſa, quòd huius generis animal ſit ad libidinem valde procliuum: vnde Virgilius in Bucolicis ait: Hœdiq; petulci. Ideo & Satyri cum caprinis cornibus pinguntur, quia nunquam ſaturantur libidine. At vero, quòd dicitur poſtremum, draco illa ratione ponitur, quia poſt perfectionem vulnus det pænitentiæ, venenumq; peccati. Erit hic ordo dicendi, quod primum ſit in amore inchoare; ſecundum, perficere; tertium, pænitere de perfecto vulnere. ſic Fulgentius. Præterea Cælius Lectionum antiquarum ex Theogoniæ Heſiodi interpretibus. ſic de Chimæra verba fecit lib. XIII. cap. IX. (in hoc enim ſua gloria eruditiſſimum virum fraudare nolo) Nunc illud enotamus, inquit, Chimæram ſenſu allegorico, tres rhetoricæ partes indicare: dicanicum, ſiue iudiciale: panegyricum, ſeu demonſtratiuum: ſymbulenticum, vel deliberatiuum: vt leo dicanicum præferat genus; quod exterret, ac elingues quodammodo ex aduerſum dicentes conſtituit. Chimæra vero, ideſt capra, panegyrici obtineat typũ: quia laſciuiat lætius ſimul qui dicit, ſimul etiam qui audit. Symbuleuticum genus draconis eſſe aiunt, quod varium in primis ſit; ac πολύστροφον, id eſt multarum conuerſionum, & longiore ad perſuadendum orationis tractu vtatur. Monſtri vero mater, ab Heſiodo

„ ſiodo dicitur Echidna (ego in ſequentium numiſmatum Commentarijs Echidnæ imaginem ex antiquis nummis deſcripſi) quã „ non eſſe aliud volunt, quàm ποικίλον νοῦ καὶ πολυειδῆ, ideſt variam „ multiformemq; mentis vim, aut longiorem, πολύπλεκτον, ideſt „ multiplicibus implicitam ſpiris artem, Chimæræ inſtar ignis euo- „ mentem globos. Cæterum pro ingeniorum tamen captu, ſunt „ qui varie admodum Chimæræ figmentum, ad veritatem reuo- „ cent, nam, vt miſſa faciamus alia, eſt qui ἠθικῶς eſſe Chimæram „ putet vitiorum quandam varietatem, ac multiformem, perinde ac Chimera eſt, vim: quam perimit Bellerophon, ideſt vir bonus „ prudensq;, qui Bellerophon nuncupatur, velut malorum occiſor: „ nam ex dialecto, bellera vocantur mala, id eſt τὰ βέλλερα. hactenus Cælius. Bellerophon itaque Latinæ ſapientiæ conſiliatorem interpretatur, teſte Fulgentio ex Homeri, & Menandri auctoritate. Antion vero contrarium, & prætos Pamphila lingua ſordidum dici, idem tradit, Heſiodo ſcribente, Cum ſimili fere ſigillo percuſſus & alter eſt nummus æreus, tam in anteriori parte, quam in auerſa, cum inſcriptione Græca, vt vides, ex qua vetuſtate conſumpta, vix illa elementa depromere potuimus.

C· IVLI CAESARIS
NVMISMATA.
QVAE EIVS POST MORTEM EDITA SVNT.
ANNO VRBIS DCCIX.

IN DIVI IVLI IMAGINIS
IN TABVLAE CAPITVM
NVMMO XIIII.
ET
VITVLI, NOTAS.
IN TABVLAE POSTER. PARTIVM
NVMMO XLV.

COMMENTARIVS.

OCciso Cęſare Idibus Martijs per ſexaginta coniuratores, qui in eum conſpirauerant, Senatu ſpectante, moxq; Antonij Conſulis hortatu, de more conſecrato, nummi ſignati ſunt cum Cæſaris imagine, & ab occipitio eius lituo, cum ſcripto: DIVI IVLI, à tergo vituli ſigillum, cum his litteris ſupra: Q. VOCONIVS: ſub

ſub pedibus, VITVLVS. Animal hoc analogice cognomen Voconij oſtendit. cuius exemplum ex nobiliſſimo honeſtiſſimi Torquati Bembi Muſæo accepi. Voconiorum enim familiam Romæ fuiſſe, tum ex Q. Voconio Saxa tribuno pl. intelligi poteſt, à quo lex nobilis de mulierum hæreditatibus lata eſt, tum etiam ex vetuſtis lapidibus, qui in Saguntio Hiſpaniæ oppido ſunt, compertum eſt.

VOCONIVS . ROMANVS.
PATRI . OPTIMO.

ex alio ibidem,

C. VOCONIO C. F. GAL.
PLACIDO. AED. II. VIRO II.
FLAMINI. II. QVAESTORI.
SALIORVM MAGISTRO.

item

POPILIAE L. F. RECTINAE
AN. XVIII. C. LIGINVS C. F.
GAL. MARITVS VOCONIVS
ROMANVS VXORI.

Voconiorum cognomento Vitulorum gentem fuiſſe; ex antiquo marmore in Germania, quod eſt in vico Frauenſte, intelligitur:

MARTI . LEVCETIO. PRO
SALVTE . IMP. DOMINI. N.
AVG. PII. Q. VOCONIVS.
VITVLVS LEG. XXII. PR. P. F.
PONENDVM. CVRAVIT.

Quinetiã Voconiorum gentem perilluſtrem Romæ temporibus Cæſaris fuiſſe, indicat Cicero Epiſtolarum ad Atticum libri VIII.
„ epiſtola XXIII. inquiens: Sed memento, præter Appium, nemi-
nem eſſe fere, qui ius non habeat tranſeundi: nam aut cum impe
„ rio ſunt, vt Pompeius, vt Scipio, Setenas, Fannius, Voconius,
„ Sextius. Quis igitur hic fuerit Voconius, non ex loco Cicero-
„ nis ſolum, ſed etiam ex demonſtratis monumentis iam planum fieri poteſt.

IN

IN DIVI IVLI IMAGINIS, IN TABVLAE CAPITVM NVMMO XV.

ET VITVLI A Q. VOCONIO VITVLO Q. NOTAS.

IN POSTERIORVM PARTIVM NVMMO XLVI.

COMMENTARIVS.

SED & Cæſaris imagine, alter nummus argenteus tantummodo aſper eſt, in auerſa parte Vituli ſigno ac litteris, ſupra: Q. VOCONIVS, infra S.C. ſub pedibus, VITVLVS Q. DESIGN. qui habetur apud Torquatũ Bembum, Petri Bembi Cardinalis hæredem, virum & ſuauitate morum, & benignitate præſtantiſſimum. Ex Quæſtoribus alij fuere ærarij, qui & vrbani appellabantur; alij prouinciales. Vrbanorum autem munus fuit, pecuniam publicam in ærarium delatam in tabulas publicas referre, vnde Varro Quæſtores ærarij dictos ſcribit, qui pecunias conquirerent publicas, teſte etiam Tacito libro XIII. Alexender ab Alex. Genial. Dierum libri II. cap. II. de Quæſtore Vrbano ita inquit: Nam & » ærarij, & vectigalium Populi Romani curam geſſere: tum ſi quid » pecuniarum

pecuniarum publice vel priuatim erogari, vel in ærarium condi deberet. Quæſtorum curæ demandabatur, cumq; exercitus ſcribi, & in campum legiones educi oporteret, ſigna militaria à Quæſtoribus ex ærario promebantur, eaq; ad Conſules in expeditionem ituros mittebantur. hæc ille ex Liuio, Cicerone Verrinarum prima, ex eodem in Prætura vrbana, ex Epiſtolarum ad Quinctum Fratrem libri primi epiſtola prima, & ex Aſconio in Diuinationem, didicit. Idem paulo poſt vrbanam Quæſturam primum magiſtratum fuiſſe, qui adoleſcẽtibus daretur, inquiens: Licet Quæſtura ex minoribus magiſtratibus in vrbe foret, eius tamen dignationis erat, vt optimus quiſque & bonæ indolis adoleſcens, ex illa gradum ad reliquos honores faceret. nanque hinc aditum reliquis ineundis magiſtratibus auſpicabatur: ſiquidem primis experimentis Quæſturę initiati, qui nullis ante honoribus vſi erant inculpatæ vitæ teſtimonio, ad ædilitatem, mox præturam, & demum Conſulatum euehebantur. ſic ille. Prouinciales porro ij erant Quæſtores, qui cum Imperatoribus Romanis, hoc eſt cum Conſulibus, & Prætoribus in prouincijs ad exigenda vectigalia, ac tributa, omnemq; pecuniam adminiſtrandam, prædam, ac manubias in rationes publicas ad ærarium referendas à Populo mittebantur, vt apud Liuium legere eſt. multas quoque pecuniarias cura fuit tam Romæ, quàm in prouincijs exigere, & in publicis tabulis notare; omniumq; rerum pecuniarumq; notas, & illuſtres rationes dare: illasq; confectas per ſuos ſcribas in ærarium deponere. hos Theſaurarios bellicos hodie appellant. quorum etiam ius quandoque fuiſſe extra vrbem faſcibus vti, interdum cum ſecuribus, eiuſdem libri primi capite XXVII. legere eſt. Imperatoris etiam, ſuoq; nomine argentum, aurumq; ſignare ius habuere, vt in nummis antiquis à me obſeruatum eſt. Quæſtores enim moris fuit tum ex plebe, tum patricijs promiſcue creari, quod Cicero oſtendit Epiſtolarum ad Atticum libri VI. epiſtola VI. ſcribitq; Feneſtella capite III. de Magiſtratibus. Auctorem præterea habemus Dionem libro XLIII. poſt Hiſpaniam à Cæſare ſubactam, ab eo Quæſtores

ſtores

ſtores vſque ad numerum XL. deſignatos fuiſſe: quorum fortaſſe ex numero hic fuerit Voconius: atque apud eundem Cæſarem Commentariorum de Bello Gallico libro primo, ſingulis legionibus, ſingulos legatos, & Quæſtorem præfeciſſe, vti eos teſtes ſuæ virtutis haberet, memoriæ proditum eſt.

AEGY-

AEGYPTO CAPTA

A CAESARE AVGVSTO

ANNO VRBIS DCCXXII.

IN DIVI IVLI IMAGINIS

IN TABVLAE CAPITVM

NVMMO XVI.

ET

CROCODILI SIGILLI, NOTAS,

IN TABVLAE POSTER. PARTIVM

NVMMO XLII.

COMMENTARIVS.

AEGYPTVS, felix, ac potens nauibus, frumento, atque pecunijs, Cn. Pompeio à Cæſare victo, & ab Achilla, exercitus regij præfecto, Photino eunucho, theſauri cuſtode, Theodoro Samio, regis præceptore, & à Septimio, Tribuno militum, interfecto, vt Cæſar ſcriptum reliquit libro Ciuilium bellorum III. Dio XLII. & Florus IIII. vel à Sempronio Romano, vt Appianus Ciuil. II. poſt diuturnam, admodumq; periculoſam cum Ale-

xandrinis dimicationem, in poteſtatem redacta eſt. quo autem pacto hoc acciderit, breuiter attingam. Audito Cæſar Pompeij ab eo victi in Aegyptum tranſitu, ſolita feſtinatione ſua, cum nemini patefeciſſet iter, Alexandriam clam peruenit: quo in loco à regijs miniſtris perbenigne receptus eſt. forte rex moram circa Caſſium montem adhuc agebat cum copijs, vt Cleopatræ, ſuæ ſororis, armis, quibus in ſe bellum parabat, obſiſteret, quæ Aegypto eiecta, exercitu regnum, ſibi æque ac fratri à patre relictũ, vendicare conabatur: ſiquidem Ptolemæus pater teſtamento reliquerat, vt Cleopatræ ſorori Ptolemæus filius, natu grandior, more Aegyptiorum regum, matrimonio coniungeretur, ſimulq; regnarent, ac tutorem Pop. Romanum haberent. ſed per regis propinquos atque amicos expulſa fuerat. Tunc Alexandrini, cũ Cæſarem Cos. Cleopatræ forma accenſum, Cleopatræ regnum daturum eſſe ſuſpicarentur, in eum concitati ſunt. quare ipſe tunc palam defuncti patris Ptolemæi teſtamentum protulit, dicens ad ſe Conſulem atque Dictatorem, potentiã Pop. Romani in manu habentem, controuerſias regum pertinere: atque ita ex duobus filijs maiorem natu Ptolemæum, & ex filiabus eam, quæ ætate antecedebat, Cleopatram, cum minor natu eſſet Arſinoe, regnũ adminiſtrare iuſſit, teſte ipſo Cæſare Ciuil. III. & Dione XLII. Mox Photino, & Achilla, in Pompeium commiſſi ſceleris præmio, morte multatis, Theodoroq; fugiente in Aſiam à Caſſio cruce ſuſpenſo, iterum tumultuatis, cum regium exercitum in eũ concitaſſent, prælio tandem, iuxta Nilum victi ſunt, quo flumine regis cadauer poſtea cum lorica aurea inuentum eſt anno vrb. DCCV. ipſo iterum Cos. & Dictatore. Cleopatram autem fratris loco, ob ſtupri gratiam, ſolam regnum Cæſar voluit obtinere. ſed veritus, ne Aegyptij, ob feminæ imperium, aliquid iterum nouarent, eam cum alio minori fratre in matrimonium coniungere ſtatuit, & verbis quidem vtrique regnum tradidit, re autem Cleopatram ſolam reginam conſtituit. Sic Aegyptus à Cæſare primum capta eſt, ſed Romano tunc haud ſubacta eſt imperio: Octauiani ſubinde Cæſaris temporibus, victa ab eo Cleo

patra

patra cum Antonio nauali certamine apud Actium promontorium anno vrbis DCCXXII, prouinciæ formam accepit: eamq́; primus apud Alexandrinos Cornelius Gallus adminiſtrauit. cuius ob rei memoriam, hic argenteus nummus cum alijs partim diuerſis, in Diuiq́; patris reuerentiam, ab Auguſto ſignatus eſt cum eiuſdem Diui Iuli effigie ab vno latere, & Cometæ, vt opinor, ſigillo; ab altero vero Crocodili imagine; cuius beluæ rationem, atque Cometis, oportuniori loco in numiſmatibus eiuſdem Auguſti explicabo. Hæc autem ex Cæſaris Commentariorum de Bello Ciuili libro III. & IIII. Liuij CXII. Appiani II. Dionis XLII. Flori IIII. Suetonio, Plutarcho in Pompeio, & in Cæſare, Sex. Ruffo, & Euſebij Chronicis, accepimus. Huius autem nummi copiam mihi fecit egregius vir, Ioannes Sambucus Tirnauienſis, Pannonius, antiquitatum amantiſſimus.

IN DIVI IVLI IMAGINIS, IN TABVLAE CAPITVM NVMMO ET CVRRVI ELEPHANTORVM, NOTAS, IN TABVLAE POSTER. PARTIVM NVMMO XLIII.

COMMENTARIVS.

NOVIMVS ex æreo vnciali fere numiſmate, impreſſo poſt Cæſaris mortem, quod ſane haud vetus comperi, ſed, vt mea tulit opinio, recenter flato, licet nonnulli, qui hoc ſtudium profitentur, ab exemplari perantiquo exceptum fuiſſe arbitrentur, de quo in præſenti meam non ſum laturus ſententiam, donec de meo iudicio teſtimonio veteris nummi certior factus fuero: quæ tamen ad notæ pertinent explicationem, minime prætereunda iudicaui. Fortuna igitur Cæſari breui tempore quinque nobiliſſimorum triumphorum materiam præbuit, Gallici, Alexandrini, Pontici, Africi, atque Hiſpanienſis, vt Liuius docet libro CXV. & CXVI. quattuor, poſt deuictum Scipionem, ac Iubam, eodem menſe, ſed interpoſitis diebus egit, vt Tranquillus refert cap. XXXVII. nouiſſimum autem poſt ſuperatos Pompeij liberos. Primus enim de Gallia fuit triumphus, in quo plurimas, & maximas duxiſſe nationes

nationes, Appianus inquit Ciuilium II. in hocq; Rheni, atque Rhodani fluuiorum, & ex auro captiui Oceani ſimulacra, inter pompæ fuere geſtamina. Sequenti vero triumpho, qui fuit Aegyptius, in ferculis Nilus, Arſinoe regina, & ad ſimulacrum ignium ardens Pharus, teſte Floro, de quo & Dio libro XLIII. Deinde Ponticum de Pharnace: inter cuius pompę fercula trium verborum prælatus eſt titulus, Veni, vidi, vici. quæ verba à Thuſco Romano prius dicta fuiſſe, ſupra memorauimus. Huic proximus fuit Libycus, non de Scipione, ſed de Iuba, & Mauris, in quo captiuus filius Iuba quoque nomine, qui poſtea inter doctiſſimos ſcriptores rei ruſticæ numeratus eſt, tunc infans admodum ducitur, Plutarcho tradēte, atq; Appiano. ex his ſubactas prouincias, Hiſpaniam, Pharſaliam, & Thapſum, Appianus memoriæ prodidit, triumphis per ſimulacra, & imagines inſcriptas, hominumq; clades pariter expreſſas fuiſſe, viros quoque ſimilitudinibus varijs ſcriptisq; repræſentatos, Pompeij imagine excepta. Hos quidem triumphos duxit tertium ipſe Conſul, ſimulq; tertium Dictator anno vrbis DCCVII. Deinde quartum Dictator, atque totidem Conſul ſequenti anno, profligatis iunioribus Pompeijs, de Hiſpania egit triumphum, & Munda oppidum præferebatur. Inde Velleius, Quinque egit triumphos, inquit, Gallici apparatus ex citro, Pontici ex acantho, Alexandrini teſtudine, Africi ebore, Hiſpanienſis argento raſili conſtitit. Hic Velleij locus poſtulare videtur, vt meā de hoc ſententiā proferā, quis fuerit ex citro Gallici triumphi apparatus; Alexandrini ex teſtudine, Pontici ex Acantho, Africi ex ebore, & qui Hiſpanienſis ex argento raſili; quod à pleriſque viris doctis ignoratum audio. Hunc igitur in primis Gallici triumphi apparatum, intelligo currum, in quo Cæſar triumphauerat, atque oppida, vel ſimulacra, in triumpho prælata, ex citri ligno fuiſſe confecta: Siquidem hoc ad luxuriam veterum lectulorum, & menſarum in ornamentis attuliſſe, Plinius indicat libri XVI. cap. XLIII. Quod Cicero Verr. VI. hiſce verbis etiam declarauit: Tu maximam, & pulcherrimā menſam citream à Q. Lutatio Diodoro, qui, Q. Catuli beneficio,

cio, à L.Sylla ciuis Rom. factus, omnibus ſcientibus Lilybæi abſtuliſti. & Martial. lib. ix. ita oſtendit:

Et teſtudineum menſus quater hexaclinon,
Ingemuit citro non ſatis eſſe ſuo.

An intelligendum eſt, militum triumphum comitantium veſtes citrino fuiſſe colore, inſuper ianuam palatij, ac Iouis optimi max. templi poſtes, totumq; Capitolium ornatum fuiſſe? Citrus enim arbor priſcis Romanis Imperatoribus fuit rariſſima, nobis notiſſima vulgatiſſimaq; eſt, à Plinio libri xii. capite iii. Aſſyria dicta; & à Dioſcoride, Medica: nam è Medorum prouincia alias in regiones tranſlata eſſe dicitur. Arbor quidem nobiliſſima eſt, quæ ſola apud Atlantem montem in Mauritania naſci dicitur, quondam ob raritatem ſuam gratiſſima, teſte Theophraſto libri iiii. cap. iiii. cuius etiam fruticum fumo, ijs ſuper ardentibus aris impoſitis, rem ſacrã facere moris fuiſſe, docet Plin. lib. xiii. cap. i. quod etiã Romæ in coloſſeæ Traiani elegãtiſſimis columnæ ſcalpturis comperimus. Cæterũ de hac arbore ſcitu digniſſima legere eſt apud Theopraſtũ loco ſuperius citato, apud Dioſcoridem lib. i. cap. cxxxii. apud Plinium libri xii. cap. iii. libri xiii. cap. i. libri xv. cap. vii. xiiii. xiix. libri xvi. cap. xliii libri xvii. cap. x. & libri xxiii. cap. iiii. & cap. vi. ſed planius apud doctiſſimum, totoq; de genere humano benemeritum Andream Mathiolum Senenſem, medicum, philoſophum, in Dioſcoridis libros; & apud eos, qui ab ipſo Mathiolo citantur.

Ex Acantho Ponticum triumphum Cæſar egit. Acanthus enim arbor eſt in Aegypto, ſemper frondens, vt oliua, & laurus: acanthos dicta, quia ſpinis eſt plena, qua abundat etiam Circina inſula, Seruio teſte in illis Maronianis Georgicorum ſecundo.

Aſpice & extremis domitum cultoribus orbem,
Eoaſq; domos Arabum, pictoſq; Gelonos.
Diuiſæ arboribus patriæ. ſola India nigrum
Fert hebenum: ſolis eſt thurea virga Sabæis.
Quid tibi odorato referam ſudantia ligno
Balſamaq;, & baccas ſemper frondentis acanthi?

Ex

Ex quo ligno, veluti de citro dixi, poſſumus interpretari currum triumphi in Pontici fabricatum fuiſſe, hoſtium poſtes, & reliqua exornata, vel militum clamydes ex acantho herba contextas fuiſſe: ſiquidem herba quædam acanthus quoq; dicta eſt, cuius lanugine veſtimenta texebantur, ſericarum veſtium inſtar, teſte Dioſcoride libri III. capite XVI. vnde & illud eſt Virgilij Aeneidos primo:

. . . . . . pallam ſignis, auroq; rigentem,
Et circumtextum croceo velamen acantho.

Et Statij Siluarum libro III.

Hic tibi Sidonio celſum puluinar acantho
Texitur, & ſignis creſcit torus aſper eburnis.

Inde & Plinius libri XXII. cap. XXII. inquit, Acanthus eſt topiaria & vrbana herba, elato longoq; folio, crepidines marginum, aſſurgentiumq; puluinorum toros veſtiens. Ex quo conijcitur nobiliſſimam herbam fuiſſe, cum hac puluinaria deorũ inducerentur, vt ex Statio, & Plinio, qui & libri XXIIII. cap. XII. ita ſcriptum reliquit: Huic ſimilis eſt ſpina illa, quam Græci acanthion vocãt, minoribus multo folijs, aculeatis per extremitates, & araneoſa lanugine obductis: qua collecta etiam veſtes quædam bombicinis ſimiles fiunt in Oriente. Ex acantho igitur, vt dictum eſt, arbore currus triumphales, oppida, & reliqua facta fuiſſe, aut ex herba eodem nomine appellata, palatium, & templa exornata, vias, quibus triumphus ducebatur, ſtratas, atque opertas fuiſſe, exiſtimari poteſt. In Alexandrino triumpho item apparatum è teſtudine fuiſſe intelligendum, hoc eſt, currum triumphalem, & quæ in triumpho res præferebantur, teſtudinibus in laminas ſectis exornatas: nam teſtudinum putamina ſecare in laminas apud Romanos in vſu fuiſſe ad lectos, & repoſitoria veſtienda, pro ornatu, Plinius ſcribit libri IX. cap. XI. qui & auctor eſt, teſtudines ad hoc officium idoneas fuiſſe, ob earum magnitudinem, quam tantam fuiſſe ait, vt earum teguminibus, vice nauigiorum, Indico in mari vterentur; vel inter inſulas rubri præcipue maris his nauigare cymbis, atque ſingulorum ſuperficie in Carmaniæ

angulo

angulo apud Chelonophagos caſas tegere, ibidem tradit, atque libri VI. capite XXIV. qua quidem magnitudine & in Taprobana inſula teſtudines reperiri, idem ſcripſit libri VI. cap. XXII. vnde illud eſt ſupra recitatum Martialis libri IX. carmen:

Et teſtudineum menſus quater hexaclinon.

nam antiquis ſummo in pretio fuit teſtudineum hexaclinon, hoc eſt ſtibadium, quo fulti diſcumbebant conuiuæ, ſex lectos cœnatorios capiens, quos ex operæ teſtudineato facere Carbilium Pollionem primum inſtituiſſe, apud eundem Plinium legere eſt libri IX. capite XI. De cuius operis genere meminit idem etiã libri XVI. capite XLIII. De Africo porro triumpho ex ebore, illud ſane intelligendum eſt, quod de præcedentium triumphorum ornamentis. ex ebore enim non modo deorum ſimulacra, menſarum pedes, ac ipſas menſas, lectulos, vehicula, ſellas, enſium etiam vaginas, ſceptra, aliaq; complurima opera cõficere, vel adornare, vti nunc etiam in complurimis operibus moris eſt, verum etiam currus exornare, ac imagines, quæ in triumphis præferebantur, vel oppidorum ſigna ex ebore facta geſtare, ſcriptorum monumenta plane declarant, præſertim Dionis libro XLIII. qui de Hiſpanienſi Cæſaris triumpho ſcribens ita inquit: Proinde triumphum (cum non modo de extraneo hoſte nullo victoriam reportaſſet, ſed tantum etiam ciuium numerum perdidiſſet) non ipſe tantum duxit, exhibito iterum populo prandio tanquam in communi quadam felicitate, ſed Fabio etiam, Pedioq;, legatis ſuis, quiq; nihil proprijs auſpicijs geſſerant, triumphandi poteſtatem fecit. qua in re id riſum multum excitauit, quòd ij imaginibus, ferculisq; non nullis non eburneis, ſed ligneis vtebãtur. Quibus quidem verbis manifeſtiſſime apparet moris fuiſſe inter pompæ triumphorũ geſtamina ex ebore ſigna præferre, quod vel Quinctiliani teſtimonio inferius declaratur. Sed & de hoc genere, vt etiã de citro, ac teſtudine, his verbis Plinius mentionem fecit lib. XVI. cap. XLIII. Hæc, inquit, prima origo luxuriæ, arborem alia integi, & viliores ligno pretioſiores cortice fieri, vt vna arbor ſæpius veniret. Excogitatæ ſunt & ligni bracteæ. nec ſatis. cœpere

pere

» pere tingi animalium cornua, dētes ſecari, lignumq; ebore diſtin » gui, mox operiri. Placuit deinde materiem & in mari quæri. Teſtu » do in hoc ſecta. Nuperq; portentoſis ingenijs principatu Nero- » nis inuentū, vt pigmentis perderet ſe, plurisq; veniret imitata li- » gnum. Sic lectis pretia quæruntur, ſic terebinthum vinci iubent » ſic citrum pretioſius fieri, ſic acer decipi. Modo luxuria nō fuerat » contenta ligno, iam lignum emi teſtudinem facit. Hinc Quincti-lianus eburnea oppida Cæſaris in triumpho prælata eſſe teſtatur lib. VI. cap. IV. vbi dicit: Ea dicatur ſane fictio: vt Chryſippus, cū in triumpho Cæſaris eborea oppida eſſent tranſlata, & poſt dies » paucos Fabij Maximi lignea, thecas eſſe oppidorū Cæſaris dixit. Argēto preterea raſili Cæſarem quinctū egiſſe triumphum, Velleius cum dixerit, nil aliud intelligi voluiſſe, mea eſt opinio, quàm imagines hominū deuictorum, ſimulacra vrbium, fluminum, prouinciarū, atque ipſum fortaſſe currum ex raſili argēto fuiſſe, hoc eſt quaſi raſo, & nihil extantis aut redundantis plenitudinis, vt interpretatus eſt Valla lib. I. cap. VIII. vel, vt ego arbitror, raſili, ideſt non cælato, quod eſt contrariū argento aſpero, ideſt cælato: quòd ſcilicet ſimulacra' illa confecta fuiſſe ex argenteis laminis planis, raſisq;, & politis, quæ intus vacua forent. qua cum de re diſſererem cum Tiberio Deciano, & cum Carolo Sigonio, uiris ſane veterum rerum peritiſſimis, probare meam opinionem viſi ſunt. Suetonius ſcriptum reliquit, Cæſarem Capitolium aſcendiſſe ad lumina, quadraginta elephantis dextra atque ſiniſtra lychnuchos geſtantibus: ex quibus quatuor atque ſexaginta in victoria Libyca captos fuiſſe, teſtem habemus A. Hirtium de Bello Africo libro V. Hac enim in occaſione videtur nummus æreus percuſſus, (ſi quidem perantiqui hoc ſigillo inueniuntur nummi) cum imagine Cæſaris ab vno latere, & ſcripto: DIVI IVLI. ab altero autem cum curru triumphali ab Elephantibus quatuor ducto, ſuperq; currum ipſo Cæſare triumphante ſiniſtra manu laurum geſtante; fortaſſe currui ex ære Cyprio exemplo alicuius in ſublimi loco poſiti. Verum nummum ex notis infra impreſſis Aegyptium eſſe opus comperi: nanque

hoc ex alijs Canopicis, Alexandrinis, Heliopolitanis, aliarumq; præfecturarum nummis, obſeruatum eſt. in quibus explicandis non paruo mihi adiumento fuere ſacrę Aegyptiorum litteræ, ex vetuſtiſſima atque admirabili tabula Bembea à me nuper edita, & Imperatori Ferdinando miſſa. Cæſarem porro elephantibus curru iunctis triumphaſſe, ex huius nummi teſtimonio patet, quem tamen poſt Cæſaris mortem ſignatum eſſe, ipſa inſcriptio, DIVI IVLI, quæ eſt in anteriori facie, oſtendit.

FINIS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ERRATA SIC CORRIGE ET
OMISSA ADDE.

Pag. 26. verſu 33. partioue; lege, partitione.

Pag. 35. verſu 15. interpretatur; adde, aſcribitur, hacq́; de cauſſa circa Apollinis ſimulacrum etiam addita cernitur.

Pag. 69. verſu 15. Plinium; adde, & Solinum. ibid. uerſu 29. ſoli; lege, Solinus.

Pag. 70. verſu 15. prænomen; adde, eſſe. ibid. uerſu 22. antiquas male legiſſe; lege ita: antiquas aut non uidiſſe, aut male legiſſe.

Pag. 73. verſu 31. & 32. potuit; adde, miles.

Pag. 76. verſu 2. Seruius in illa libri VI. lege, Seruius de Miſeni funere loquens in illa libri VI.

Pag. 91. verſu 26. muniò; lege, municipio.

Pag. 96. in fine; adde, De magiſtratu autem pecuniæ feriendæ latè in ſequenti libro, in Auguſti Commentarijs, uerba fecimus.

Pag. 109. verſu 5. trugillo; lege Trugillo. ibid. uerſu 11. & 12. dele. ( )

Pag. 114. verſu, 31. & 32. ſymbulenticum; lege ſymbuleuticum.

ibid. uerſu 34. perſuadendumorationis; lege perſuadendum orationis.

pag. 119. uerſu 9. fuiſſe; adde, ait. ibid. uerſu 15. uſierant, lege, uſi erant.

AL DVS

RERVM OMNIVM MEMORABILIVM QVAE IN PRIMO COMMENTARIORVM IN CAESARVM NVMISMATA LIBRO CONTINENTVR INDEX.

EX ACHANTO arbore in Pharnacem triumphi apparatus 57
Acanthi arboris corona capitis inſigne 57
ex Acantho, apparatus Cæſaris in [illegible] Ponti [illegible]
Acanthus arbor in Aegypto ſemper frondens 116
Acanthion quid 127
Acanthus herba 127
Acerra in ſacris 76
Achilla, 111
Achilla morte multatur 112
in Actis Apoſt. de faſcibus quid 88
Actium promontorium 129
Adrumetum Africæ oppidum 67
Aedilitas, ſecundus magiſtratus 119
Aegyptiorum ſacre littere adiumento auctori fuere i explicãdos nũmos 130
Aegyptus felix uariis de cauſis 121
Aegyptius nummus 129
Aegyptus à Cęſare capta 122
de Aegyptiis rebus qui ſcripſere 123
Aegyptus ab Octauiano prouinciæ formam accepit 123
Aemilius Macer poeta veronenſis 104
M. Aemilius Lepidus cũ Cæſa. cos. 63|80
Aeneæ mater Venus 29
Aeneæ pater Anchiſes 38
Aeneas Anchiſem patrem humeris geſſit 39
Aeneæ ſtatua in Martis Vltoris tẽplo 39
Aequitas Cæſaris 85
Aequitatem inter ſubditos ſeruare 85
Aequitas gratia ſuperatur 86
Aequitatis templum 85
Aes Corinthium 111
Aetna mons Sicilie 42
Aetnæ crateris ambitus 45
L. Afranius Pompeii legat. 11
L. Afranius Pompeii legatus à Cæſa. deuictus 45
Africa ſerpentibus fecundiſsima 64
Africæ ſubiugationis typus 72
Africa à Cæſ. ſubacta ſub tributo pop. Romano collata 73
in Africam Cæſ. profectio 80
in Africa Cæſar felicitatis auctor 85
Africus Cæſ. triumphus 124
A. Albinus à Cæſare in Ciciliam miſſus 48
Albogalerus in ſacris 74
Albus equus cur in Solis quadrigis 93
Albus equus zephiro ſacer. 94
Alexandri amantiſsimus Cæſar 35
in Alexandrinos bellũ geſsit Cæſar 36
Alexandrinus tumultus ſedatus 51
Alexandri magni imago a Cæſ. uiſa 72
Alexander ab Alexãdro de galero pontificis quid. 75
Alexander ab Alexãdro de pont. officio quid 82
Alexandrini nummi 129
Alexandrinus Cæſ. triumphus 124
Allegorica Chimæræ interpretatio 114
A. Alienus ab exercitu quare dimiſſus 41
A. Allienus Cæſaris pretor ac Sicilie pro Conſulè 41
Alphonſus. II. Dux Ferrariæ. 28
Ambitio uirtute ſuperatur 86
Amores duo ex Venere nati 31
Amorum nutrices 32
Amoris reciproci uis 32
Amoris obliuionem Cupido Lethæus inducit 34
Amores quatuor apud Philoſtratum 34
Amor mutuus Augg. 88
Amoris tres eſſe modos 114

a Amphiſ-

Amphisbæna ſerpens 65
Analogica relatio elephantis ad Cæſ. 71
ab Anchiſe & uenere Iuliorũ familia 35
Anchiſes Aeneæ pater 38
Anchiſes ab Aenea filio geritur 38
ab Anco Marcio ſunt Marcii Reges 30
And. Lauredanus patricius Venetus 73
Andreas Mathiolus ſenenſis 126
Annui fuerunt ludi Cereris, & quare 78
Annuam habitationem Cæſ. remiſit 89
Anterotis natiuitas 31
Anteros ex Venere natus 31
Anteros cur & quando natus 32
Anterotis parentes 32
Anterota & Lethæus ſimul colendi 34
Anteros apud Athenienſes colebatur 34
Anterotis explicatio 34 35
Antia Præti uxor ſumma laſciua 112
Antipathia 55
M. Antonii aſtutum conſilium 15
M. Antonius, Magiſter equitum Cæſaris 36
Antonii in nummo imago 50
M. Antonius Augur. 50
Antonius tribus pl. & Augur. a Cæſ. factus 52
M. Antonius Quæſtor. 52
Antonius Caluus 57. 86. 88
Antoninii Pii nummi cum elephante 71
Antonini pii Imp. dictum 88
M. Antonius Maximus Patauinus 90
Apollonius Molonius magiſter dicendi 14
Apologus Porphyrii Platonici 31
Apollo Delphis 32
Apoſtrophiæ Veneris ſimulachrum 30
cur Apoſtrophia appellata 30
Apotheoſis diui Iuli, elephantis ſcalprura 68
Apotheoſim quid indicat 103
Appianus de Cæſ. munificentia quid 71
Appianus de elephante & Cæs. quid 73
Appianus de Imp. nomine quid 104
Apulum, ſiue Alba Iulia, in Dacia 109
Aquila militare ſignum 107. 108
Aratrum ſymbolum Coloniarum 108
Arceſilai opus iſigne, imago Veneris 99
Argentũ raſile in triumpho Cæſ. Hiſpanienſi. 125. 129
Arſinoe Cleopatre ſoror 112
Arſinoe Reginæ effigies in triumpho Cæſar. 125
Ariſtæ in nummo Cæſ. ad Cereris caput 78
Aſcanius cognomento Iulus 29
Aſcanius Iulus Mezentium ſuperauit 19
in Aſia Cæſar felicitatis auctor 85
Aſiæ infelicitas, ob ſerpentum copiã 64
Aſinius Pollio 59
Aſpergillum in ſacris 74
Aſperſoriũ, ſiue aſpergillum quid 81. 75
& ex quo fieri ſolebat 76
Atia familia unde manauit 28
Atia gens unde orta 28
Atlas mons in Mauritania 126
Attubi, ſiue Claritas Iulia 109
Authoris in nummis colligendis diligentia 27
Auctor felicitatis Cæſ. fuit 85
Augur. Cæſ. 10
Auguſtus diuerſas ſtatuas in templo Martis Vltoris poni curauit 39
Auguſti nomen Octauio impoſitum ex L. Planci ſententia 61
de Augure Ceſ. Cicero quid 80
Auguratus inſigne 81
de Auguratu Liuius Feneſtella quid 82
d. Auguſtinus de beata uita quid 84. 85
Aurelia, Cæſaris mater 9
Aureliæ mors 10. 63

B

Baidoiz, ſiue pax Iulia, in Luſitania 109
Baifius de uaſculis 77. 81
Bariſhoton ... Iõtius, Pc...i iterpres 69
& eius error 70
Baſilæa Colonia al. planco deducta 60
Baſilæa Rauricorum urbs Colonia facta 59
Beatæ uitæ notæ 87
Bellerophontis Chimeram in nummis, occidentis nota 111. 112
Bellerophon ſapiẽtie conſiliator 115
Belli ci... quando 29
Belli ... Venus 99
Belli Parthici cauſa 72
Bellum Mutinenſe 49
Bellum contra Iul... & Scipionem 41
Bellum ciuile inter Cæſ. & Pompeiũ 49
Bellum Gallicum 59
Bellum cõtra Titanos à Ioue geſtũ 107
Bembi tabula Aegyptia 130

Berytus

Berytus felix Iulia, & Auguſta in Syria 109
ex Betula Gallica, arbore fiebãt faſces 88
Bigæ, quadrigæ certauerunt 93
Bigæ erant Lunæ ſacræ 93
Biiugorum cur alter candidus, alter niger 93
Boetius de beata uita quid 84. 85
Bononia Colonia Latina, & cur 111
Bracteæ ex ligno 128
Breuium deorum titulus 96
Brittania à Cæſare tributaria facta 11
D. Brutus iuſſu Cæſ. Galliæ pſide 148
L. Buca, a nummis cudendis 87
L. Buca tres nummos in honorem Cæſ. ſignauit 98
Buca oppidum Ferentanorum 100
Buccones a bucca dici 100

C

Cadaver Ptholemei Regis iuxta Nilum cum lorica aurea inuentum 122
Caduceus in nummo Cæſ. quid 84. 85
Caduceus & Cornucopie quid 85
Caducei hiſtoria 88
Cæditius prætor 48
D. Cælius Balbinus Imp. 88
Cæleſiria in Syria Colonia Roma 109
Q. Cæcil. Metellus Pius pontifi. max. 10
Cælius Calcagninus 31
Cælii pulchra de Chimæra explicatio 114
Cæſar Alexãdri magni glorię emulus 10
Cæſar ad lumina cum elephantis octuaginta Capitolium aſcendit 129
Cæſar Pópeii gloriæ obtrectatus eſt 21
Cæſar. Coſ. II. Dict. II. iterũ .50. 54. 55
Cæſar Coſ. III. dict. III. 11. 58. 59
Cæſarem curru elephantorũ triumphaſſe, inditium 130
Cæſaris triumphi quinque 11. 12
Cæſar uirtuti magis, quàm fortunæ debuit 11
Cæſaris munificentia 12
Cæſar Coſ. IIII. Dict. IIII. 12
Cæſar. Dict. v. 80
Cæſar pictorum, ſculptorum, cælatorũq; opera magnis prætiis comparabat 12
Cæſaris congiaria 12
Cæſaris liberalitas erga Seruiliam Bruti matrem 12
Cæſaris uictoria contra Pompeii liberos 12
Cæſarion Cęſaris ex Cleopatra filius 13
Cæſarionis mors 13
Cæſar ad libidinem pronus 13
Cæſaris ſtatura 14
Cæſaris Genius 15
Cæſaris Coſ. v. Dict. v. 15
Cæſaris honores diuini 15
Cæſaris mors bella peperit maxima 16
inter Ceſares ſunt. 40. Auguſti appellati 26
in Cæſaris nummis uidetur Venus 28
Cæſaris origo ab Ilio Aſie oppido fluxit 28
Cæſar Auguſtus ex Atia familia 28
Cæſar amantiſsimus Alexandri 35
Cæſar Troianus 35
Cæſaris cum Ilienſibus cognationis ſigna 35
Cæſar in Alexãdrinos bellum geſsit 36
L. Cæſar quis fuerit 36
Cæſar Dictator quis 36
L. Cæſar. C. Cæſaris legatus 37
Cæſar Cos. II. & Dict. II. 40. 45
de Cæſ. Dictatura qui ſcripſere 98
Cæſar. & P. Iſauricus Coſ. 45
Cæſar in amicos, & inimicos pius 46
Cæſaris in hoſtes proſtratos dictum 46
Cæſar liberator patriæ dictus 46
Cæſar Imperator dictus 46
Cæſaris pietas in Pompeium 46
Cæſ. in ciues pietas 46
Cæſaris in hoſtes beneficentia, ac liberalitas 46
Cæſar uiſo Pompeii capite & annulo multas effudit lacrimas 46
Cæſar patriæ libertatis uindex 46
Cæſar pro patriæ libertate pugnauit 46
Cæſ. cum Seruilio Conſul. 46. 80
Cæſar fuit Dictator. II. per. XI. tantũ 47
Cæſar ſe ipſe Conſulem facit 47
Cęſar ſe ipſum Dictatoré nominauit 47
C. Cæſ. Dict. effigies 50
Cæſar euertit Rempub. & leges 51
Cæſ. in uictoriis celeritas 54
Cæſ. trium uerborum titulus 55
Cæſ. Conſul deſignatus cũ. D. Bruto 60
Cæſ. in tropheo erigédo modeſtia 56. 64
Cæſ. quo tempore in Hiſpanias bellum duxit 59
Cæſ. quo tempore contra Iubam in Afri-

 cam

eam eſt profectus 59
C.Cæſ.Dictator ad decennium 59
C.Cæſ.& M.Lepidus coss. 59
Cæſar a coniuratis occiſus 60
C.Cæſ.M.Aemilius Lepidus coss. 63
Cæſ.ſpolia de Pharnace 63
Cæſ.de Ponto uictoria 63
Cæſ. imago in Tabulæ capitum nummo 67
Cæſaris nomen, Elephãtẽ ſignificare 68
Cæſarem, Maurorum lingua Elephantẽ dici 69
Cæſarem, non à cæſo matris uentre ſic appellatum 69
Cæſ.cum Gallis bellum geſsit 69
Cæſar prænomen fuiſſe quibuſdam, non cognomen 70
C.Cæſ.clementia à quibus celebrata
Munificentia, 74
Religio,
Gloriæ ſtudium,
Iuſtum ac moderatum Imperium 71
Cęſ.Clemẽtis appellatione gloriatus 71
Cæſ.quando pro uita decertauit 72
Cæſ.ad Alexandri imaginẽ lachrymę 72
C.Cæſ. Iouis ſacerdos
Item pont.Max.item Augur 72.78
Cæſ.cum pompeii filiis prælium 72
Cęſ.de Iuba Numidię Rege triũphus 72
Cæſ.Flamen Dialis 72
Cæſ.cur elephantis imaginem geſsit 73
Cæſar ſummus orator habitus fuit 73
Cæſ.quatuor triumphi 74
Cæſ Conſul & Dict. iti.Augur & Pont. Max. 78
Cæſ.populo epulum dedit peracto triũpho 79
Cæſ.frumentum populo diſtribuit 79
Cæſ.oleum populo diſtribuit 79
de Cæſ.tertio Conſulatu,& Dict. 80
Cæſ.in Africam profectio 80
de Cæſ. munificentia Suetonius quid
Cæſ.in Hiſpanias profectio 80
Cæſ.populo Roma.pacẽ comparauit 83
Cæſ.imago in nummo 84
Cæſ genibus ingreſſus Cconſcendit apitolium 86
Cæſ.pacis belliq; arbiter 90
Cæſ.imago tutulata,& laureata 95
Cæſar pater patriæ in nummo 95.96
Cæſ.Imp. Pont. Max. 98
Cæſ.ſacroſanctus dictus 98
Cæſar Venerem inuocauit in pugna 99
Cæſare occiſo ludi inſtituti annui 99
Cæſ.imaginẽ Veneris in armis habuit 99
Cæſar. C. Iul. Cæſ. filius mortuo patre quid inſtitui curauit 99
Cæſ.qua fuerit ſtatura 103
Cæſaris ſomnium 110
Cæſar.quo tempore occiſus 116
Cæſ.dubioſa cum Alexandrinis dimicatio 122
Caieta Latii oppidum 60
M.Calpurnius Bibulus Coſ. 10
L.Calpurnius Piſo Cæſaris ſocer 10
Calpurnia Cæſaris uxor 13
Caluities in Cæſare 106
Candei Populi, ophiophagi in ſinu Arabico 64
L.Caninius Regulus Cæſ.in Gallia legatus 67
Canopici nummi 130
Capedo in ſacris 77.81.74.76
Capedinis & ſympulli differentia 77
Capedunculas Numa reliquit 77
Capra demõſtratiuum genus præfert 73
Capua Roma.Colonia 109
Capra pro laſciuia ponitur 113.114
Captiui duo in Cæſ.trophæo 55
Caput Cæſ.lauro redimitum 102.105
Carbilius Pollio 128
Carolus Sigonius rerum antiquarum illuſtrator ſummus 37.49.58.77.129
Carthaginis urbis fundamenta lupi euerterunt 109.110
Carthaginem erutã Cæſar erexit 109
Carthaginem cur denuo reficiendã Cæſar duxit 110
Carthago.200.annis poſt euerſionem a Romanis reſtituta 110
ad Caſpias portas magna uis ueneni 64
Caſsilinum Rom.Colonia 109
C.Caſsius prætor 15
Caſsius mons in Aegypto 122
M.Cato Siciliæ præfectus 40
Cauſæ per ſortem ordinatę 62
Cenchris ſerpens maculis plæna 65
Cenſorinus de Cæſ.quid 80
Ceraſtes ſerpens cornutus 64
Cæſ.Cleopatræ forma accenſus 122
Cercina inſula,Gerbe iã uulgo dicta 126
Cereris nuptiæ, Orci nuptiæ 79

Cereale

Cereales prętores duo à Cæſ.creati 48
Cereris imago in nummo Ceſ. 78
Cereris ludi quando edebantur & quare 78
Cereris imago quare in nũmo poſita 78
Cereris imago cur tritico coronata 79
Cereris myſtica hiſtoria 80
Certamen quinquennale quando inſtitutum 90
Cæſones quare ſic appellati 69
Chamæ, ſerpentes 65
Chelonophagi populi 128
Cherſydros, ſerpens eſt amphibion 65
Chimęra triformis in nummo Cæſ. & ad quid ſpectet 73
Chimęra mons Lycie 112
Chimęra monſtrum triceps fabuloſe dicitur 112
Chimęra à Bellerophonte occiſa 113
Chimæra triformis dicta & quare 113
de Chimæra qui ſcripſere 112.113
per Chymeram tres rhetoricæ partes intelligi poſſe 114
Chimæra allegorice interpretata 114
Chimæræ, & Amoris interpretatio 114
Cicero de Cæſ. Augure quid 80
Cicero Conſul patris patriæ cognomẽ primus habuit, & quare 96
Cicero de libertate & pace quid 85
in Circo maximo ſpectacula a Cæſ. celebrata 28
Cithara cur in nũmo Cæſaris 35
Citharæ ſignificatio 35
ex Citro apparatus Cæſ. in triumpho Gallico 125
Citr⁹ arbor priſcis Rome rariſsima 126
Citrus cur Medica dicatur 126
Ciuica corona Cæſari data 9
Ciuilis belli initium quando 29
Ciuium Rom. in bello ciuili cæſorum numerus 65
Cyziceni populi inſulani in Propontide 99
Clementia Cæſaris 54.55.84
Clementia Cæſ a quibus celebrata 71
Clementis nomine Cęſ. gloriatus eſt 75
Clementia erga humiles uti 85
Clementiæ templum 85
Cleopatra Aegypti regina a Cæſare cõſtituta 11.39.60.122
Cleopatre aduentus in urbem 11
Cleopatra regina, Cæſaris amica 13
Cleopatra in Veneris Genetricis tẽplũ Deæ imaginem contulit 39
Cleopatræ cæna ſumptuoſiſsima 60
Cleopatra quo ſerpentum genere interiit 64
Cleopatre imago in templo ueneris in Pharſalia poſita a Cæſ. 99
Cleopatra Ptolemæi regis ſoror Aegypto eiecta 122
Cleopatra nubit fratri 122
Cleopatra cum Antonio nauali certamine ſuperata 123
P. Clodius adulter in Cæſaris uxorẽ 13
C. Clouius præfectus urbis 63.65
in C. Clouii numiſmatis explicatione error 66
Clouiorum familia 65
C. Cluſian⁹ ex Cæſ. exercitu dimiſſus 41
Cluuii nominis error in Cic. epiſtolis corrigendus 65
de C. Cluuio, inſcriptio uetus 66
Clypei in Cæſ. tropheo 55
de Coloniis Ro. qui ſcripſere 109.111
Colonias mittendi quibus erat poteſtas 110
Coloniarum duo genera 111
Coloniæ Romanæ quare ſit dictæ 111
Coloniæ Latinæ quare ſit dictæ 111.112
Coloniæ diuerſæ a Cæſ. ductæ 109
Columna lapidis Numidici Cæſari erecta. 15 eadem a Dolobella euerſa ibi.
Columne mortuis nobilibus ſuperponi ſolebant & cur. 75
Columna Traiani 126
non Cometis ſed Veneris ſidus, in nummis ante Cæſ. mortem 103
Cometis typus in nummis Cęſ. poſt eius mortem poſitus 103
Commentariorũ. 13. librorũ ordo 26.27
Comites Siciliæ 43
Comum, cur poſtea Nouocomum dictũ 109
Concordiæ templum, in laudem Cæſ. 85
Concordiæ typus 88
Congiaria Cæſaris 12
Congiaria militibus dedit Cæſar. 79
Coniuratorum in Cæſarẽ numerus 56
Conſidius Longus Pomp. Legatus 85
Conſulatus Cæſaris 11.12
Conſulatus. IIII. Cæſaris 80

Conſu

Conſulatus.v.Cæſaris 15
Conſulatum per decennium Cæſar accepit 12
Conſul nemo fuit niſi Dic prætor 49
Conſulatus & Dictaturæ tempus 51
Conſul in quinquennium fuit Cæſar ac dict.perpetuus 51
de Conſulatu Cæſ.tertio,& dict. 80
Conſulatus Cæſare per decennium decretus 92.97
Conſules in expeditionem ibant 119
Conſulatus quartus magiſtratus 119
Corduba Hyſpaniæ ciuitas 72
Corinthum erutam Cæſar erexit 109
Corinthus Colonia latina a Cæſ. ducta 111.112
Corinthi urbis imago in nummo 111
Corinthium æs 111
Cornelius Cæſarem deprehendit 9
Corneliæ Cæſaris uxoris mors 10
Corneliæ, Cæſaris uxor. 13
Cor.nepos de Cæſ.quid 73
Cornelius Gallus Aegyptum primus administrauit 123
Corona ciuica Cæſari data 9
Corona ex acantho 57
Cornucopiæ in nummo Cæſ.quid 84.85
Cornua animalium tingi ſolita 129
Cornucopiæ & caduceus quid 85
Coſſutia Cæſ.uxor 13
C. Coſſutius Maridianus cum notis A.A.A.F.F. 95
Crocodilus in nummo Cæſ. 121
Cupidines duo Veneris currum trahunt 30.31.
Cupido Lethæus amoris obliuionem inducit 34
Cupidines tres fuiſſe apud ueteres 34
Curia Saliorum deflagrata 82
C.Curio Cæſaris legatus 40
Curius triumphalis ex acantho 127
Currus triumphalis Cæſaris ab elephātibus quatuor ductus 129
Corru elephantorum triumphaſſe Cæſarem, inditium 130

D

Dactilothecas ſex Veneri ſacrauit Cæſar. 99
Denarii ſupputatio ad noſtrā monetā 12
Deſultorii equi in ſpectaculis Cæſ. 93
Deſultores Lucifero & Heſpero ſacri 93
Dexteras iungere, non læuas 88
Diales Flamines & eorum officium 74
Diadema, capitis inſigne 57
Dictaturæ Cæſaris obſeruatio 11
Dictaturæ Cæſaris 11.12
Dictature magiſtratus ultra ſex menſes non ſolebat eſſe 51
Dictatura.v.Cæſaris 15
Dictaturæ & Conſulatus idem tēpus 51
Dictatura Cæſ.ad decennium 59
Dictatura perpetua Cæſ. 98
de Dictatura Cæſ.qui ſcripſere 98
Dicanicum genus apud rhetores 114
Dion de Cæſ.munificentia quid 19
Diplomata imagine Veneris ſignauit Cęſar, & alia 99
Dipſas ſerpens 65
Diui Iuli inſcriptio in Cæſ.nummis 116
Dolabrum in ſacris quid 76
Drachma quantum ualeat 12
Draco pro pugna periculoſa Ponitur 113.114.
Draco ſymbolum uictoriæ Ponti & 63
Draco ſerpentis genus 65
Draco deliberatiuum genus præfert 73

E

Ex Ebore quid fieri ſolitum 128
Eburnea oppida in Cæſaris triūpho 129
Eburnum ſceptrum 110
Eburneis ferculis in triumphis qui ſint uſi 128
Ebur in triumpho Cæſ.Africo 128
Echidna mater Chimeræ 113.115
Echidnæ imaginis interpretatio 115
Ectypa numiſmatum 27
Elephantem, Cæſ.nomen ſignificare 68
Elephantis & religionis ſignorum notæ 68
Elephantis ſcalptura Diui Iuli apotheoſis 68
ab Elephanthe, cognomentum Iuliis inditum 69
Elephas ab auo. C.Iuli Cæſ. interemptus 69
Elephas Maurorum lingua Cæſar dicitur 69
de Elephantis natura qui ſcripſere 71
Elephantis notæ explicatio 71
Elephas gloriæ cupidus 72
de Elephantis pietate & religione 72
Elephas militem proboſcide circūdat 73

Elephanti

Elephāti quatuor in Cæſaris nūmo 129
Elephanti. LXIIII. in Libyca uictoria a Cæſare capti 129
Elephas, quas uirtutes & ſignificationes obtinet 71
Elephas in lixam inermen impetum fecit 73
Elephātes. 90. Cæſ. in prælio oppoſiti 73
Elephantis imaginem cur Cæſ. geſsit 73
Elephanti. 20. contra. 500. pedites pugnant 74
Elephanti nummis Cæſ. 124
Elephantorum curru triumphaſſe Cæſarem indicium 130
Elymais infeſtatur uenenis 64
Enna Siciliæ ciuitas 42
Eunoe regina, Cæſaris amaſia 13
Epiſtolas imagine Veneris ſignauit Cæſar 99
Epulum annuū populo inſtituit Cæſ. 80
Equitum Cæſaris Magiſter M. Antonius 36
Equi deſultorii in ſpectaculis Cæſ. 93
Equus inſignis Cæſaris 14
Equus cur in Solis quadrigis roſeus
Item cur albus,
Item cur praſsinus ideſt uiridis,
Item cur ueneti coloris,
Item quibus ſint ſacrati 93
Error illorum qui male ſerpentes in numiſmate interpretati ſunt 64
Error in Cic. epiſtolis de Cluuii nomine, corrigendus 65
Error in C. Clouii numiſmatis explicatione 66
Error Bar. Fontii in Plinio 70
Error Hermolai Barbari 70
Error in. A. Hirtii Commentariis 41.67
Eryx mons & Veneris filius qui matri tēplum conſtruxit 34
Eſtenſium familia unde orta 28
Eſtenſis familia prius Atia dicta 28
Euries regina, Cæſaris amaſia 13
Euripi, ſunt foſſe in ludis circundatæ proſeptis 95
in Europa Cæſar felicitatis auctor 85
Euſebii Cæſarienſis error de ædificatione Lugduni & Baſileæ 40
Euſebius de Bellerophonte quid 113
Excidium Troianum 38
Exta hoſtiarum ſuper aram cremabantur 47
Exta hoſtiarum oleo madefacta, cur 47

F

Fabius prætor 48
Fabius Cæſ. Legatus 128
Fabius Cæſaris legatus 128
Facies ſub pede Elephantis in nummis Cæſ. interpretatio 72
Faſces ex Bettula Gallica fiebant 88
Faſces lauro circundati 88
Faſces & ſecures purpura colorabat 88
Faſcibus & ſecuribus quibus non niſi intra pomerium licebat uti 88
Faſcibus & ſecuribus, qui ſint uſi 88
Felicitatis auctor Cæſar fuit 85
Felicitatis deæ ſimulacrum 85
Felicitas humana in quo conſiſtat 84.85
Felicitatis auctor quis merito dici poteſt 83
Felicitatis templum 85
Felicitatis notæ 87
Feſtus de ſimplo quid 77
Feſtus de Tutulo quid 96
Feracitas Siciliæ 42
Fercula eburnea in triumphis 128
Ferculis ligneis in triumphis qui uſi 128
Ferdinando Imperatori tabula hieroglyphica 170
apud Ferentum inſcriptio uetus 91
Fidem Iuſtitia conſeruari 87
Filicata patera 77
Flamen Dialis honos 9
Flamen dialis Cæſ. 73
Flamines quid in capite geſtabant 74
Flamines unde dicti 75
Flaminiæ uirgines 76
cum Flamines manibus ad digitos inuolutis rem diuinam faciebāt 88
L. Flaminius. IIII. uir 90.91
Flaminius, flamma nuncupatus 90
Flamines tutulo utebantur 96
Florus de triumphis Cæſ. per multa 98
Fœderis ſymbolica ſignificatio 88
Fæmora tria cruribus a genu recuruis 42
Forum Roman. ubi Cæſ. eſſe uoluit 99
Forū Iulii Octauanorū i Narbonēſi 109
Forum Iulii Rom. Colonia 109
Fructum laborum & labores ipſos ſæpe cum uita amittimus 17
Frumentum Cæſ. populo diſtribuit 79
Fulgentius de tutulo quid 95

Fuluia

Fuluia Antonii uxor 60

G

C.Fuſius Calenus & C.Vatinius Coſs. 58
Galbæ principis nummi 107
Galea in Cæſ.tropheo 55
Galliarum imperiū Cæſari datū 10.11
Gallicum bellum 59
Gallia prouincia à Cæſare facta 11
Gallicus Cæſ.triumphus 124
A.Gellius de ceremoniis quid 75
Genibus ingreſſus Cæſ.conſcendit Capitolium 86
Genius Cæſaris ultor fuit in percuſſores 15
Geniture domina,Venus & quales producat 103
Germani bellica uirtute omnium inſignes 11
Geſtamina in triumphis præferebantur 128
Gloriæ cupidus elephas 72
Gloriæ ſtudium Cæſ. 71.72
Globus in nummo Cæſ quid 84.85
Graccus,quomodo debeat ſcribi 108
C.Graccus tribunus plebis 109
Gubernaculum nauis in nummo 84.85
Gutti uaſis forma in nummo 45
Gutti uaſis explicatio 47
Guttus uas ſacerdotale ex fagino confectum 47
Gutturnium in ſacris unde dictum 81

H

Hammoditae, ſerpentes 65
Heliopolitani nummi 130
Hermolaus Barbarus contra Plinium 69
& eius error 70
Hexaclinon teſtudineum 128
Hercules uirtus, ſeu fortitudo interpretatur 100
Hieronimus Faletus orator Ducis Ferrariæ 18
Hieroglyphicum Africæ ſerpens 64
Hieroglyphicū de elephante,& Cæſ. 71
Hieroglyphica notarū in nummo Cæſ. ſignificatio 85
Hipſella Rom.Colonia 109
Hirtii Commentarii de bello Africo 41
A.Hirtii locus corrigendus 41.67
A.Hirtius prætor 46.47.49
A.Hirtii pater a ſylla Dictatore proſcriptus 49
A.Hirtii mors 49
A Hirtius in campo Martio ſepultus 49
A.Hirtius ſcriptor de bello Africo 67
Hiſpania à Cæſ.ſubacta 119
Hiſpanienſis Cæſ.triumphus 124
Hiſtoria Cereris myſtica 80
ad Hiſtoriæ notitiam conſequendam nihil ordine accomodatius 17
Hypnale ſerpens 65
Hæmorrhois ſerpens 65
Humana felicitas in quo conſiſtat 84.85

I

Iacvlvs ſerpens 65
Imago Cereris cur tritico coronata 79
Imago Cæſ.in nummo 84
Imago Cæſ tutulata,& laureata 95
Imperatoris nomen,quando,& quare dari ſolebat 41
Imperatorio noīe qui fuerint digni 53
Inſigne Auguratus 82
Inſignia Pont.Max. 81
Inſtrumētorū ſacrorum notæ 74.76
Interpretatio allegorica Chimæræ 114
Ioannes Grimanus Aquileienſis patriarcha 38
Ioannes Sambucus pannonius 41.113
Iouis ſacerdos Cæſar 72
Ioui ſeiugę ſacræ 93
Ituci,ſiue Virtus Iulia. 109
Iuba Iubæ fil. ſcriptor celeberrimus in triumpho captiuus ducitur 11.72.125
de Iuba Rege Cæſ.uictoria 67
Iuba Mauritaniæ Rex a Cæſ. uictus 73
Iudicum nomina ex urnis ſortita educebantur 62
Iulia Marii Iunioris mater 9
Iuliæ Cæſaris amitę mors 10
Iulia Cæſaris filia 13
Iulia gens 28.29
Iulia,Auguſti filia 108
Iulia felix Rom.Colonia 109
Iulia Obricia, que & Flauia 109
C.Iuli Cæſ.parentes 9
C.Iul.Cæſ.Augur. 20
C.Iul.Cæſ.Pont.Max. 10
Iul.Cæſ quæ opera extruxit 10
Iuliorum familiæ,ſtatuæ 29
D.Iuli apotheoſis, elephantis ſcalptura 68
C.Iul Cæſ Coſ.IIII.Dict.IIII. 83
Ius pretorum 48

Latinæ

L

Latinæ Coloniæ quare ſic dictæ 111
Latii ueteris Coloniæ 112
Laureata Cæſ. imago 95
Laurea Cæſaris perpetuum geſtamē. 104
ex Lauri ramo Aſpergillum 76
Laurolauinum urbs 75
Laurus quando in palatio nata 76
Laus Pii. IV. Pon. Max. 85
Lecticarum interdictio 12
Lepidus prætor urbis 25
Lepidus prætor, & Magiſter equitum 52
Lethæi Amoris templum 34
Lethæi Cupidinis explicatio 34.35
Lex de pecuniæ poſsidendæ modo 12
Lex de ſumptu ac ueſtitu 12
Libertatis patriæ uindex Cæſar 46
Liberator patriæ Cæſar appellatus 46
Libertatis templum 46.85
Libertas publica per Cæſarem 85
Licinius Macer 103
Lignea oppida in Fabii max. triumpho 129
Ligneis ferculis in triumpho, qui ſint uſi 128
Lilybæum Siciliæ promontorium 42
Lituus Auguratus ſymbolum 51
Lituus Antonii auguratus ſignum 53
Lituus religionis inſigne 76
L. Liuineius Regulus 67
L. Liuineius Tripho 68
Lollia. A. Gabinii à Cæſar corrupta 13
Longorum cognomentum inter Ro. 86
Ludi Cereris quando 78
Ludi Quinquennales 90
Lugdunum Colonia 60
Luteus color igni & Soli ſacer 94

M

C. Macer 103
Malleus in ſacris 74
Manus iunctæ in nummo quid 88
Mappa in ſacris quid 81.76
Margarita. H. S. ſexagies empta. 12
Margaritarum interdictio 12
C. Maridianus. A. A. A. F. F. triūuir. 106
Marii ſtatuę, uictorię, & trophæa reſtituta 10
Martis Vltoris templum 39
Mercurius quomodo pingi ſolitus 74
Metellorum gens. 93
M. Mettius 93.108
Mezentius ab Aſcanio Iulo ſuperatur 19
Militis cuiuſdam uirtus 73
Militaria ſigna i nūmo Cęſaris 107.108
Mucia Cn. pōpeii magni, à Cæſare corrupta 13
L. Munatius Plancus urb. præfect. 59
Municipium Patauinum 28
Munificentia Cæſaris 12.71
Munificētia Aug. in nummis Ant. pii. 71
Munificentia Aug in nummis Septimii Seu. 71
L. Muſſidius Longus 85
Mutina colonia Romana 111
C. Norbanus prætor 48

N

NOVOCOMVM Rom. colonia 109
Nummus Aegyptius 129
Nummus Cæſaris cum curro ab elephātibus quatuor ducto 129
Nummi præfecturarum Aegypti 130
Nummorum ſignandorum cura prætoribus data 48
Item & quæſtoribus 48
Item & legatis 48
Nummorum ſignandorum extra urbem cauſſa 48
Nutrices Amorum 32

O

OLEAGINA uirga in ſacrificio quid 74
Oliſippum, ſeu Felicitas Iulia 109
Onuphrius Panuinius antiquarius 70
Opera a Cæſare exſtructa 10
Oppida eburnea in triumpho, Cæſaris 129
Oppida lignea Fabii maximi in triumpho 129
Osci nuptiæ, Cereris nuptiæ 70

P

PACIS & concordie typus 85
Pacenſis claſsica 109
Pachinus Siciliæ promontorium 42
Pacis ſimulacri notæ 90
Pandemi Veneris ſimulacrum 30
Parma Colonia Romanor. 111
Patauium municipium 28
Patera aurea religionis inſigne 76
Patris patriæ cognomen 96
Pax Iulia, hodie Baidoiz 109
de Pharnace Cæſaris triumphus 125
Pharus in Aegypto colonia Ro. 109
Pharus ardens in triumpho Cæſ. 125

Philippus Hiſpaniarũ & Siciliæ Rex 43
Photinus morte multatur 122
Pelorus Siciliæ promontorium 42
Peregrini cædebãtur uirgis 88
Petaſus in Cæſ.trophæo 55
M.Petreius Pompeii legatus 11.45
Pietas Cæſaris 14
Pietas Cæſ.in Pompeium 46
item in ciues 48
Pietatis imago cur in nummo poſita 46
Pietatis ſymbolum quare Cæſ. adſcriptum 46
Pietatis definitio 46
Pietatis ſymbolum 72
Pietas mutua Augg. 88
Pila in nummo Cæſ.quid 86
Pilea cur Flamines geſtabant 75
Pileus ſacerdotalis religionis inſigne 76
Pileus ſacerdotalis nummo Cæſ. 84.85
Piſandrus Bellerophontis filius 112
Pii.IIII.Pon.Max.laus 85
L.Plancus urbis præfectus 58.59
Pola, Pietas Iulia dicta 109
Pompeia Cæſaris uxor 13
Pompeius à Cæſare debellatus 11
Pont.inſignia 81
Ponti prouinciæ imaginis nota 63.57
Popilia.L.F.Rectina 117
Porphyrii Platonici apologus 31
Poſthumia Ser.ſulpitii à Cæſare corrupta 13
Præfectorum urbis ius. 48.61
Preſter, ſerpentis genus 65
Prætores prouinciarum 48
Prætores.XIIII.ſiue.XVI.creati 48
Prætores ærarii a Cæſare creati 48
Prætores Cereales 48
Prætoribus extra urbem nummos ſignandi cura 48
Prætorum uirgæ cur faſcibus alligatæ 88
Praſinus equus cur in Solis quadrigis 93
Floræ & Terræ ſacer. 94
Prouinciales quæſtores qui 119
Purpureus color Iri ſacer 94

Q

QVADRIGAE Soli ſacræ 93
Quatuor Vir Quinquennalis 90
IIII. Viri Quinquennales 66
Quæ floris urbani munus 118.119
Quæſtores.XL.à Cæſ.deſignati 120
Quinquennales ludi 90
Quinquennale certamen quando inſtitutum 90

R

RHETORICAE tres partes per Chimeră repreſentatæ 73
Rinaldus Odonius 106
Religionis & Elephãtis ſignorũ notę 68
Religionis Elephas ſymbolum 72
Romæ gradientis tropheo onuſtæ nota 63
Roſeus equus cur in Solis quadrigis. 93
cur Marti ſacer 94

S

SAGVM militare ac bellicum amictum 55.56
Satyri cur cornibus caprinis pingantur 119
Scalabis, ſiue Præſidium Iulium 109
Sceptro qui ſint uſi 108
Sceptri Veneris explicatio 30
Sceptrum eburnum 110
Sceptrum magiſtratuum inſigne 110
Scipio Africanus primus Cæſar appellatus 69
Scipionis ſententia notabilis 86
Scipio à Cæſ.deuictus 73.124
Scythale, ſerpentis genus 65
Seceſpita in ſacris quid 76
Secures in Cæſ.trophæo 55.57
Securis ænea in ſacris 74.76
Secures Pontificum
Item & Conſulum 75
Securium & uirgarum cauſſæ 88
Sedem in dextris ſacrari, & cur 88
Seiugæ Ioui ſacræ 93
Ti.Sempronius Gracchus 107.108
P.Sepullius Macer 102
Serpente, Aſiam ueteres declarabant 64
Serpens hieroglyphicum Africæ 64
Seruilia.M.Bruti mater, à Cæſare dilecta 13
Serui error ĩ Anterotis explicatione 31
Siciliæ facies in nummo 40
Sicilia quando a Cæſ.acquiſita 40
Sicilia quare Trinacria dicta 40
Siciliæ ſimulacri explicatio 41
Siciliæ ambitus 43
Siciliæ uaria fortuna 43
Siculi ciuitate donati 43
Sidus Veneris, eſt lucifer & ueſper 103
Symbuleuticũ genus apud rhetores 114

Sympu-

Sympulum in ſacris 76.77
Sympulli & capedinis differentia 77
Sypulli figura 77
Simulacrum Pacis 90
Spectacula uarii generis a Cæſ. celebrata 93
Soli quadrigæ ſacræ 93
Statuæ in Martis Vltoris templo ab Auguſto poſitæ 39
Stephanus Magn' patricius Venetus 43

T

Tavri ſigillũ 67
Tauri quomodo in ſacrificiis cæſi 75
Templum Veneris Genetricis 15
Templum Lethæi Amoris ubi 34
Templum Libertatis 46
Templa Cæſari conſecrata 85
Templum Felicitatis item
Libertatis
Aequitatis
Concordiæ
Clementiæ 85
Tertia.C.Caſsii,à Cæſare corrupta 13
Tertulla.M.Craſsi,à Cęſare corrupta 13
Teſtudo i triũpho Alexãdrino Cæſ. 115
Teſtudinum putamina,quo in uſu 127
Themidos oraculum 32
Theodorus à Caſsio cruce ſuſpenſus 122
Thorax Veneri dedicatus 99
Thuſci Romani notabile dictum 55
Tiberius Decianus 77
Torquatus Bembus 105.117.118
Traiani Columna 126
Tribunatus militum honor duplex 9
Trige inferis ſacræ 93
Trinacriæ notæ explicatio 42
Tritico cur Cereris imago coronata 79
Triumphorum Cęſaris apparatus 12
Triumphi Cæſ. quatuor 74
Triumphi Cæſaris quinq; 124
Trophæi Cæſ. in Pharmacem nota 54.57
Trugillo,ſiue præſidium Iulium 109
Tumulata Cæſ. imago 95
Tutulus 95.96.

V

M.Varro Pompeii legatus 11.45
P.Varinius Tribun.pl. 10
Vellera à pilei lateribus quid 74
Veneris Genetricis templum 15.39.97
Veneres tres 30
Veneris ſceptrum quid 30
Veneris Vraniæ ſimulacrum 30
Veneris Apoſtrophiæ ſimulachrum 30
Veneris Pandemi ſimulacrum 30
à Venere Iulii originem duxerunt 30
Venerum trium parentes 30
Venus Erycina & eius templum 34
in Veneris Genetricis ſimulacri notas expoſitio 97
Veneris templum in Pharſalia 99
Veneris ſidus eſt lucifer, & ueſper 102.103
Veneris ſtella 103
Veneri coloris equus,in Solis quadrigis 93.94
Venus Genetrix a Iulia gente colebatur 98.99
Venus etiam Victrix appellata 98.100
Vitoriæ capitis in nummo Cæſ. nota 58
Victoria Cæſ. de Pharnace 80
Victorię capitis nũmi & eiuſdem bigas agitantis ſigilli expoſitio 83
Victoria Cæſ. in Pompeii liberos 83.87
Victoria Libyca Cæſaris 86
Virga oleagina in ſacrificio quid 74
Virgarum & ſecurium cauſſa 88
Virgarum diſſolutio,quid ſignificet 89
Vitulus in nummis Cæſ. 116.118
Vniones duo in cæna Cleopatræ 60
Q.Voconius Vitulus 116.117
Voconius,quam legem tulit 117
Voconiorum gens 117
C.Voconius.C.F. 117
Vraniæ Veneris ſimulachrum 30
Vrbanus prætor 48
Vrbes ciuitate donatæ à Cæſare 12
Vrceus & urceolus 62.81.76
Vrna iudiciaria 62
Vxores Cæſaris 13

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google